

ОСВІТНІЙ ФОКУС

Електронне видання комунальної
установи Хмельницької міської ради
«Центр професійного розвитку
педагогічних працівників»

ЗМІСТ НОМЕРА

**06 ШКОЛА ОСВІТНЬОГО
УПРАВЛІНЦЯ**

08 МАРІЯ БАЧОК

STEM- освіта в початковій школі: інтеграція науки, технологій, інженерії та математики для розвитку креативного мислення, дослідницьких навичок та інноваційного потенціалу учнів

11 ОЛЕНА ШЕРЕМЕТА

Впровадження інноваційних технологій у початкових класах як засіб розвитку інтересу до навчання

13 НАТАЛІЯ МУЛЯР

Забезпечення емоційного добробуту учнів початкової школи в умовах воєнного стану

16 ЛІЛІЯ БАРАН

Формування лідерських якостей і командного духу на уроках фізичної культури

20 ЮРІЙ ВОЛИК

Методичні рекомендації щодо організації спортивно-масової та оздоровчої роботи з учнями 5-9 класів у позаурочний час: військово-спортивна гра «Ігри патріотів»

23 ТАЇСІЯ БРАТЧЕНКО

Розвиток критичного мислення на уроках української мови та літератури

27 ЛЮДМИЛА ЩЕРБА

Шляхи застосування діяльнісного підходу в мовно-літературній галузі для здобувачів освіти 5-6 та 7 класів НУШ

31 ГАЛИНА КУКУРА

Формування професійних компетентностей: досвід учнів 9 класу в ролі архітекторів

35 АННА МЕЛЬНИЧУК

Посібник «Дерево ввічливих слів» як засіб для морального виховання дітей дошкільного віку

38 ТЕТЯНА АБДУЛ

Екологічне виховання – важливий аспект у всебічному розвитку дошкільників

41 ІРИНА ШВЕДА

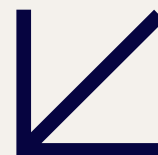
Особливості впливу музично-ритмічних вправ на дітей дошкільного віку

45 ОЛЕНА КРИЩУК

Маленькі таємниці чарівного світу матінки-природи. Екологічне виховання дошкільників через призму сталого розвитку

48 ОКСАНА ЛИТКІНА

Практичні аспекти формування soft skills в освітньому просторі

- 51 АЛІНА ПЕТЛЬОВАНА**
Використання штучного інтелекту у викладанні математики
- 53 ТЕТЯНА КОНДРАТЮК**
Подорож чарівними стежками України (конспект інтегрованого заняття з патріотичного виховання для дітей старшої групи)
- 57 ЮЛІЯ ПРИЙМАК**
Мнемотехніка – легко та цікаво
- 62 ІВАННА КУЩ - КУЛЬЧИЦЬКА**
Гра-стратегія для дітей старшої групи «Поліклініка»
- 64 ЛЕСЯ ВОЗНЮК**
Творча мандрівка в країну креативної гри (комплексне заняття для дітей старшого дошкільного віку)
- 68 СВІТЛАНА МАСЛАЙ**
Використання музичних ігор для розвитку музичальності дітей дошкільного віку
- 71 ТЕТЯНА ПАЛАМАРЧУК**
Інтегроване заняття з сенсорно — пізнавального розвитку «Кольорова Україна»
- 75 ЛЕСЯ БУНЄЄВА**
Конспект інтегрованого заняття з дітьми старшого дошкільного віку «Складові здоров'я»
- 78 ВАЛЕНТИНА ПИЛИПЕНКО**
Театралізована діяльність у закладі дошкільної освіти «Подорож у казку»
- 82 ОЛЕКСАНДР НАЩУБСЬКИЙ, СЕРГІЙ СТАДНІК**
Впровадження модуля «Cool Games» на сучасних уроках фізичної культури
- 85 ТЕТЯНА ЗЕЛЕНІНА**
Складнопідрядні речення з підрядними обставинними. Синонімічність складнопідрядних і простих речень з відокремленими членами (обставинами). Українська мова. Конспект уроку. 9 клас
- 88 ОЛЕНА ПУЦАЛО - КАЗІМІРКО**
Розвиток ключових навичок через інтерактивні технології та проблемне навчання
- 91 ОЛЕНА ЛЕГЕНЧУК, ОКСАНА ГОРБАЦЬКА**
СТОРІНКА ТВОРЧОСТІ
Як професії «лікували» Ганнусю (віршована сценка для дітей дошкільного віку)
- 96 НАШИМ МАЙБУТНІМ СПІВАВТОРАМ**

НАША КОМАНДА

ОКСАНА РАТУШНЯК

Директор КУ ХМР «ЦПРПП»

ОЛЬГА ГУМЕНЮК

Консультант професійних спільнот учителів початкових класів

ВІКТОРІЯ КОРСУН

Консультант професійних спільнот учителів початкових класів

ВОЛОДИМИР КОРИЧАК

Консультант професійних спільнот учителів освітньої галузі фізичної культури та соціальної і здоров'язберезувальної освітньої галузі

ВІКТОРІЯ СТАНЕЦЬКА

Консультант професійних спільнот учителів мистецької та технологічної освітніх галузей

АКСИНІЯ ЛЕЗНЮК

Консультант професійних спільнот учителів природничої освітньої галузі

ОЛЬГА СОКАЛЬСЬКА

Консультант професійних спільнот учителів мовно-літературної освітньої галузі (українська мова та література, зарубіжна література)

АННА ТКАЧУК

Консультанти професійних спільнот педагогічних працівників закладів дошкільної освіти

АННА ШЕВЧУК

Консультанти професійних спільнот педагогічних працівників закладів дошкільної освіти

НАТАЛІЯ ПРИЩЕНКО

Головний бухгалтер КУ ХМР «ЦПРПП»

ВАКАНСІЇ:

- Консультант професійних спільнот учителів мовно-літературної галузі (іншомовна освіта)
- Консультант професійних спільнот учителів громадянської та історичної освітньої галузі
- Консультант професійних спільнот учителів математичної та інформатичної освітніх галузей
- Консультант професійних спільнот педагогічних працівників, що працюють з дітьми з особливими освітніми потребами
- Практичний психолог
- Секретар - друкарка

КОНСУЛЬТАНТИ

*Самопрезентація — це голос
вашої професійності, який
чують інші.*
Аксинія ЛЕЗНЮК

*До Міжнародного дня рідної
мови!*
*Запропонуйте учням обрати,
яке вони правило української
мови.*
Ольга СОКАЛЬСЬКА

ШКОЛА ОСВІТНЬОГО УПРАВЛІНЦЯ

13 лютого 2025 року розпочала свою роботу ШКОЛА ОСВІТНЬОГО УПРАВЛІНЦЯ!!!

Мета Школи – розвиток професійних компетентностей керівників закладів/установ освіти, формування умінь з питань ефективного управління закладом/установою освіти, розвиток необхідних знань, здобуття професійних навичок, підтримка у вирішенні нових управлінських викликів та прийнятті управлінських рішень, з метою безперервного їх навчання, підготовки до роботи в умовах освітніх змін та інноваційних тенденцій, організації освітнього процесу в умовах трансформації та модернізації системи освіти, розвитку освіти в умовах правового режиму воєнного стану в Україні.

Основними завданнями Школи є:

- сприяння безперервному професійному розвитку освітніх менеджерів Хмельницької МТГ;
- підвищення рівня професійної діяльності з актуальних і проблемних питань у сфері освіти в межах автономії закладу освіти;
- поглиблення знань з актуальних питань управління закладом/установою освіти в умовах сучасних викликів;
- вирішення практичних кейсів щодо прийняття управлінських рішень, формування освітньої та кадрової політики відповідно до вимог чинного законодавства України;

- формування знань, умінь, навичок, необхідних для виконання управлінських функцій у закладі освіти відповідно до професійного стандарту керівника (директора) закладу освіти;
- розвиток організаційних здібностей в управлінні закладом/установою освіти;
- підвищення професійного рівня з питань ефективного управління закладом і відповідальності за освітню, фінансово-господарську та інші види діяльності закладу освіти;
- організація тайм менеджменту;
- формування шляхів розв'язування актуальних питань у сфері освіти громади, зокрема забезпечення внутрішньої системи якості освіти;
- отримання навичок, спрямованих на реагування у кризових ситуаціях, побудови стратегії/програми розвитку закладу освіти та налагодження культури взаємодії з внутрішніми та зовнішніми суб'єктами;
- набуття і розвиток навичок вимогливості, новаторства, стресостійкості, вміння шукати компроміс;
- набуття досвіду щодо участі у проєктах, залученні грантових можливостей, міжнародної співпраці;
- розвиток культури співпраці із учасниками освітнього процесу та їх психологічної підтримки;
- зміцнення командної роботи освітніх управлінців громади;
- поширення власного управлінського досвіду.

STEM-ОСВІТА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: ІНТЕГРАЦІЯ НАУКИ, ТЕХНОЛОГІЙ, ІНЖЕНЕРІЇ ТА МАТЕМАТИКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ, ДОСЛІДНИЦЬКИХ НАВИЧОК ТА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ

Марія БАЧОК,
вчитель початкових класів
КЗЗСО «Лицей№7 Хмельницької міської ради»

STEM-освіта в сучасному освітньому середовищі є одним із найбільш перспективних напрямів, що забезпечує розвиток ключових компетентностей учнів. Особливо важливим цей підхід стає у початковій школі, де закладаються основи пізнавального інтересу, творчого мислення та здатності до вирішення складних завдань. Інтеграція науки, технологій, інженерії та математики дозволяє створювати міждисциплінарні зв'язки, що сприяють розумінню учнями практичного застосування знань у реальному житті. STEM-освіта забезпечує активну участь учнів у навчальному процесі, формує навички співпраці, дослідницьку діяльність та здатність мислити нестандартно.

Освітній процес у рамках STEM-підходу ґрунтується на інтеграції теоретичних знань із практичними завданнями, які спрямовані на розв'язання конкретних проблем. У початкових класах такий підхід передбачає створення ситуацій, які стимулюють дітей до проведення досліджень, пошуку відповідей і творчих рішень. Тематика уроків охоплює широкий спектр природничих, математичних та технічних дисциплін, але завжди пов'язана з реальним життям учнів.

Особливе місце в STEM-освіті займають проєктні завдання, які дозволяють учням самостійно досліджувати певну проблему, аналізувати дані та презентувати свої результати. У рамках проєкту «Збережемо воду для майбутнього» учні працюють у групах, досліджуючи, як вода використовується у повсякденному житті. Вони вимірюють кількість води, що витрачається вдома, створюють схеми водопостачання та розробляють ідеї для її збереження. Робота завершується створенням макета водозберігаючої системи або презентацією ідей, що формує у дітей розуміння важливості раціонального використання природних ресурсів.

Одним із ефективних методів є проведення інтегрованих уроків, які поєднують математику, природознавство та технології. У рамках теми «Енергія навколо нас» учні будують прості електричні кола, досліджують джерела енергії та створюють власні моделі, які демонструють перетворення енергії з однієї форми в іншу. Така діяльність сприяє розвитку критичного мислення, допомагає дітям зрозуміти зв'язок між теоретичними знаннями та практичним застосуванням і мотивує їх до самостійного вивчення матеріалу.

STEM-освіта активно використовує сучасні технології, які дозволяють розширити можливості навчання. Робота з інтерактивними платформами, такими як Tinkercad або Scratch, дає змогу учням розробляти прості інженерні моделі або створювати анімації для ілюстрації математичних задач. На заняттях учні можуть створювати моделі будівель або геометричних фігур із використанням конструктора LEGO, поєднуючи завдання з математики, ЯДС та інженерії. На уроках математики для розвитку алгоритмічного мислення учні можуть працювати з завданням «Програмуємо шлях». Клас отримує картки зі стрілками (вперед, назад, ліворуч, праворуч) і мінікарти, на яких зображено лабіринт. Завданням є скласти послідовність рухів, щоб персонаж досяг мети, наприклад, дістатися до «скарбу». Учні працюють у парах або групах, обговорюючи оптимальні маршрути, аналізуючи можливі помилки та виправляючи їх. Дослідницька діяльність є ключовим складником STEM-освіти. Організація простих експериментів із ЯДС дозволяє учням вивчати фізичні та хімічні явища. У проєкті «Життя рослин» учні вирощують рослини за різних умов: із доступом до світла, без світла, із різними типами ґрунту чи рівнем поливу. Діти ведуть щоденники спостережень, фіксують дані, створюють графіки та роблять висновки про вплив умов на ріст рослин. Це допомагає учням краще зрозуміти природні процеси та формує дослідницькі навички. Важливим аспектом STEM-освіти є робота над розвитком креативності. На заняттях з математики учні можуть вирішувати завдання, які мають кілька правильних відповідей або вимагають пошуку нестандартних рішень. Наприклад, у грі «Математичний архітектор» діти створюють макети будівель із певними параметрами, дотримуючись математичних обмежень. Це розвиває просторове мислення, творчий підхід до вирішення завдань і вміння аналізувати результати.

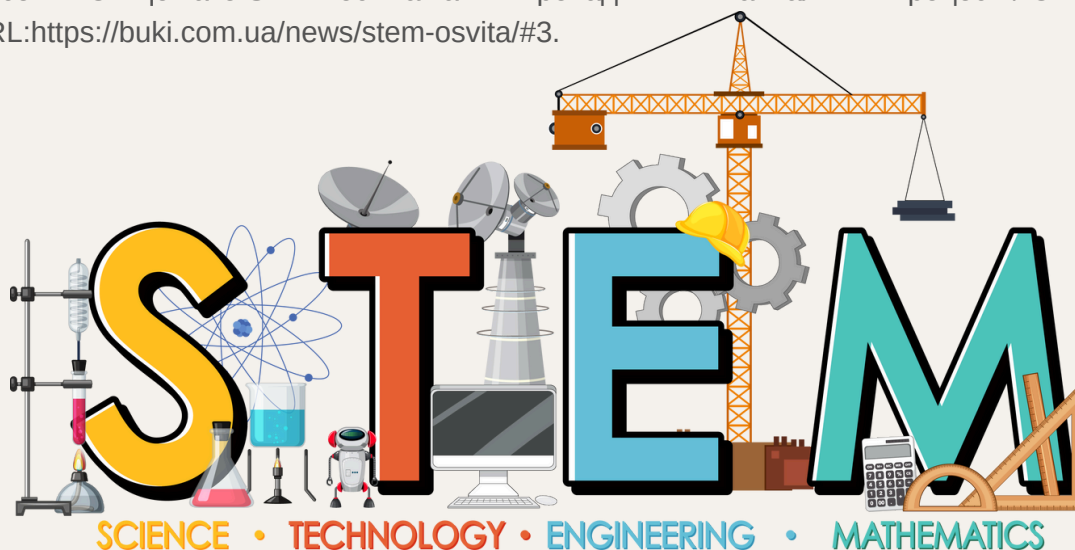
Впровадження STEM-освіти також сприяє формуванню соціальних навичок. Проєкти виконуються в групах, що дозволяє учням розвивати вміння працювати в команді, обмінюватися ідеями, брати на себе відповідальність за виконання певної частини завдання. Це формує вміння взаємодіяти, розуміти інших і ефективно комунікувати, що є важливими для успіху у майбутньому.

STEM-освіта в початковій школі формує інтерес до навчання, допомагає дітям усвідомити цінність знань і розвиває вміння застосовувати їх у практичних ситуаціях. Інтеграція науки, технологій, інженерії та математики дозволяє створити сучасний освітній процес, який відповідає вимогам суспільства та готує учнів до викликів майбутнього. Такий підхід сприяє всебічному розвитку особистості, формує навички самостійного навчання та закладає фундамент для подальшого освітнього та професійного зростання.

Список використаних джерел:

1. Морзе Н. В. Освітня робототехніка як перспективний напрям розвитку STEM-освіти / Н. В. Морзе, О. В. Струтинська, М. А. Умрик // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. – 2018. – № 5. – С. 178– 187. – URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26270/>.
2. Практичні способи впровадження STEM-освіти в Україні. – URL: <https://b-pro.com.ua/statti/shhopotribno-dlya-vprovadzhennya-stem-osviti-v-ukraini-dumka-eksperta>.
3. STEM-освіта. – URL: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/>.
4. STEM-освіта у початковій школі. – URL: <https://i-school.kiev.ua/stem-osvita-u-pochatkovij-shkoli/>.
5. STEM-уроки для учнів 1–4 класів початкової школи. – URL: https://socrat.in.ua/wp-content/uploads/2019/12/Stem_print.pdf.
6. Упровадження STEM-освіти в умовах інтеграції формальної і неформальної освіти обдарованих учнів: методичні рекомендації / Н. І. Поліхун, К. Г. Постова, І. А. Сліпучіна, Г. В. Онопченко, О. В. Онопченко. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2019. – 80 с. – URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/286032301.pdf>.
7. Ярусевич О. Що таке STEM-освіта та як впровадити її в навчальний процес? / О. Ярусевич. – URL: <https://buki.com.ua/news/stem-osvita/#3>.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ІНТЕРЕСУ ДО НАВЧАННЯ

Олена ШЕРЕМЕТА,

вчитель початкових класів КЗЗСО «Мацьковецька гімназія ХМР Хмельницької області»

Початкова освіта на сучасному етапі має забезпечити не тільки засвоєння учнями базових знань, але й формувати стійкий інтерес до навчання як основи для подальшого розвитку особистості. У добу цифровізації діти змалку контактують із сучасними технологіями, тому впровадження інноваційних інструментів у навчання стає не лише потребою часу, а й основою для створення середовища, яке мотивує учнів до активної діяльності, розвиває креативність, комунікабельність та аналітичні можливості.

Основні інноваційні технології в початковій освіті:

1. Гейміфікація навчання. Гра є природною формою діяльності молодших школярів, тому її варто застосовувати під час уроків, щоб викликати в учнів інтерес до навчального матеріалу. Такі освітні платформи, як: Kahoot, Quizizz або Minecraft, Education, Edmentum дозволяють перетворити рутинні завдання на захопливу гру, заохочуючи дітей до співпраці й змагання.

2. Інтерактивні засоби навчання. Інтерактивні дошки, планшети та інші цифрові пристрої створюють нові можливості для візуалізації навчального матеріалу. Наприклад, анімація та інтерактивні моделі допомагають учням краще збагнути природні явища, математичні концепції чи історичні події.

3. STEM-освіта. Поєднання науки, технологій, інженерії та математики розвиває логіку, творчість і навички розв'язування проблем. Для молодших школярів особливо ефективним є використання робототехніки (наприклад, LEGO Education), що дозволяє здобути теоретичні знання застосовувати на практиці.

4. Індивідуалізація навчання. Цифрові інструменти, такі як: Google Classroom або ClassDojo - дають можливість адаптувати завдання відповідно до потреб кожного учня, додатково створювати умови для всебічного розвитку школярів і формування впевненості у власних силах.

Переваги інноваційних технологій у розвитку інтересу до навчання:

1. Підвищення мотивації. Інноваційні технології забезпечують цікаві й різноманітні форми роботи з матеріалом, що заохочує дітей до активного навчання. Гейміфікація, наприклад, неабияк стимулює інтерес до здобуття знань завдяки наявності змагання та винагороди.

2. Розвиток творчості. Інтерактивні завдання, проєкти й віртуальні експерименти сприяють розвитку креативного мислення. Наприклад, створення мультимедійних презентацій під час інтегрованих уроків — це розвиток ключових компетентностей учнів завдяки творчому підходу до виконання завдань.

3.Покращення комунікативних навичок. Групові проєкти, інтерактивні ігри, використання онлайн-платформ під час навчання розвивають навички співпраці, спілкування та роботи в команді.

4. Візуалізація. Інноваційні технології дозволяють подавати складну інформацію зрозуміло завдяки використанню мультимедіа та інтерактивних матеріалів. Уроки стають захопливими, новий матеріал сприймається легко.

При очевидних перевагах, впровадження інноваційних технологій у початковій школі має свої виклики:

- Технічна підготовка вчителів наразі не на високому рівні й для покращення потребує значних ресурсів, особливо фінансових.
- Обмежений доступ до технічних засобів. У багатьох школах відсутнє необхідне обладнання або фінансування для впровадження сучасних технологій.
- Перевантаження учнів. Надмірне використання цифрових пристроїв може призвести до перевантаження здобувачів освіти та втрати інтересу до здобуття знань, якщо навчальний процес не збалансований.

Інноваційні технології є потужним інструментом для розвитку інтересу до навчання в початкових класах. Вони сприяють мотивації, розвитку креативності та залученню учнів до активного освітнього процесу. Проте для ефективного використання таких інструментів необхідно забезпечити відповідну підготовку педагогів, технічну базу та збалансований підхід під час підготовки до уроків.

Для подальшого розвитку й використання інноваційних методик потрібно:

1. Організовувати регулярні тренінги для вчителів щодо використання сучасних технологій.
2. Забезпечувати школи необхідним обладнанням і програмним забезпеченням.
3. Створювати платформи для обміну досвідом серед освітян.
4. Вивчати вплив інновацій на різні аспекти навчання, щоб постійно вдосконалювати освітній процес.

Таким чином, інтеграція інноваційних технологій у навчання допоможе сформувати покоління, готове до викликів сучасного світу.

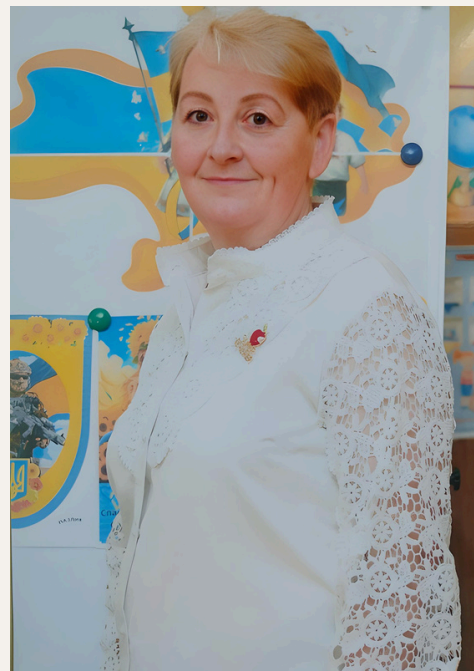
Список використаних джерел:

1. Биков В.Ю. «Інноваційні освітні технології: теорія та практика», Київ: Педагогічна думка, 2021.
2. Діденко О.М. «Вплив гейміфікації на мотивацію учнів», Наукові записки НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022.
3. Модернізація педагогічної освіти в європейському та євроатлантичному освітньому просторі : монографія / [авт. кол. Н. М. Авшенюк та ін.] ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – Київ : Пед. думка, 2011. – 231 с.
4. Химинець В.В., Кірик М.Ю. Інновації в початковій школі. Тернопіль : Мандрівець, 2012. 312 с.
5. Янкович О.І., Кузьма І.І. Освітні технології у початковій школі : навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2018. 266 с.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ДОБРОБУТУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Наталія МУЛЯР,
вчитель початкових класів КЗЗСО
«Гімназія № 19 імені Михайла Павловського
Хмельницької міської ради»

Сьогодні українська освіта функціонує в умовах, коли війна вплинула на всі сфери життя суспільства, особливо на дітей молодшого шкільного віку. Учні початкової школи є надзвичайно вразливою категорією, оскільки їхня психіка ще не сформована для ефективного подолання тривалих стресових ситуацій. Воєнні дії, вимушені переселення, втрата близьких, руйнування звичного середовища – усе це створює серйозні виклики для емоційного добробуту молодших школярів.

Результати досліджень, проведених останнім часом в Україні, свідчать про те, що найбільш розповсюдженими негативними наслідками травмивного досвіду широкомасштабної війни у наших дітей є тривожність, емоційна напруженість, падіння рівня активності, знижений настрій, невпевненість у собі, проблеми в комунікативній сфері. Такі особливості загального психологічного стану дітей, емоційної та комунікативної сфер спричинює досвід переживання сильного емоційного хвилювання, тривоги у зв'язку з реальними загрозами (зокрема власному життю і життю близьких), який накопичується внаслідок довгого перебування в несприятливій ситуації. Ці переживання негативно впливають на дитячу психіку [4, с. 33]. Тому особливої уваги потребує саме емоційний стан учнів, адже негативний вплив стресу, тривожності та страху може призводити до психосоматичних проявів, зниження успішності та соціальної ізоляції дітей. У цей період зростає роль учителя як основного емоційного стабілізатора в шкільному середовищі. Педагог не лише навчає, але й допомагає учням адаптуватися до нової реальності, забезпечує підтримку та створює безпечний освітній простір.

Таким чином, проблема забезпечення емоційного добробуту учнів початкової школи є актуальною та потребує розроблення ефективних психологічних, педагогічних і соціальних стратегій для мінімізації негативних наслідків війни на дитячу психіку.

Проблематика емоційного добробуту неодноразово підіймається у наукових дослідженнях. Зокрема, О. Кравець [1] акцентує увагу на важливості збереження психічного здоров'я дітей в умовах кризи. Автор підкреслює, що емоційний добробут є фундаментом для гармонійного розвитку особистості, особливо в ситуаціях підвищеного стресу, таких як війна. Важливими чинниками є створення підтримувального середовища, посилення уваги до емоційного стану учнів та залучення педагогів до психоемоційної підтримки дітей. В. Кутішенко [2] акцентує на важливості навчального процесу у формуванні емоційної стабільності. Автор досліджує взаємозв'язок між емоційним станом учнів і їхнім здоров'ям, підкреслюючи, що позитивне середовище, ефективна педагогічна підтримка та методи саморегуляції можуть мінімізувати

негативні наслідки стресу та сприяти здоров'ю учнів. Група авторів [3] розглядають вплив воєнних умов на емоційний стан учнів початкової школи. Автори наголошують, що тривалий стрес призводить до підвищеної тривожності, страху та емоційної нестабільності. Зазначено, що інтеграція методів психологічного супроводу у навчальний процес, використання арттерапії, групових занять і підтримка вчителями значно знижують рівень тривоги серед дітей. У колективній монографії [4] підіймаються актуальні питання психоемоційного добробуту учасників освітнього процесу. Дослідження вказує на важливість діагностики адаптаційних розладів серед учнів та застосування корекційних програм. Особлива увага приділяється стратегіям підтримки психічного здоров'я дітей у воєнний час шляхом розвитку стійкості до стресу, формування емоційної регуляції та залучення соціально-педагогічного супроводу.

Таким чином, аналіз представлених публікацій демонструє, що забезпечення емоційного добробуту учнів початкової школи є необхідною умовою для їх нормального психічного розвитку в умовах воєнного стану. Дослідження підкреслюють значення підтримувального середовища, психоемоційної стабільності та ефективних методик саморегуляції. Розробка інтегрованих програм психологічної підтримки та діагностика емоційного стану дітей є ключовими завданнями для педагогів і психологів.

О. Кравець під емоційним добробутом розглядає здатність виробляти позитивні емоції, настрої, думки та почуття, а також пристосовуватися, коли стикаємося з негараздами та стресовими ситуаціями; позитивне відчуття добробуту дає можливість людині функціонувати в суспільстві та відповідати вимогам повсякденного життя. Добробут зазвичай включає глобальні оцінки задоволеності життям і почуттів, які варіюються від депресії до радості [1].

В. Кутішенко вважає, що емоційний добробут школярів пов'язане із задоволенням їхніх основних потреб у процесі навчальної діяльності та, разом з тим, є передумовою збереження їхнього здоров'я [2, с. 153]. Група українських дослідників з'ясувала, що для покращення стану емоційного добробуту учнів у процесі навчання під час війни необхідно: сприяти зниженню рівня їх тривожності; вчити пережити досвід війни; підвищувати рівень життєстійкості, стресостійкості та резильєнтності учнів; сприяти в опануванні методами та прийомами саморегуляції емоційної сфери, опануванні психотехніками суб'єктного самовпливу, формувати вміння знаходити власні ресурси у складних ситуаціях; формувати психотерапевтичну позицію вчителя; створювати психологічно безпечне освітнє середовище і забезпечувати психотерапевтичну зорієнтованість освітнього процесу [3, с. 20].

На основі узагальнення наукових розробок та власного педагогічного досвіду ми визначили напрями забезпечення емоційного добробуту учнів початкових класів в умовах воєнного стану. Зокрема, під час організації освітнього процесу – це:

- емоційна підтримка через ранкові зустрічі. Починати день із коротких розмов про самопочуття учнів, використовуючи прості техніки, як-от «Колір настрою» чи «Емоційний термометр». Це допоможе вчителю визначити емоційний стан дітей та адаптувати подальшу діяльність;
- інтеграція вправ на розвиток емоційного інтелекту. Застосування інтерактивних завдань, наприклад, казкотерапії, малювання емоцій та обговорень, що допомагають дітям краще розуміти та висловлювати свої почуття;
- використання арттерапії. Впровадження малювання, аплікацій чи ліплення як способу зняття напруги й переживань. Такі вправи допомагають дітям візуалізувати свої емоції та справлятися зі стресом;
- створення безпечної атмосфери. Формування доброзичливого середовища на уроці, де немає страху зробити помилку. Важливо застосовувати позитивне підкріплення та підтримку замість критики;
- фізичні активності та дихальні вправи. Включення коротких руханок, вправ на дихання та

розслаблення (наприклад, техніка «Кулька» чи «Зоряний вдих»). Це зменшує стрес і поліпшує концентрацію уваги.

Під час позаурочної діяльності для забезпечення емоційного добробуту молодших школярів ми зосереджуємо увагу на наступному:

- організація груп підтримки. Створення невеликих груп, де діти можуть висловлювати свої почуття через обговорення, гру або творчість. Це розвиває соціальні навички та знижує відчуття самотності;
- проведення ігор на командування. Групові ігри на довіру, співпрацю та взаємодопомогу. Це створює підтримувальне середовище й навчає дітей працювати разом;
- залучення до проєктної діяльності. Спільні творчі проєкти (створення стінгазет, малюнків, виробів для підтримки військових чи однокласників) дозволяють дітям відчувати свою значущість та приносити користь іншим;
- організація релаксаційних годин. Після уроків можна проводити медитативні сесії для дітей із музикою, слуханням природи чи вправами на уяву («подорож до спокійного місця»);
- залучення батьків до створення підтримувального середовища. Спільні заходи з батьками (майстер-класи, тренінги, теплі зустрічі), де діти відчують турботу, єдність та спільну роботу для подолання стресу.

Ці підходи допоможуть учням початкової школи відчувати стабільність, емоційну безпеку та підтримку, що є критично важливим у період воєнного стану.

Забезпечення емоційного добробуту учнів початкової школи в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальним завданням сучасної педагогіки. Заходи на уроках та під час позаурочної діяльності показують, що ключовими стратегіями для стабілізації емоційного стану дітей є: створення безпечної та підтримувальної атмосфери, де дитина відчувається прийнятою, зрозумілою та захищеною; формування навичок саморегуляції та подолання стресу через інтеграцію фізичних активностей, дихальних технік та арттерапевтичних методів; розвиток соціальної взаємодії через командні ігри, спільну проєктну діяльність і групи підтримки, що сприяє згуртованості та навичкам взаємодопомоги; підтримка емоційного інтелекту за допомогою рефлексії, обговорення емоцій та їх вираження у творчій формі; залучення батьків до освітнього процесу, що дозволяє створити цілісну систему підтримки для дитини.

Таким чином, систематичне застосування цих стратегій на різних етапах освітнього процесу сприяє зниженню рівня тривожності, підвищенню впевненості в собі та забезпеченню психологічного комфорту учнів. Підтримка емоційного добробуту молодших школярів не лише допомагає долати наслідки стресових умов, а й закладає основу для їх стійкості та успішної адаптації у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Кравець О. Психічне здоров'я та емоційне благополуччя. Укрєдність. URL: <https://ukrednist.com.ua/psychichne-zdorovya-ta-emocijne-blagopoluchchya/> (дата звернення 15.11.2024)
2. Кутішенко В. П. Емоційне благополуччя молодших школярів в учбовому процесі як чинник збереження їх здоров'я. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: збірник наукових праць. 2014. С. 153-160.
3. Мешко Г. Стан емоційного благополуччя учнів у процесі навчання під час війни. Збірник тез II Міжнародної наукової конференції «Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки». Тернопіль : ФОРМ Паляниця В.А., 2022. С. 17–20.
4. Психологічне діагностування проявів адаптаційних розладів у суб'єктів освітнього простору в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни : практичний посібник / Н. В. Пророк, С. Т. Бойко, О. В. Гнатюк, В. І. Полякова, О. А. Столярчук; за ред. Н. В. Пророк. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 220 с

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ І КОМАНДНОГО ДУХУ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Лілія БАРАН,
вчитель фізичної культури
КЗЗСО «Лицей № 15 імені Олександра Співачука
Хмельницької міської ради»

У сучасному світі фізична культура стала не лише засобом зміцнення здоров'я, але й важливим інструментом для розвитку соціальних і лідерських навичок серед учнів. Розвиток лідерських якостей та командного духу на уроках фізичної культури є актуальним завданням, оскільки саме через спортивну активність діти та підлітки набувають умінь працювати в команді, комунікувати в спільності, брати на себе відповідальність та проявляти ініціативу.

Такі навички критично важливі для інтеграції в суспільство і забезпечують успішну адаптацію в дорослому житті. Фізичні вправи й командні види спорту створюють умови, де учні змушені співпрацювати, підтримувати одне одного, швидко ухвалювати рішення та заохочувати команду. Цей процес формує у школярів почуття єдності, вчить їх емпатії, вмінню вирішувати конфлікти та проявляти повагу до інших. Таким чином, уроки фізичної культури, з акцентом на командну взаємодію та лідерство, є важливою частиною навчально-виховного процесу, що сприяє всебічному розвитку особистості. Вони допомагають дітям не лише зростати здоровими, але й адаптуватися до суспільних вимог, сприяючи вихованню соціально відповідальних громадян.

Отже, актуальність теми розвитку лідерських якостей і командного духу через уроки фізичної культури полягає у зростаючій потребі у вихованні соціально активних та відповідальних молодих людей. Заняття фізичною культурою не лише зміцнюють здоров'я, але й сприяють розвитку важливих соціальних компетенцій. Через спорт і фізичну активність учні вчаться працювати в команді, розвивати лідерські якості, вирішувати конфлікти, а також виявляти повагу та емпатію до інших.

Група дослідників вважає, що розвиток лідерства – це цілеспрямоване формування та поглиблення відповідних якостей та навичок, процес розвитку особистості. Цей аспект проблеми розвитку якостей лідера в учнівської молоді тією чи іншою мірою враховує можливості організації цілеспрямованого навчання та самонавчання учнів / студентів з метою розвитку в них так званих м'яких навичок (soft skills) [2, с. 139], а лідер – це передусім особистість, яка, керуючись насамперед вищими духовними потребами, прагне до самореалізації, розвинутими так званих м'яких навичок (soft skills), сформованою лідерською позицією, лідерською компетентністю, лідерською поведінкою й досвідом командної роботи. [2, с. 142]. В. Ягоднікова досліджує процеси партисипації у розвитку лідерських якостей учнів закладу загальної середньої освіти [5, с. 44]. Г. Тітова актуалізує проблему дослідження через призму підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування лідерських якостей в учнів, вважаючи, що це є педагогічна проблема, яка потребує пошуку шляхів і засобів свого розв'язання [4, с. 122].

Це підтверджує, що розвиток лідерства серед учнів є багатограним завданням, що охоплює не лише навчальні, але й соціально-психологічні аспекти, важливі для гармонійного формування особистості.

На думку науковців С. Ящука, Р. Маслюка, С. Пензая найголовнішим завданням сьогодні є формування готовності до командної взаємодії на уроках фізичної культури. Адже якщо дитина вміє працювати в команді, правильно комунікувати з іншими гравцями, то не тільки вона, але і вся команда зможе перемогти та досягти успіху [6, с. 384].

Вчитель фізичної культури першої категорії Т. Повторейко зауважує, що саме фізична культура орієнтована на командні ігри, і саме розвиток вміння працювати в команді вважається однією з найголовніших компетенцій, яка дає змогу розвинути цей шкільний предмет [3]. Група дослідників, говорячи про командну взаємодію, мають на увазі певний колектив, який при правильній взаємодії досягає певних результатів. З такого визначення особливо актуальним є процес командотворення, що являє собою систему певних заходів, які проводяться задля формування і розвитку соціальних груп до рівня команди [6, с. 387]. Адже формування командного духу на уроках сприяє застосуванню наявного у дітей досвід і знання в незвичній діяльності, підвищенню і підтриманню мотивації дітей, заохочуванню учасників до обміну ідеями, спільному вирішенню труднощів, уникненню суперництва [3]. Таким чином, фізична культура виступає не лише засобом фізичного розвитку, а й інструментом соціалізації та розвитку комунікативних компетенцій, які є важливими в сучасному суспільстві.

Для розвитку лідерських якостей і командного духу на уроках фізичної культури використовують різноманітні засоби та форми. Вони спрямовані на стимулювання активності учнів, зміцнення командної взаємодії та формування вміння брати відповідальність за спільний результат.

Серед засобів розвитку лідерських якостей та командного духу ми визначаємо наступні: Загальний висновок з досліджень [1] вказує на важливу роль уроків фізичної культури в розвитку лідерських якостей і командного духу серед учнів. Формування цих навичок через фізичну культуру є комплексним процесом, який передбачає розвиток у школярів вміння працювати в команді, що, своєю чергою, сприяє успішній соціалізації та реалізації м'яких навичок. Лідерство, як зазначено дослідниками, є не просто індивідуальним розвитком, а результатом цілеспрямованого підходу до навчання, зокрема завдяки організації цілеспрямованих командних взаємодій, де кожен учасник має змогу застосувати свої знання та досвід у спільній діяльності.

Сучасна фізична культура, орієнтована на командні ігри, створює сприятливе середовище для цього процесу. Вона сприяє активізації учнів, заохочує їх до обміну ідеями, взаємної підтримки та спільного подолання труднощів, що формує у них якості, потрібні для ефективного лідерства та роботи в команді. Командні види спорту розвивають у молоді навички, які стають основою для подальшого особистісного та професійного зростання, забезпечуючи мотивацію та умови для співпраці без конкуренції.

- **Командні ігри** (зокрема, футбол, волейбол, баскетбол) – сприяють тому, щоб учні відчували себе частиною команди, приймали рішення в умовах реального змагання та підтримували своїх товаришів. Наприклад, вправа «Знайди капітана». У грі в волейбол чи баскетбол кожен раунд має різного «капітана», який визначає тактику команди: «Сьогодні ми спробуємо гру з новою умовою. Капітаном кожного нового раунду буде інший учень. Капітан повинен обрати тактику, яку всі будуть виконувати. Решта команди – підтримуйте капітана і допомагайте йому!». Або вправа «Естафетна передача». Клас розподіляється на дві команди. Кожна команда повинна разом продумати стратегію, як швидше пройти естафету: «У цій естафеті ви не лише змагаєтесь у швидкості, але і допомагаєте одне одному. Подумайте разом, хто за ким бігтиме, щоб кожен відчув підтримку команди».

- **Рольові ігри та моделювання ситуацій** – надають учням можливість практикувати лідерство, відповідальність та вміння приймати рішення у складних умовах. Наприклад, вправа «Шторм у морі», коли всі учасники мають розіграти ситуацію, де вони на рятувальному човні, що штормить. Один із них обирається лідером, який керує діями: «Уявіть, що ви всі – команда на човні в шторм. Лідер має сказати, що робити кожному, щоб вижити та досягти берега. Лідере, переконайся, що кожен має завдання, і слухайте одне одного». Або гра «Сліпий провідник», коли один учень із зав'язаними очима має пройти лабіринт, керуючись лише інструкціями «провідника»: «Ваше завдання – безпечно провести товариша по лабіринту. Говоріть чітко і не кваптеся. Пам'ятайте, що зараз ваш партнер довіряє вам повністю!».
- **Тімбілдінгові вправи** – створюють атмосферу співпраці та взаємопідтримки, яка сприяє розвитку командної роботи. Такі вправи можуть включати елементи подолання труднощів і підтримки, що є важливими для формування згуртованої групи. Наприклад, вправа «Коло підтримки», коли усі стають у коло, тримаючись за руки, і мають передавати певний предмет (наприклад, м'яч) тільки за допомогою ліктів: «Тримайтеся за руки і передайте м'яч один одному, не відпускаючи рук. Це вимагає злагодженості і терпіння. Працюйте разом, щоб досягти успіху!». Або вправа «Ланцюг довіри», коли учні стають у шеренгу і мають передавати м'яч або інший предмет через голови чи під ногами, по черзі: «Вам потрібно передати м'яч від першого до останнього гравця, не випускаючи його з рук. Працюйте як єдина команда, кожен із вас – частина великого ланцюга!».
- **Спільні спортивні проєкти або завдання** – допомагають учням формувати лідерські навички, зокрема планування, розподіл обов'язків і контроль за виконанням завдань у групі. Наприклад, «Спортивний флешмоб», коли учні створюють рухову постановку під музику, де кожен відповідає за свій елемент: «Розділіться на групи та придумайте рухи для нашого флешмобу. Кожен із вас має свою важливу роль, тож будьте креативними й співпрацюйте!». Або організація шкільного мінітурніру. Клас розбивається на команди, які готуються до турніру з різних видів спорту: «Ви будете організаторами нашого шкільного турніру. Кожна команда має придумати свою стратегію і дотримуватися командної гри».

На основі аналізу наукових джерел та власного педагогічного досвіду можемо виділити наступні форми та методи організації навчального процесу на уроках фізичної культури:

1. Парні та групові завдання – вони вимагають від учнів взаємодії та розподілу ролей, що сприяє формуванню лідерських якостей і здатності до співпраці. Наприклад, вправа «Тандемний стрибок»: у парах учні стрибають з одного кінця залу до іншого, обираючи лідера, який підказує ритм (інструкція: «Виберіть партнера і вирішіть, хто буде задавати темп. Пам'ятайте, що ви обоє маєте синхронізувати свої дії, інакше не дійдете до фінішу!»).
2. Змагання та турніри – стимулюють учнів проявляти ініціативу, розвивають конкурентоспроможність, а також підтримують позитивний дух команди. Наприклад, «Мінітурнір з волейболу»: організація командного турніру, де учні вчать підтримувати одне одного та відпрацьовувати командні стратегії (інструкція: «Сьогодні ми змагаємося за командний дух. Переможе не лише та команда, що виграє, а та, що найкраще співпрацює!»).
3. Ротація ролей у команді – коли кожен учень має змогу побувати як у ролі лідера, так і виконавця. Це допомагає зрозуміти важливість різних ролей у команді та сприяє розумінню команди як єдиного організму. Наприклад, вправа «Капітан по черзі»: кожен учень стає «капітаном» на певний час, визначаючи завдання команди під час спортивної гри (інструкція: «Кожен із вас спробує себе в ролі капітана і вирішить, як гратиме команда. Слухайте капітана і дотримуйтеся плану!»).

4. Відкрите обговорення результатів та командних дій – дозволяє учням проаналізувати свої успіхи й помилки, сприяє формуванню конструктивної критики і розумінню впливу лідерства на загальний результат. Наприклад, вправа «Після гри – розбір польотів»: після гри команди збираються разом для обговорення успіхів і труднощів (інструкція: «Давайте поговоримо про те, що вдалося, а над чим ще треба попрацювати. Висловлюйтеся конструктивно, щоб ми всі стали кращими наступного разу!»).

Такі засоби та форми навчання на уроках фізичної культури допомагають учням розвинути вміння працювати в команді, проявляти лідерські якості, а також створюють умови для усвідомлення особистого внеску кожного учасника в загальний результат команди. А також допомагають учням зрозуміти важливість командної роботи і лідерства, підвищують їхню мотивацію до занять фізичною культурою та сприяють формуванню позитивного колективного духу.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук В., Єрмак Т. Формування лідерських навичок в учнів закладів загальної середньої освіти: методичний посібник. Житомир: ПП «Рута», 2023.
2. Лаврентьева О. О., Крупський О. П. Моделі розвитку лідерських якостей учнівської молоді: вітчизняний та зарубіжний досвід. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. 2023. № 2 (26). С. 134-148.
3. Повторейко Т.В. Тімблдінг на уроках фізичної культури: практичний посібник. Коростень, 2024. 18 с.
4. Тітова Г. В. Проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування спортивних лідерських якостей в теорії та практиці. Наука і освіта. 2015. № 6. С. 119-124.
5. Ягоднікова В.В., Гриньова М. В. Партисипативний підхід до виховання лідерських якостей підлітків. Молодь і ринок. 2021. № 11 (197). С. 44-49.
6. Ящук С. М., Маслюк Р. В., Пензай С. А. Формування готовності до командної взаємодії на уроках фізичної культури. Актуальні питання в сучасній науці. 2023. № 2 (8). С. 382-392.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ ТА ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ 5-9 КЛАСІВ У ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС: ВІЙСЬКОВО-СПОРТИВНА ГРА «ІГРИ ПАТРІОТІВ»

Юрій ВОЛИК,
вчитель фізичної культури
КЗЗСО «Гімназія № 20 імені Сергія Єфремова
Хмельницької міської ради»

В умовах сучасної освіти фізична культура відіграє важливу роль у розвитку здоров'я та фізичної підготовки учнів, однак її значення виходить за рамки лише уроків фізичного виховання. Вона є важливим складником процесу загального розвитку школярів, допомагаючи їм формувати життєві навички, зміцнювати морально-вольові якості, а також забезпечувати фізичний і психоемоційний баланс. [1, с.85]

Враховуючи сучасні тенденції, освіта сьогодні орієнтована на розвиток не тільки інтелектуальних здібностей, а й патріотичних, моральних і громадянських якостей учнів. Завдяки спортивно-масовим та оздоровчим заходам в позаурочний час ми можемо активно формувати у школярів позитивні риси, як то дисципліна, відповідальність, командний дух, а також розвивати їхнє почуття патріотизму. [5, с.69]

Мій педагогічний досвід дозволяє переконатися в тому, що важливо не лише організовувати фізичні активності, але й створювати середовище, яке надихає учнів на активну участь у різноманітних спортивних заходах. Спортивно-патріотичні ігри є чудовим прикладом поєднання фізичної активності з морально-патріотичним вихованням, сприяючи розвитку всебічно розвинених особистостей.

Військово-спортивна гра "Ігри патріотів"

Метою цього заходу є формування в учнів не лише фізичних якостей, але й активної громадянської позиції, патріотизму, почуття відповідальності за свою країну. Важливо, щоб захід був цікавим, захопливим та мотиваційним. Для цього я використав інноваційні підходи до проведення гри, що включали елементи спортивних естафет, історичних квестів, а також завдання на командну співпрацю та фізичну підготовленість.

Місце проведення: територія шкільного двору, спортивний майданчик, спеціально підготовлені зони для виконання завдань.

Час проведення: 2 години (за бажанням може бути подовжено).

Кількість учасників: 2 команди по 10 осіб (можна адаптувати залежно від кількості учнів).

Підготовка до заходу: команди отримують свою назву, що може символізувати історичні події або назви військових частини української армії. Для кожного учасника розробляється відповідний комплект форми, в якому будуть присутні елементи, що нагадують військову амуніцію, але адаптовану для школярів.

Завдання та етапи гри:

- **Історичний квест:** учасники проходять кілька станцій, на яких вони повинні виконати завдання, пов'язані з історією України, її героями та важливими подіями. Наприклад, на цій станції можуть бути питання про відомі битви, видатних особистостей або розв'язання історичних головоломок (кросвордів).

Ці завдання сприятимуть розвитку не тільки фізичної, але й інтелектуальної активності.

- **Тренування з першої домедичної допомоги:** на одному з етапів учасники повинні надати першу домедичну допомогу умовному постраждалому (це може бути лялька або партнер, що грає роль потерпілого). Це завдання не тільки збагачує знання учнів, але й формує відповідальність та готовність допомогти в екстремальних ситуаціях.
- **Спортивні естафети:** учасники мають виконати низку завдань, пов'язаних з фізичними вправами: подолання перешкод, біг з перешкодами, стрільба з пневматичної зброї тощо .
- **Командна робота та стратегія:** на останньому етапі учасники мають вирішити завдання, яке потребує високої командної взаємодії — побудова тимчасового укриття з підручних матеріалів, розведення багаття, приготування їжі, розподіл ресурсів у команді для досягнення мети.

Оцінка результатів: під час гри кожен етап оцінюється за кількома критеріями: швидкість виконання завдання, точність, командна співпраця, креативність та дисципліна. Найкращі команди нагороджуються грамотами або медалями, а також отримують можливість провести наступний захід для молодших школярів.

Вплив на учнів та результати. Після проведення таких заходів я помітив значне підвищення рівня мотивації учнів до фізичної активності. Гра "Ігри патріотів" не лише стимулює їх до фізичних змагань, але й сприяє вихованню почуття патріотизму, взаємоповаги та відповідальності. Учні, які брали участь у таких заходах, стали більш зацікавленими у вивченні історії своєї країни, прагнули покращити свої фізичні результати та показали чудову командну роботу.

Підсумки та перспективи. Завдяки таким виховним заходам, можна виховати не лише фізично здорову націю, але й патріотично налаштовану. Я, як педагог, переконаний, що спорт і патріотичне виховання дозволяють не тільки зміцнити фізичний стан дітей, а й виховати в них важливі моральні якості.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що спортивно-масова та оздоровча робота з учнями 5-9 класів в позаурочний час є не тільки важливим інструментом для фізичного розвитку, а й потужним засобом виховання. Військово-спортивна гра "Ігри патріотів" продемонструвала високу ефективність у формуванні не лише фізичних навичок, але й активної громадянської позиції, патріотичних почуттів і почуття колективної відповідальності. [2, с.69] Саме такі заходи дозволяють учням проявити свої здібності, пізнати важливість командної роботи, відчувати себе частиною великої та сильної нації.

Як педагог, я бачу свою місію не тільки в організації спортивних заходів, а й у тому, щоб через спорт і патріотичне виховання виховувати в учнях моральні цінності, які вони зможуть перенести в доросле життя. Поглиблене використання спортивно-масових та оздоровчих заходів на основі військово-патріотичних ігор дозволяє створювати атмосферу здорового змагання, зміцнення фізичних кондицій та розвитку морально-етичних якостей. [4, с.38]

Подібні заходи є важливими для формування гармонійно розвинених особистостей, готових до викликів життя і здатних сприяти розвитку своєї країни. Вони допомагають створити міцний фундамент для майбутнього молоді, формуючи у них не лише фізичну силу, але й силу духу, патріотизм та громадянську відповідальність.

Список використаних джерел:

1. Горобець І. О. Фізична культура і спорт в Україні: сучасні тенденції розвитку. Київ, 2023, 204 с.
2. Дубовик О. В. Методика організації спортивно-масових заходів в школах. Львів, 2022, 180 с.
3. Ковальчук С. В. Основи патріотичного виховання молоді через фізичну культуру. Одеса, 2021, 156 с.
4. Литвин О. В. Розвиток громадянської свідомості учнів через фізичну активність. Харків, 2020, 142 с.
5. Савченко І. П. Фізкультура і патріотизм: нові підходи до виховання підлітків. Чернівці, 2024, 212 с.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Таїсія БРАТЧЕНКО,
вчитель української мови та літератури
КЗЗСО «Ліцей №11 Хмельницької міської ради»

*Зміни — закон життя. І ті, хто дивиться тільки
в минуле чи лише в сьогодні, безперечно, пропустять майбутнє.
Джон Фіцджеральд Кеннеді*

Концепція «Нової української школи» наголошує: «Сучасний світ складний. Дитині недостатньо дати лише знання. Ще необхідно навчити користуватися ними. Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними установками учня, формують його життєві компетентності, необхідні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці».

Саме цьому сприяє використання технології розвитку критичного мислення, що допомагає формуванню таких ключових компетентностей, як спілкування державною мовою, математична компетентність, інформаційно — цифрова компетентність, уміння вчитися впродовж життя, соціальні та громадянські компетентності, підприємливість, екологічна грамотність і здорове життя. Проблема розвитку основних життєвих компетентностей, навичок критичного мислення в учнів шкіл нині стоїть дуже гостро. Як свідчать дослідження, переважна більшість учнів шкіл не володіє такими логічними операціями, як аналіз, синтез, класифікація, узагальнення, порівняння. Отже, актуальним стає розвиток основних компетентностей учнів на основі розвитку критичного мислення.

Працюючи з технологією розвитку критичного мислення, є зрозумілим, що мисленнєві операції необхідно вдосконалювати, тренувати, як, наприклад, тренують м'язи спортсмени чи техніку гри – музиканти. І, безперечно, саме школа є ідеальним середовищем для тренування мисленнєвих процесів та відшліфовування умінь управляти власним мисленням.

На уроках української мови та літератури ключовим є поєднання активних та пасивних методів навчання: творчі роботи та розповіді, дослідницькі та творчі проєкти, мовні та літературні практикуми, створення схем, таблиць, малюнків, лайфхаків, мнемонічних пам'яток, використання інтерактивних методів навчання:

- Займи позицію
- Рольова гра
- Інтелектуальна розминка
- Мікрофон
- Коло ідей
- Асоціативний кущ
- Пінг-понг
- Печворк
- Піраміда
- Синквейн
- Кубик Блума
- Шість капелюхів Едварда де Боно

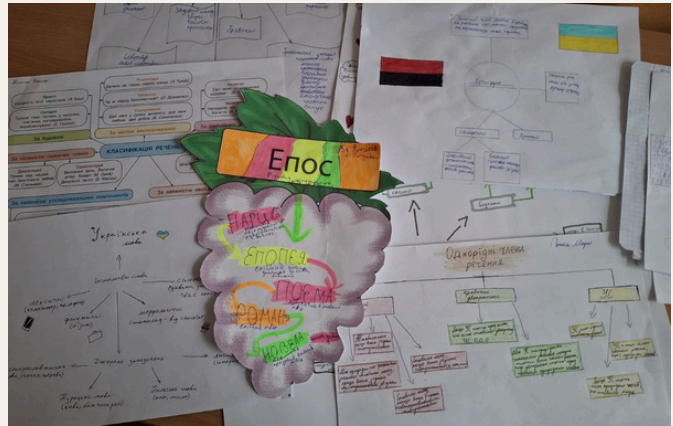
Якщо традиційна система передбачає, що учень повинен засвоїти матеріал і після цього все робити згідно з вивченими правилами, то технологія розвитку критичного мислення вчить, що правил на всі випадки життя не створено. Потрібно мислити та до того ж самостійно. Ніколи не помиляється лише той, хто нічого не робить.

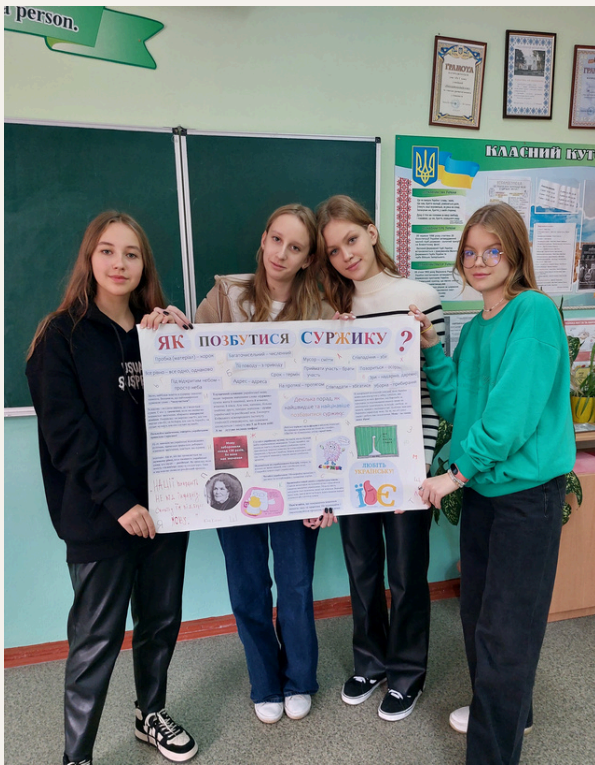
Крім того, доцільно використовувати на уроках сучасні тексти, аби учні усвідомили, що українська мова — це не лише мова наших предків, а й наше сучасне й майбутнє. Тут у пригоді стає україномовне телебачення та радіомовлення, ЗМІ, українські інтернет-сайти. На основі пошуку помилок у мові дикторів та телеведучих, описок у рекламних заголовках та вивісках на крамницях, оголошеннях у пресі можна організувати пошукову та дослідницьку роботу, стимулюватиме учнів побачити не лише мовні огріхи інших, а й слідкувати за чистотою власного мовлення.

На уроках української літератури слід акумулювати увагу на наступності поколінь, пояснюючи учням, що справжні герої були не лише в минулому, а є й серед нас. І про це свідчать події Революції Гідності, сучасна кровопролитна війна. Для цього слід використовувати очні (за можливості) та заочні екскурсії, екскурси в давню й сучасну історію.

Зокрема, одним з ефективних видів роботи є створення учнями спільно з батьками “Дерева роду”. Ця робота активізує усвідомлення кожною родиною свого значення в контексті історії нашої країни. Діти й батьки не просто створюватимуть родинне дерево, а й відзначатимуть особливу заслугу того чи іншого члена родини в розбудові нашої державності, боротьбі за єдність, мову, незалежність. Така тривала й клопітка робота поєднує родини та підкреслює причетність кожного з нас до долі держави.

Для розвитку творчих та пошукових здібностей на уроках літератури доцільно також застосовувати такі прийоми роботи: словесний портрет героя, кроссенс, ментальна карта персонажа, флешкарта, літературне лото, емодзі.

З метою стимулювання зацікавленості конкретною темою на уроках української мови та літератури є актуальним впровадження таких методичних прийомів як: «Кроссенс», «Асоціативний куц», «Сенкан», «Кластер», «Дерево передбачень», створення сторінки літературного героя чи письменника в соціальних мережах, «Фішбоун», «Матриця», «Кейс-метод». Це стимулює до самостійного пошуку інформації, допомагає створити ситуацію успіху для кожного учня. Такий вид роботи дає учням змогу освіжити наявні знання, уявлення, пов'язані з темою уроку, провести «інвентаризацію», виявити прогалини, зосередити увагу на темі, створити контекст для сприйняття нових ідей, формувати позитивне ставлення, зацікавленість.

Головне завдання учня на такому уроці — «конструювати» знання і навички, формувати власне ставлення до теми. При цьому доцільно, аби він записував те, що не зрозумів, аби з'ясувати в майбутньому. Учні мають змогу не просто записувати таку інформацію, а створювати певні моделі чи схеми, будувати асоціації, адже наш мозок краще сприймає інформацію саме в такому вигляді («Карта пам'яті», «Ментальна карта», «Кубування», «Коло ідей», «Кластер», «Асоціативний куц», «Письмо в малюнках», «Хмари слів»). Головне на цьому етапі уроку — стимулювати учнів використовувати складні запитання (не просто «Що?», «Коли?» і т.д., а «Чому саме так?» «Чи можливо інакше?» , «А як би вчинив\зробив я?»), аби вони навчилися аналізувати проблему й приймати рішення.

На етапі узагальнення й систематизації вивченого учні мають змогу підсумувати все зроблене ними під час вивчення теми, здійснити рефлексію щодо процесів і результатів власної діяльності. Реалізувати цей етап можливо у письмовій формі (Синквейн, Діаманта, есе, щоденник досягнень).

Розвиток критичного мислення на уроках української мови та літератури є надзвичайно ефективним й дієвим в контексті реформування сучасної освіти України та подальшого життя учнів. Учасники навчального процесу здобувають вміння здійснювати аналіз, синтез, класифікацію, узагальнення, порівняння, робити висновки та покращувати свої результати, щоб є ключовим у розвитку життєвих компетентностей майбутніх випускників школи.

Впровадження технології розвитку критичного мислення на уроках української мови і літератури дозволяє:

- набуті знання використовувати шляхом трансформації на інших уроках;
- впливати на підвищення допитливості учнів, пізнання і самопізнання;
- реалізувати потребу в нових досягненнях;
- поглиблювати комунікативну й організаторську спрямованість учнів;
- розвивати творчі здібності учнів;
- корегувати пізнавальну активність.

Час вимагає змін, особливо це стосується шкільної освіти. Джон Фіцджеральд Кеннеді говорив: “Зміни — закон життя. І ті, хто дивиться тільки в минуле чи лише в сьогодення, безперечно, пропустять майбутнє”. Дивімося у майбутнє й крокуймо лише вперед, а наші учні йтимуть поруч з нами, а краще — попереду нас!

Список використаних джерел:

1. Вайнштейн М. Критичне мислення як основа демократичного навчання. Рідна школа. 2001. № 4. С. 49–52.
2. Давиденко О. М. Розвиток критичного мислення на уроках мови і літератури. Вивчаємо українську мову та літературу. 2005. № 2. С. 7–8.
3. Лабенко О. Розвиток критичного мислення в середніх загальноосвітніх закладах. Рідна школа. 2001. № 4. С. 68–71.
4. Пометун О. І. Технології розвитку критичного мислення учнів. Київ : Плетяда, 2006. 220 с.

ШЛЯХИ ЗАСТОСУВАННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІЙ ГАЛУЗІ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ 5-6 ТА 7 КЛАСІВ НУШ

Людмила ЩЕРБА,
вчитель української мови і літератури
КЗЗСО «Гімназія №20 ім. С.Єфремова
Хмельницької міської ради»

Завдання НУШ в умовах сучасного високотехнологічного світу – намагатися віднаходити все нові й нові шляхи формування знань основ наук, предметних та ключових компетенцій, використовувати засоби підвищення мотивації навчання здобувачів освіти, реалізуючи особистісно орієнтований, діяльнісний та компетентнісний підходи.

Державним стандартом загальної середньої освіти передбачено оволодіння учнями певним діяльнісним досвідом, що вимагає від учителя творчого підходу до організації навчально-пізнавальної діяльності на якісно новому рівні. Ця стаття досліджує теоретичні основи, практичне застосування, значення та шляхи впровадження діяльнісного підходу у викладанні української мови та літератури для учнів 5-6 та 7 класів НУШ.

Діяльнісний підхід дозволяє зробити навчальний процес інтерактивним, цікавим та орієнтованим на розвиток в учнів уміння спілкуватися, критично мислити й розуміти культурну спадщину, генерувати власні ідеї та співпрацювати. Діяльнісний підхід ґрунтується на працях В. Мельничайка, Л. Варзацької, Г. Шелехової, Л. Скуратівського, М. Пентиліюк, Л. Паламар та ін.

Усі дослідники сходяться на думці, що діяльнісний підхід у навчанні має ряд переваг, зокрема:

- активізація навчальної діяльності, коли учні стають активними учасниками процесу навчання, замість того щоб пасивно засвоювати інформацію;
- зв'язок навчання з реальним життям, адже застосування знань у практичних ситуаціях підвищує мотивацію до навчання;
- розвиток творчих здібностей через організацію проєктної роботи, яка стимулює уяву й креативність;
- формування соціальних навичок, оскільки спільна діяльність розвиває вміння співпрацювати й ефективно комунікувати.

Зрозуміло, що в основі цих переваг лежать життєво важливі компетентності, необхідні для успішної соціалізації. Однак ефективне застосування діяльнісного підходу потребує змін у педагогічній культурі, оновлення матеріально-технічної бази шкіл та підвищення кваліфікації вчителів.

Мовно-літературна галузь сучасної школи широка, гіперінтеграційна. Для реалізації всіх завдань лінгвістичного спрямування існує багато зорієнтованих на активізацію діяльності здобувачів освіти практик, а саме:

- проєктні технології;
- дослідницькі завдання;
- навчання через гру;
- інтерактивні методи;
- організація роботи в групах;
- мультимедійні технології та ін.

Проєктні технології

Під час вивчення предметів українська мова та література варто спонукати учнів виконувати короточасні та тривалі проєкти, що дозволяють інтегрувати знання з різних предметів та розвивати ключові компетентності, зокрема вміння працювати в команді та розв'язувати проблеми. Проєктний метод стимулює дослідницьку активність учнів і дозволяє поєднувати різні види діяльності.

Прикладами творчих проєктів можуть стати написання власних поезій, продовження оповідання, казки або створення своєї історії зі схожим чи таким же сюжетом. Тут варто згадати сучасний прийом, який уже набув популярності серед шанувальників літератури. Це фанфіки. Бажання продовжувати улюблені історії, переписувати їх або додавати власних персонажів завжди було притаманним людській природі. Фанфікшен – це чудовий старт для тих, хто мріє писати. Завдання з перероблення уже відомого популярного тексту можуть бути інтегрованими на мовно-літературному рівні, зокрема містити пропозицію використати в тексті твору певний мовний матеріал.

Розвиткові компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, читають інформаційні та художні тексти, зокрема класичної та сучасної художньої літератури сприятиме виконання дослідницьких проєктів, зокрема вивчення мовних особливостей регіону, дослідження мови місцевої преси, рекламної галузі на наявність лексико-граматичних огріхів або аналіз стилістики улюбленого автора з подальшим представленням результатів у вигляді презентації чи плаката. Цікавим і цінним для майбутнього вправного мовця може стати участь у довготривалому проєкті «Жива граматики»: учні створюють відеопояснення мовних правил. Тут відбуватиметься інтеграція з мультимедійними технологіями, адже здобувачі освіти не споживають готову медійну інформацію, а стають активними її творцями.

Дослідницькі завдання

Обшир мовно-літературних досліджень невичерпний. Їх лінгводидактика розробила й поширила для використання в найвдаліших формах (схеми аналізу мовних явищ або ідейно-художнього аналізу). Доведено, що пошукова діяльність розвиває вміння зосереджуватися, спостерігати за фактами і явищами, пізнавальний інтерес до наукового вивчення, чуттєвий досвід, нетрадиційне мислення тощо. Тут у пригоді стануть методи та прийоми дослідження як окремих мовних явищ, так і великої мовної системи літературних творів, що допоможе учневі пізнавати їх на мовно-літературному рівні, бачити шляхи застосування мовних одиниць у живому тексті, виховати в собі грамотного мовця.

Для глибокого та всебічного пізнання всіх секретів української мови варто залучати учнів до виконання різних граматичних досліджень. Не секрет для філологів-практиків, що багато школярів плутають поняття про частини мови та члени речення. Усвідомлення цього мовознавчого компонента не просте, тривале й може бути успішним, якщо здобувачі освіти вмотивовано виконуватимуть спостереження за словом як одиницею мови на лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях.

Лексичний і морфологічний аналізи слів досить прості. Достатньо лише запам'ятати схеми виконання досліджень.

Цінність таких мовних спостережень у тому, що виконуючи лексичний аналіз, учень розуміє значення слова як частини мови, адже службові слова не мають лексичного значення; знайомиться із багатством синонімів в українській мові, щоб згодом використовувати явище синонімії у власному мовленні для уникнення повторів; пізнає явище паронімії, аби не робити лексичних помилок, наприклад, обрати правильний варіант у питанні “книжка може стати у пригоді чи в нагоді?”. Дослідження морфологічних ознак слова дозволяє також розрізняти самостійні та службові частини мови, крім того, бачити не тільки граматичні особливості слів, а й спостерігати за орфограмами, які виникають при словозміні та словотворенні.

Синтаксичний аналіз – це невичерпне джерело у пізнанні мовної структури мовлення. Результатом такого дослідження для мовця є усвідомлення правильної побудови речень і текстів, їхніх пунктуаційних систем. Часто школярі на початках не можуть визначити члени речення. Плутають підмет і додаток, якщо іменники, які використані в ролі вказаних членів речення, відповідають на питання ЩО? та мають однакове графічне вираження. Наприклад, в реченні “Яскраве **(хто/що?) сонце** у просвіт хмар показує **(кого/що?) кіно**” увагу учня привернуть два іменники “сонце” й “кіно”, які фактично відповідають на питання ЩО? Але, поставивши подвійні питання “**(хто/що?) сонце** показує” і “показує **(кого/що?) кіно**”, школяр безпомилково визначить, що “**сонце**” – підмет, “**кіно**” – додаток. Важливо вчити здобувачів освіти ставити питання від підмета до присудка, від присудка до підмета, від головних до другорядних членів речення. Тут у пригоді стане аналіз речення, в якому треба визначити всі словосполучення, бо залежні слова в них – це другорядні члени речення. Правильне питання від головного до залежного слова – запорука правильного визначення другорядних членів. Таким чином, у згаданому вище реченні “**(хто/що?) сонце (що робить?) показує**” не словосполучення, бо це головні члени – підмет і присудок. Далі варто знаходити слова, що залежать від підмета: “**сонце (яке?) яскраве**” (залежне слово – означення). Потім визначити групу присудка: “**показує (куди?) у просвіт**” (залежне слово – обставина); “**у просвіт (який?) хмар (тобто хмарний, тому який?)**” (залежне слово – означення); “**показує (кого/що?) кіно**” (залежне слово – додаток).

Така дослідницька діяльність має багатоаспектну цінність:

- мовностилістична вправність: учить розрізняти прямий і зворотній порядки слів у реченні, бо кожний член речення має своє місце, яке при зворотному порядку може мінятися, а таке явище притаманне лише розмовному, художньому, публіцистичному стилям;
- граматична досконалість мовлення: навчає правильно будувати речення, уникати граматичних помилок;
- успіх під час виконання завдань під час НМТ/ЗН

Навчання через гру, або гейміфікація – процес використання ігрових механізмів в неігровому середовищі для досягнення поставлених цілей. Цьому методу буде присвячено окрему статтю.

Інтерактивні методи

Інтерактивні методи – форма навчання, у процесі якого учні й учитель перебувають у режимі бесіди, діалогу між собою. Це співпраця, взаємонавчання: учитель – учень, учень – учень. При цьому вчитель і учень – рівноправні, рівнозначні суб’єкти навчання. До інтерактивних методів навчання української мови та літератури належать робота в групах і парах, де учні виявляють самостійність у прийнятті рішень, а вчитель лише скеровує процес; проблемні та творчі завдання.

Для розвитку критичного мислення, активізації пізнавальної діяльності учнів і забезпечення засвоєння знань у практичних контекстах досвідчені педагоги організують різні форми інтерактивної діяльності: дискусії, мозкові штурми, рольові ігри, інтерактивне читання, рефлексивне читання, діалог із текстом, інтерв’ю з персонажами творів або створення «мовного суду», розробку блогу або влогу персонажа, створення інтерактивної хмари із ключових слів прочитаного твору, складання літературних карт подій або подорожі.

Найцікавішою серед інтерактивних форм робота на уроках словесності є інсценізація уривків літературних творів, що розвиває комунікативні навички та емоційний інтелект.

Для учнів 5-6 класів важливо застосовувати більше ігрових і творчих методів, оскільки цей вік характеризується яскраво вираженою уявою та схильністю до гри. У 7 класі доцільніше використовувати дослідницькі проекти, дискусії та глибокий аналіз текстів, що розвивають абстрактне мислення й аргументацію.

Отже, діяльнісний підхід є важливим компонентом концепції НУШ, який сприяє формуванню компетентнісного підходу до навчання. Його впровадження в базовій школі вимагає комплексного підходу до організації навчального процесу, адже результати, які він приносить, сприяють розвитку покоління самостійних і відповідальних громадян.

Список використаних джерел:

1. Використання інтерактивних методів навчання на уроках української мови і літератури – один із напрямів активізації пізнавальної діяльності учнів [Електронний ресурс] – URL: <https://nsportal.ru/shkola/literatura/library/2014/07/20/vikoristannyainteraktivnikh-metodiv-navchannya-na-urokakh>.
2. Донченко Т.К. Мета одна, уроки – різні// Урок української. 2000. № 1112. С. 14-16.
3. Корж В.М. Інтерактивні методи навчання у викладанні української літератури. – Харків: Основа, 2020.
4. Кравченко О.М. Методичні основи діяльнісного підходу у викладанні літератури. – Харків: Основа, 2020.
5. Міністерство освіти і науки України. Концепція «Нова українська школа». – Київ, 2016.
6. Підручник для вчителів НУШ. Методичні рекомендації щодо застосування діяльнісного підходу в базовій школі. – Київ: Педагогічна преса, 2020.
7. Підручник з методики викладання української мови. – Київ: Педагогічна преса, 2021.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ: ДОСВІД УЧНІВ 9 КЛАСУ В РОЛІ АРХІТЕКТОРІВ

Галина КУКУРА,
учитель інформатики КЗЗСО «Лицей №5
Хмельницької міської ради»

Мета: формувати та поліпшувати знання, уміння, навички учнів при роботі з програмою Блендер, використовувати інструменти середовища програми для створення та зміни об'єктів за власним задумом; розвивати просторову уяву, логічне мислення, уміння вдосконалювати послідовність дій, увагу, спостережливість; виховувати культуру поведінки в комп'ютерному класі, дбайливе ставлення до комп'ютерної техніки, інтерес до вивчення предмета, самостійність.

Тип уроку: комбінований, вивчення нового матеріалу – засвоєння знань, формування умінь та навичок (слайди 1–2).

Обладнання та наочність: мультимедійний проєктор, комп'ютер, картки з практичним завданням, картки «Замок емоцій».

Програмне забезпечення: презентація, програма Blender 2.8.

Перебіг уроку

Актуалізація опорних знань

Опитування (мінітест, слайд 3) Учні проходять невеликий тестовий контроль.

Мотиваційний етап.

Бесіда

Вибір професії – дуже важливий крок у житті людини, адже ти вибираєш справу на все життя! Як вибрати професію до душі? Як не помилитися? Одна з творчих професій – професія архітектора. Адже від зодчого залежить комфорт, який має відчувати людина, щоб вона почувалася гідно серед речей, що її оточують.

Ще в далекому минулому люди прагнули зробити свої будинки більш затишними та доступними для життя. Проте не завжди це відповідало дійсності. Свідчення — стародавні лицарські замки середньовіччя, — від сучасних будівель їх відрізняють численні оборонні господарські, культові споруди. Як правило, від непроханих чужинців їх обороняли високі мури, над якими височіли вежі, що надавало інтер'єру замку цілісності та довершеності (слайд 4).

Історія багатьох замків оповита легендами та не розгаданими досі таємницями.

Замок Паланок (м.Мукачево на Закарпатті). У наш час ця споруда вражає ореолом багатющої історії та привертає увагу як видатна пам'ятка архітектурного мистецтва. В цій резиденції Трансильванського князівства підписували міжнародні документи, мирні договори, святкували урочистості.

Ужгородський замок – побудований у X ст. Місцеві князі його постійно вдосконалювали, перебудовуючи на свій смак. В стінах замку у 1646 р. була підписана Ужгородська церковна унія, яка засвідчила об'єднання двох церков — православної й католицької.

Камянець-Подільська фортеця. Ця споруда – найбільш древня в історії південно-західної України. Адже за деякими джерелами вперше вона згадується в історичних пам'ятках XI–XII ст., хоча офіційно початком її будівництва датують XIV ст. Завдяки оригінальному архітектурному плануванню фортецю називають одним із «семи чудес України».

Підгорецький замок – шедевр XVII ст. - настільки багатий завдяки вдалому архітектурному задуму, що за красою не поступається французькому Версалю, а за таємничістю навіть перевершує його, – як неодноразово свідчать місцеві жителі. Одна з інтриг полягає в тому, що у підвалах замку живе привид жінки, який час від часу з'являється відвідувачам.

У XVIII–XIX століттях замки втратили своє оборонно-військове призначення і перетворилися на палаці знаті та аристократії.

Замок Попова в Запорізькій області. Відома пам'ятка архітектури 2-ї половини XIX століття, палацово-парковий ансамбль. Генерал Василь Попов та члени його сім'ї були невтомними винахідниками та шукачами гострих відчуттів, що давало змогу гостям ознайомитися з національними культурами Європи та Азії. Механічні ляльки в етнографічних костюмах з усього світу – одна з особливостей інтер'єру замку, а п'ятнадцять кімнат, оформлених відповідно до місцевого колориту, переносять гостей в Китай, Індію, Мексику чи деінде?

Палац графів Шенборнів (побудований австрійськими графами Шенборнами протягом 1890-1895 рр.). Графи Шенборни палко захоплювалися астрономією: саме це спонукало їх побудувати замок за принципом астрономічного року: 365 вікон (365 днів), 52 димарі (52 тижнів у році), 12 веж (12 місяців), 7 виходів (7 днів тижня).

Шарівський замок – казковий палац, що споруджено на землях колишньої Слобожанщини (Харківська область). Це дивовижна споруда з двома масивними колонами. Восьмигранні вежі завершуються гострими шпильями. Попри тривалу занедбаність, у якій перебував Шарівський палац, він і досі приваблює око туриста дивовижною красою, яка поєднується з чудовою природою. Недалеко розкинулися мальовничі ставки, підіймаються увись могутні дуби, вишукані блакитні ялини, стрункі ясени.

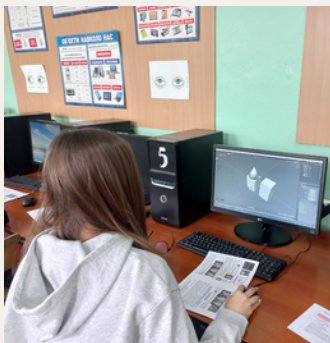
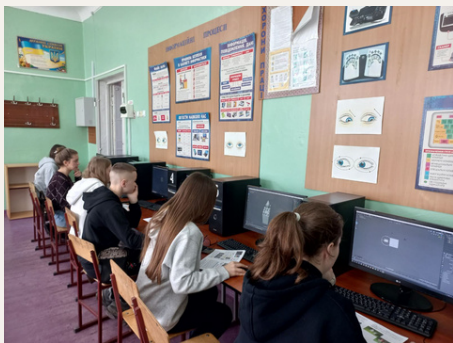
На наступних слайдах (слайди 5, 6) продемонстровано найцікавіші та найзагадковіші будівлі України, а також неймовірні витвори дизайнерського мистецтва архітекторів світу, адже показати й описати мистецтво сучасних архітекторів, дизайнерів, конструкторів – справа не одного дня.

Проте час не стоїть на місці. Перед зодчими XXI ст. – інші завдання: зробити споруди більш комфортними для життя, житло більш досконалим, зручним, використовуючи елементи мінімалістичного стилю. Тому сьогодні архітектори, застосовуючи сучасні комп'ютерні технології, створюють вдосконалені програми для роботи з тривимірною графікою AutoCad, 3D Max, ArhiCad, Autodesk, проєктують цілком буденні речі – будівельні споруди – дитячі садки, школи, храми, театри, музеї, готелі, спортивні комплекси тощо.

Оголошення теми, мети й завдань уроку: «Тривимірне моделювання. Переміщення, масштабування, групування, вирівнювання, обертання, копіювання» (слайд 7).

Засвоєння навчального матеріалу. Виконання системи завдань.

Гра «Архітектори»

Наше завдання побувати в ролі архітектора й створити одну із будівельних споруд – **Замок геометричних фігур в програмі Блендер** (слайд 8).

- Які геометричні фігури можна використати для створення Замку? Для побудови Замку маємо використати будівельний матеріал – геометричні фігури (**куб** (при зміні розмірів сторін – паралелепіпед), **призму** (в кінцевому варіанті — циліндр), **піраміду** (при згладжуванні граней — конус), **площину**...)

Розробку 3D-моделі Замку здійснимо в чотири етапи:

1 етап – моделювання, (слайд 9) під час якого створюємо всі елементи Замку й Вежі, уточнюємо їхню форму та взаємне розміщення. При цьому ми повинні навчитися використовувати інструменти переміщення, масштабування, обертання об'єктів і сцени (слайди 10, 11). (Пояснення і створення моделі в програмі Блендер).

2 етап – текстурування об'єкта (слайд 12) – надання об'єктам Замку й Вежі кольору та текстури. Рівень реалістичності майбутньої моделі безпосередньо залежить від вибору матеріалів для створення текстур, а також використання колірних моделей. В комп'ютерній графіці найчастіше використовують колірні моделі RGB, CMYK, HSB. (Пояснення вибору кольору та текстури в програмі Блендер).

3 етап – коригування світла і місця спостереження (слайд 13). Один з найскладніших етапів у створенні 3D-моделі. Очі кожної людини спроможні розрізняти та бачити понад мільйон різних відтінків, що впливають на загальний стан індивіда, його самопочуття, настроїв. Від того, наскільки зображення буде яскравим та відповідати природним кольорам, залежить його сприйняття людиною. (Пояснення налаштування світла в програмі Блендер).

4 етап – 3D-візуалізація або рендеринг (слайд 14) – формуємо завершальне зображення з урахуванням властивостей матеріалів і джерел світла. Створюємо двовимірне растрове зображення. (Пояснення створення остаточного зображення моделі Замку й Вежі в програмі Блендер)

Вправи для очей. Фізкультхвилинка (слайд 15)

Сприймання та засвоєння нового матеріалу (слайд 16)

Практичне завдання. Від простого до складного.

Робота з комп'ютером.

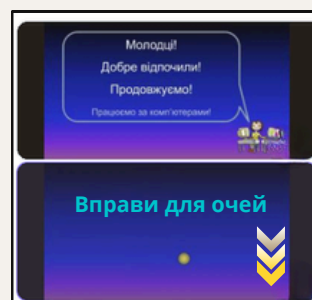
Створення дизайну Замку Емоцій (слайд 17). Поки учні виконують практичне завдання на комп'ютері, наші гості також будуть удосконалювати свої Замки, наповнювати їх кольорами емоцій та почуттів, а також дадуть назву своєму Замку (маєтку, палацу...)

Підсумок уроку.

1. Що нового ви сьогодні дізналися?
2. Чого навчилися?
3. Чи виникали труднощі?

Оцінювання роботи учнів

Отже, світ такий яскравий, такий різнобарвний... В цьому і полягає Божа іскра професії зодчого – спроектувати таку будівлю, яка б тішила

людське серце, давала б їй натхнення працювати та творити, адже творчих професій на світі дуже багато. А труд архітектора особливий, адже від проєктування дизайну будинку чи квартири та відповідного вибору кольорів залежить настрої кожного із нас – радість чи незадоволення, спокій чи відчуття тривоги. Тому так важливо створити атмосферу захищеності та комфорту. Не так вже й важливо, яка погода за вікном – сонце чи вітер. Головне, як ми сприймаємо цей світ – з вдячністю та любов'ю чи ми не задоволені всім. Саме тому необхідно дарувати тепло та світло одне одному і насолоджуватися спілкуванням з товаришами та природою щомиті. Мирного дня та піднесеного всім настрою! Дякую за увагу!!!

Домашнє завдання. Опрацювати §10 ст. 59 Робота з об'єктами (підручник Бондаренко О. Інформатика 9 кл., 2022)

Список використаних джерел:

1. 13 неповторних замків, які варто відвідати в Україні – URL: <https://is.gd/JksEjQ>
2. Найцікавіші і найдивніші будівлі України – URL: <https://styknews.info/foto-novyny/najtsikavishi-i-najdyvnishi-budivli-ukrayiny>
3. 10 найбільш незвичайних архітектурних споруд планети – URL: <https://antonivtours.com/2017/10/10-najbilsh-nezvichajnix-arxitekturnix-sporud-planeti-2/>
4. Розмальовки Замків – URL: <https://is.gd/EoJBjQ>

ПОСІБНИК «ДЕРЕВО ВВІЧЛИВИХ СЛІВ» ЯК ЗАСІБ ДЛЯ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анна МЕЛЬНИЧУК,
вихователь ХЗДО № 2 «Соколяtko»

У сучасному світі, де інформаційні технології посідають важливе місце, моральне виховання дітей набуває актуальності. Діти з раннього віку знайомляться з різноманітними пристроями: смартфонами, планшетами, телевізорами, комп'ютерами. З одного боку, це відкриває перед ними безмежні можливості для навчання та розвитку, але з іншого може нести й негативний вплив:

- діти можуть проводити багато часу в віртуальному світі, де часто транслюються не завжди позитивні моделі поведінки;
- величезний потік інформації, який дитина отримує з різних джерел, може призвести до того, що вона не встигає осмислити та засвоїти моральні цінності;
- часте користування гаджетами може призвести до того, що діти менше спілкуються з однолітками та дорослими, що ускладнює процес соціалізації, формування моральних якостей, а, особливо, розвиток мовлення дошкільника.

Тому так важливо формувати моральні цінності дітей дошкільного віку. У процесі морального виховання дошкільники вчать розрізняти добро та зло, правду та брехню, справедливість і несправедливість, розуміти почуття інших людей, співчувати їм та допомагати, відповідати за свої вчинки та розуміти їх наслідки, спілкуватися з іншими людьми, поважати їхню думку та знаходити спільну мову.

У своїй роботі з дітьми я часто в пошуках цікавих і дієвих методів навчання та виховання. Два роки тому на просторах інтернету я натрапила на макет посібника «Дерево ввічливих слів», і ця знахідка стала для мене справжнім відкриттям у роботі з дошкільнятами. Мене одразу захопила ідея створення наочного та інтерактивного посібника, який би допомагав дітям у цікавій формі засвоювати та використовувати ввічливі слова у повсякденному житті.

Першим кроком до втілення цієї ідеї стало створення самого макету дерева. Я вирішила не обмежуватися простим малюнком на папері, а зробити щось більш оригінальне та привабливе для дітей. Тому ми разом із моїми вихованцями взялися за роботу над створенням яскравого та міцного «Дерева ввічливих слів». Для цього ми заламінували усі елементи для створення дерева. Діти з радістю допомагали вирізати листочки, квіточки та інші елементи декору для нашого дерева.

Коли макет був готовий, ми розмістили його на видному місці у групі, щоб він завжди був у полі зору дітей. А потім розпочався процес «виращування» нашого дерева ввічливості.

Кожного разу, коли дитина вживала ввічливе слово або проявляла чемність у своїй поведінці, вона отримувала право «посадити» на дерево свій листочок зі словом. Діти з великим задоволенням беруть участь у цьому процесі, адже їм подобається спостерігати, як їхні добрі справи та ввічливі слова «оживляють» дерево, роблячи його гарнішим і пишнішим.

«Дерево ввічливих слів» – це цікавий та ефективний метод, який я успішно використовую у своїй роботі з морального виховання дошкільників. Він допомагає дітям в ігровій формі засвоїти та запам'ятати важливі правила ввічливості, а також сприяє розвитку їхнього мовлення та соціальних навичок. З часом наше «Дерево ввічливих слів» перетворилося на справжній символ доброти та взаємоповаги у групі. Діти не тільки активно використовували ввічливі слова у спілкуванні між собою та з дорослими, але й стали більш уважними до потреб інших, чуйними та доброзичливими.

Приклади використання «Дерева ввічливих слів» на практиці:

- щоденні вправи: після привітання ми обговорюємо одне зі слів на дереві. Діти уявляють, як пташка могла б поділитися цим словом із друзями або метелик доніс би ввічливість до іншої групи;
- творчі завдання: ми разом придумуємо нових персонажів для дерева, якщо хтось проявив особливу доброту або сказав гарне слово;
- бесіди: під час обговорення різних ситуацій діти вчаться використовувати слова ввічливості для вираження своїх думок і почуттів;
- візуальна мотивація: діти додають нових мешканців, коли бачать, як одне з ввічливих слів використане у грі або розмові;
- позитивний вплив: цей підхід не лише сприяє розвитку у дітей ввічливості, а й робить виховний процес емоційно насиченим і цікавим.

Діти охоче прагнуть «заселити» дерево новими героями, що стимулює їх частіше використовувати добрі слова. Діти швидко засвоюють: слова ввічливості не лише прикрашають спілкування, а й створюють світ, де панує доброта та радість.

Ось кілька ідей для ігор з використанням «Дерева ввічливих слів»:

1. «Дерево ввічливості»

Матеріали: «Дерево ввічливих слів», вирізані з кольорового паперу листочки, маркер.

Хід гри: Діти по черзі називають слова ввічливості (дякую, будь ласка, привіт, до побачення, вибачте тощо) і вихователь записує їх на листочках. Потім приклеюють листочки на намальоване дерево. Можна ускладнити гру, попросивши дітей придумати речення з використанням цих слів.

2. «Чарівне дерево»

Матеріали: «Дерево ввічливих слів», картки з різними ситуаціями (наприклад, «Хтось випадково штовхнув тебе», «Ти хочеш попросити друга про допомогу», «Ти отримав подарунок»).

Хід гри: Дитина вибирає картку із ситуацією та повинна сказати, як вона вчинить у цій ситуації, використовуючи ввічливі слова. Якщо відповідь правильна, дитина «садить» картку на дерево.

3. «Дерево компліментів»

Матеріали: «Дерево ввічливих слів», вирізані з паперу квіти різних кольорів.

Хід гри: Діти по черзі говорять компліменти один одному або комусь іншому (наприклад, «У тебе гарна зачіска», «Ти дуже добрий»). За кожен комплімент дитина отримує квітку, яку вона прикріплює до дерева.

4. «Живе дерево» (імітаційного характеру)

Матеріали: «Дерево ввічливих слів».

Хід гри: Ведучий говорить різні ситуації, де потрібно використовувати слова ввічливості. Діти - «листочки» (інші учасники) повинні швидко зреагувати та сказати відповідне слово ввічливості. Той, хто помилився, «падає» з дерева.

5. «Пташині секрети»

Матеріали: «Дерево ввічливих слів», вирізані з кольорового паперу листочки, малюнки птахів, маркер, липучки.

Хід гри: Діти по черзі обирають малюнок птаха та «розкривають його секрет» – називають ввічливе слово, яке, на їхню думку, птах міг би сказати. За кожне назване слово дитина отримує зображення пташки, на якій записує це слово, та приклеює його на дерево.

6. «Дерево компліментів для птахів»

Матеріали: «Дерево ввічливих слів», вирізані з паперу пір'їнки різних кольорів, малюнки птахів.

Хід гри: Діти по черзі говорять компліменти кожному намальованому птаху (наприклад, «У тебе гарне пір'ячко», «Ти дуже гарно співаєш»). За кожен комплімент дитина отримує пір'їнку, яку вона прикріплює до дерева.

7. «Пташиний базар»

Матеріали: «Дерево ввічливих слів», малюнки різних птахів, картки з назвами ввічливих слів.

Хід гри: Кожна дитина обирає собі малюнок птаха та придумує йому ім'я. Потім діти «продають» своїх птахів, використовуючи слова ввічливості та пропонуючи різні «послуги» від птахів (наприклад, «Мій птах допоможе тобі заспівати гарну пісню»).

8. «Знайди пару»

Матеріали: «Дерево ввічливих слів», картки з малюнками птахів і картки з написами словами ввічливості.

Хід гри: Картки розкладаються на столі. Діти повинні знайти пару – малюнок птаха та відповідне йому ввічливе слово.

Використовуйте різноманітні ігрові форми та матеріали, щоб зробити ігри цікавими та захопливими. Ці ігри допоможуть дітям у цікавій та ігровій формі засвоїти важливі правила ввічливості та навчитися використовувати їх у повсякденному житті. «Дерево ввічливих слів» із мешканцями перетворює процес виховання на захопливу гру. Раджу кожному педагогічному працівнику створити своє унікальне дерево, яке стане осередком тепла, доброти та взаємоповаги.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Авторська група : Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Корнєєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, член-кореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. - 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Білан О., Возна Л., Максименко О., Овчаренко Л., Самсін В. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" / О.Білан, Л., Возна, О. Максименко та ін. – Тернопіль : Мандрівець, 2017. – 264 с.
3. Дитина : програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / Г.В. Беленька, Е. В. Белкіна та ін. – 3-тє вид., доп. і перер. – К. : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ – ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ У ВСЕБІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ

Тетяна АБДУЛ,
вихователь ХЗДО № 3 «Світлячок»

*Людина стала людиною тоді, коли вона вперше почула шелест
листя, дзюркотіння веселого струмочка, дзвін срібних дзвіночків
у бездонному літньому небі, завивання хуртовини за вікном, лагідний
плюскіт хвиль і урочисту тишу ночі, — почула і завмерла,
слухає сотні й тисячі років чудову музику життя
В.О Сухомлинський*

Екологія – це наука, яка вчить нас дбайливо ставитися до навколишнього світу, до Землі. Видатний педагог В.О. Сухомлинський надавав особливого значення впливу природи на моральний розвиток дитини. На його думку, природа лежить в основі мислення, почуттів, творчості. Він зазначав, що сама природа не виховує, виховує лише взаємодія дитини з нею. З погіршенням екологічної ситуації в Україні гостро постає питання про поліпшення екологічної освіти.

Тому заклад дошкільної освіти покликаний виховувати покоління, якому притаманне особливе бачення світу як об'єкта його постійної турботи. Екологічне виховання в умовах сучасності є одним із найважливіших завдань ЗДО. Учити дітей дбайливо ставитися до навколишнього світу потрібно з молодшого віку тому, що в цьому віці все те, що вони почують, усі знання, які отримують, надалі перетворюються в міцні переконання. Сучасні діти рідко спілкуються з природою. Екологічна освіта починається зі знайомства з об'єктами найближчого оточення, з якими дитина стикається кожен день, із життєвими обставинами, які супроводжують її. У своїй роботі педагог дає можливість відчути спектр емоцій, краси та насолоди: теплоту літнього дощу (під час прогулянки в павільйонах); запах хвої (на заняттях); пахощі скошеної трави й прив'ялого листа (на прогулянках). Також на заняттях варто демонструвати вихованцям (за допомогою ІКТ), як сходить сонце, як розпускаються квіти та ін. Крім того, доречними стануть такі форми роботи: спостереження, трудова діяльність, пошуково-дослідницька діяльність, прослуховування звуків природи, розгляд репродукцій картин. Невіддільна частина роботи – розгляд художніх творів: віршів, приказок, прислів'їв, загадок за певною темою.

Під час групових занять роботу необхідно організувати таким чином, щоб кожна дитина активно брала участь у дослідженнях, виявляла ініціативу.

Для того, щоб діти працювали продуктивно, їм потрібно надавати свободу вибору, з чим і де вони хотіли б сьогодні попрацювати. Досвід роботи показує, що багато вихованців захоплюються спостереженнями за живими об'єктами та не обмежуються виконанням завдань від наставника. Більш замкнені діти потребують значної уваги та гейміфікованого середовища для роботи в екологічному напрямку. Тут у пригоді стануть дидактичні та практичні ігри, які є важливими інструментами екологічного виховання дошкільників, оскільки допомагають дітям засвоїти екологічні знання у цікавій і доступній формі. Також такі методичні прийоми викликають інтерес до об'єкта пізнання.

Через гру діти краще засвоюють інформацію, розвивають креативність і відповідальність. Робота з дітьми під час заняття з екологічного виховання базується на ігрових, інтерактивних та практичних методах, які сприяють формуванню екологічної культури та позитивного ставлення до природи.

Ось основні етапи такої роботи:

- **підготовчий етап:** мотивація дітей: початок заняття з використанням загадок, казок чи історій про природу, які викликають інтерес і створюють емоційний настрій; постановка теми: педагог пояснює тему заняття та її важливість у доступній для дітей формі (наприклад, «Чому дерева допомагають дихати?», «Як тваринки готуються до зими?»);
- **основна частина:** спостереження: разом із дітьми проводяться прогулянки чи спостереження за природними об'єктами (деревами, квітами, птахами). Вихователь допомагає дітям помічати деталі, розуміти зміни в природі; експерименти; досліди.

Дидактичні ігри

1. «Збери сміття правильно»

Мета: навчати дітей сортувати сміття (папір, пластик, скло).

Опис: діти отримують картки із зображенням різних видів сміття, після чого розкладають їх у правильні контейнери.

2. «Хто де живе?»

Мета: закріплювати знання про середовища існування тварин.

Опис: діти групують фігурки тварин за місцями їх проживання (ліс, вода, степ, поле).

3. «Що корисно, а що шкідливо?»

Мета: навчати дітей розрізняти екологічно правильні й неправильні вчинки.

Опис: вихователь показує картинки або ситуації (наприклад, посадка дерев, забруднення річки), а діти визначають, корисно це чи шкідливо для природи.

4. «Відгадай за описом»

Мета: розвивати пізнавальний інтерес й увагу до природних явищ і об'єктів.

Опис: вихователь описує природний об'єкт (дерево, квітку, тварину), а діти мають його назвати.

Практичні ігри

1. «Посади рослину»

Мета: навчати дітей доглядати за рослинами.

Опис: діти висаджують насіння чи розсаду у горщики, вчаться поливати та доглядати за ними.

2. «Годівничка для птахів»

Мета: розвивати відповідальність за живих істот.

Опис: разом із вихователем діти виготовляють годівнички, розвішують їх у саду та наповнюють кормом.

3. «Прибери галявину»

Мета: формувати навички догляду за природним середовищем.

Опис: на ділянці розкидаються предмети, що імітують сміття, а діти разом прибирають їх, розподіляючи за категоріями (органіка, пластик тощо).

4. «Розкажи про природу»

Мета: розвивати спостережливість і навички усного мовлення.

Опис: після прогулянки або спостереження за природою діти розповідають, що побачили, або малюють свої враження.

Дидактичні та практичні ігри є важливими інструментами екологічного виховання дошкільників, оскільки вони допомагають дітям засвоїти екологічні знання у цікавій і доступній формі.

Екологічне виховання дошкільників — це важливий аспект розвитку дітей, спрямований на формування екологічної культури, любові до природи та відповідального ставлення до довкілля. Завжди практично воно реалізується через ігрову діяльність, спостереження, творчі завдання та безпосереднє знайомство з природою. У процесі формування екологічної свідомості важливо, щоб діти навчилися розуміти важливість збереження природи, набули початкових уявлень про взаємозв'язки у природі, удосконалили практичні навички у процесі екологічного пізнання.

Екологічне виховання потребує систематичного підходу, співпраці з батьками та використання інноваційних методів роботи.

Список використаних джерел:

1. Біла І. Вчимо дивитися, бачити й творити // Дошкільне виховання. - № 4. – 2004. – С. 14 – 18.
2. Білан О. І. Екологічне виховання дітей дошкільного віку. – Львів, 1996. – 71 с.
3. Бенєка А. Екологічна освіта: стан і завдання. Рідна школа. – 1995. – №6. – С. 33-35.
4. Гончаренко С. Виховання у дітей дбайливого ставлення до природи. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ МУЗИЧНО-РИТМІЧНИХ ВПРАВ НА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ірина ШВЕДА,
керівник музичний ХЗДО №53 «Веселка»

Ти сам твор мистецтва – відкрій мистецтво у самому собі.

Еміль Жак-Далькрос

Основоположником логопедичної ритміки вважається шведський педагог і композитор Еміль Жак-Далькрос. Система музично-ритмічного виховання отримала визнання ще на початку ХХ століття. Вона мала прогресивний характер, принципову новизну та гуманістичну спрямованість, які проявились в прагненні Жак-Далькроса виховати особистість через залучення до мистецтва, звеличити її духовне життя. На початку ХХ століття виникла ідея поєднати ритм, музику та рух. І з'явився термін «ритмічна гімнастика». Працюючи викладачем консерваторії Жак-Далькрос зауважив, що навіть у музикантів погано розвинене почуття ритму і рухів під музику. Він був вражений неритмічністю учнів. Далькрос вважав, що музиканту потрібно мати не тільки хороший слух, а й хороший ритм. Він вирішив виділити музичну ритміку в окрему галузь музичної педагогіки. Регулятором руху Далькрос зробив музику. Учні повинні вправлятися в координації своїх рухів з рухами музики, оскільки саме в музиці є ідеальний зразок організованого руху. Пізніше Далькрос очолює інститут музики і ритму. Там стали навчати спеціалістів, вчителів – ритмістів. Під його керівництвом вони опановували прийоми та різноманітні вправи для формування музично-ритмічних рухів у дітей і, навіть, у дорослих.

В другій половині ХХ століття з'являється прізвище Н. Ветлугіної, яка адаптувала музичну ритміку для дітей дошкільного віку. Побачивши позитивний вплив музично-ритмічного виховання, педагоги почали використовувати для лікування багатьох мовних вад і з'явився термін «логопедична ритміка».

Логопедична ритміка – одна з форм своєрідної активної терапії, один із засобів впливу в комплексі методик, навчальна дисципліна. Це засіб координації рухів. Тобто, засіб лікування дітей з мовними вадами. Логоритміка є частиною комплексного підходу, що впливає на фізіотерапію, психотерапію та медикаментозне лікування для корекції мовних порушень.

Особливість музично-ритмічного впливу та ефективність роботи залежать від правильно підбраного матеріалу педагогом для роботи. Також педагог повинен поступово та непомітно підвести дітей до активної рухової діяльності за допомогою різних засобів логоритміки, які є в системі роботи. Наприклад, крокування та ходьба – у вступній частині заняття, або артикуляційні вправи – пошепки промовляння голосних тощо. Педагог також обирає спосіб регулювання рухового та мовного навантаження, його поєднання з відпочинком та іншими завданнями. Також при проведенні логоритмічних занять, слід враховувати етап логопедичної корекційної роботи.

Протягом року під час логоритміки матеріал подається теж почергово. Спочатку ігри, які готують органи мовлення та слуху до сприймання й вимовлення правильного звуку, для розвитку мовного дихання і ритмічної мови. Ці вправи формують протяжний видих напрямку повітряного струму. Вони одночасно використовуються і для розвитку голосу.

Далі використовуємо рухливі ігри для формування правильної звуковимови: автоматизації та диференціації звуків. Тут формується сила, висота, тривалість звучання звуку, інтонацію. Також вправи та ігри для розвитку координації мови та рухів. Мовні вправи навчають плавності, ритмічності мови. Вимовляння слів, рухів можна розподіляти між підгрупами дітей, коли одні – промовляють текст, а інші – показують рухи. У своїй роботі використовуємо на заняттях вправи на релаксацію м'язового тону.

Використання музичної логоритміки для корекції звукового аспекту мовлення й певною мірою корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку і досі залишається ще недостатньо вивченою проблемою. Але педагоги вишукують, переробляють, тобто адаптують, для дошкільнят ігровий матеріал. З досвіду колег накопичують власний досвід.

У своїй роботі завжди намагаюсь створити сприятливі умови для тренування процесу гальмування або процесу збудження у дітей з мовною патологією. Також намагаюсь дозувати подразники: темп, ритм, динаміку музики та слова. Вдосконалюю та впорядковую рухові процеси у дітей, розвиваю вміння зосереджуватись. Та головним аспектом підбору матеріалу є вік та мовне порушення, стан рухових та мовно рухових функцій. Тобто, навчити дітей керувати своїми м'язами – це одне з головних завдань корекції мовних негараздів. Музика викликає яскраво-рухову реакцію. Діти вчаться вслухатись в мелодію та координувати свої рухи.

Спільно з педагогами закладу, спираючись на досвід та вивчення матеріалів, які пропонують колеги, підбираємо новий матеріал, адаптуємо до малят кожної логопедичної групи. Так, наприклад, можна використовувати чистомовки, ритмічно вистукуючи музичними інструментами, або плескати, або крокувати. Чистомовки можна обрати та адаптувати з потрібними звуками.

Ла-ла-ла - зима прийшла.

Ла-ла-ла - сніжки дала.

Ля-ля-ля - вітер гуля.

Ля-ля-ля - біла земля.

Ок-ок-ок - мете сніжок.

Ок-ок-ок - він ватажок.

Ни-ни-ни -летять вони.

Ни-ни-ни - аж до весни.

Де-де-де - весна іде.

Те-те-те -трава росте.

Ці-ці-ці – і промінці.

Ці-ці-ці - в моїй руці.

Ма-ма-ма - ой, піде від нас зима.

Си-си-си - весно, радість принеси!

Ця- ця-ця - в Україні масниця!

Ці-ці- ці - печемо смачні млинці!

Ги-ги-ги - будуть з сиром пироги.

На-на-на - ой, капусточка смачна!

Хи-хи-хи - варенички й пампухи,

Ці-ці-ці - Ох, і вдалі холодці!

Віршована форма ігор сприяє розвитку ритму, акцентованого слова, тоді як у дітей логоневротиків ритм порушено й акцент зміщено. Можемо їх використовувати на логоритмічних заняттях та на заняттях з розвитку зв'язного мовлення.

Динамічні відтинки музичних творів на логоритмічних заняттях викликають сильну чи слабку м'язову напругу. А навчити дітей керувати своїми м'язами – це одне з головних завдань корекції мовних негараздів.

Також в роботі використовую колективні ігри (шумові оркестри, «Кулачки-долоньки» тощо), які сприяють гармонійному розвитку в дитини психічних процесів, виправленню особистих рис характеру (нерішучість, сором'язливість).

Слід зауважити, що різні види музичної діяльності можуть взаємодоповнюватись та водночас виступають засобами музично-естетичного виховання дітей дошкільного віку.

Впроваджуйте логоритміку у свою діяльність і ви обов'язково досягнете успіху у розвитку маленьких розумників, оздоровите малят, принесете позитивну емоційність, спрямовані на засвоєння правильної звуковимови, розвинеете музикальні здібності та виховаєте яскравих і талановитих особистостей.

Пропоную відео матеріал з досвіду роботи, який можна переглянути, перейшовши за посиланням на YouTube канал:

Список використаних джерел:

1. Вільчковський Е. С. Інтеграція рухів і музики у фізичному розвитку дітей старшого дошкільного віку: навч.-метод. посіб. / Е. С. Вільчковський, Н. Ф. Денисенко, Ю. М. Шевченко. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 128 с.
2. Далькроз, Еге. Жак. Ритм. Москва: Класика ХХІ, 2001. С. 248- 259.
3. Катрук А. Формування творчих здібностей дітей за допомогою музично-ритмічних рухів. Музичний керівник. 2015. № 4. с. 4.
4. Назаренко Г., Пономарьова Г., Росте людина. Гуманноособистісний підхід. Харків. 2006. 313с.

МАЛЕНЬКІ ТАЄМНИЦІ ЧАРІВНОГО СВІТУ МАТІНКИ-ПРИРОДИ. ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Олена КРИЩУК,
вихователь ХЗДО № 38 «Світанок»

*Дитина за своєю природою — допитливий дослідник,
відкривач світу, тож нехай перед дитиною відкривається
чудовий світ у живих фарбах, яскравих тремтливих звуках,
у казці, грі, творчості, красі.*

Василь Сухомлинський

Свої перші найяскравіші, незабутні враження людина отримує від чарівного світу природи: синьо-блакитного неба, яскравого сонця, зелених запашних трав, співу птахів, запаху квітів. Тому формування в дітей екологічної свідомості – одне з найважливіших завдань сьогодення. І завдання, нас, дорослих, – навчити дитину жити у світі природи, відчувати себе її невіддільною частинкою; викликати бажання завжди оберігати природу; ознайомлювати дітей із чарівним світом природи; знаходити разом з дітьми відповіді на багато питань, які виникають у допитливих малюків.

Отож у молодшому та середньому дошкільному віці кожен педагог намагається сформувати у дітей навички самостійного сприйняття природи, а в старшому дошкільному віці — разом з дітьми доцільно займатися пошуково-дослідницькою діяльністю: елементарні досліди, експерименти, пошукові дії тощо.

Дослідження – це ключ до пізнання, що пробуджує глибоку цікавість. Усім відомо, що діти від природи є допитливими.

Тому, організовуючи пошукову діяльність дошкільнят, відкриваю для них широкі можливості для формування інтересу до природи та усвідомлення її значення. Плануючи та проводячи дитячі експерименти у своїй роботі, доцільно добирати необхідні матеріали, створювати різноманітні проблемні ситуації та спрямовувати малюків на пошукову діяльність. Активна участь дітей у дослідженні об'єктів природи має велике значення, адже саме в пошуково-дослідницькій діяльності вони набувають знань, умінь і навичок, які стануть корисними впродовж життя. Дитина, експериментуючи та досліджуючи, отримує можливість працювати з лабораторним посудом, взаємодіяти з матеріалом, переживає враження на глибокому рівні. Вона спостерігає за дивовижними змінами звичних предметів, змінюючи своє ставлення до них і збагачуючи свою скарбничку життєвого досвіду. Середовище стимулює прагнення до дослідження, експериментування та пізнання всього нового і незвичного з довкілля.

Пошуково-дослідницька діяльність на природі з дітьми ведеться відповідно до визначених принципів та правил:

- від простого до складного, від знайомого до незнайомого, спираючись на наявні у дітей знання та навички;
- врахування особливостей певної пори року;
- доведення експерименту до кінця;
- повторення дослідів для уточнення та поглиблення знань про той чи інший об'єкт або явище;
- підсумок результату дослідіду;
- виховання дбайливого ставлення до речей, що нас оточують.

У більшості дослідів результат можна отримати відразу. Це також стимулює пізнавальний інтерес дошкільників. Під час таких експериментів діти відкривають для себе багато нового про закони природи. При цьому необхідно ретельно слідкувати за дотриманням техніки безпеки.

Для дошкільнят, за висловом Є. Шулешка, важливо не що саме робити, а з ким. Тому, на мою думку, слід прагнути здобути довіру дітей, адже це є основною умовою для розвитку пізнавальної діяльності та активності своїх вихованців.

Проводячи свою експериментальну роботу з дітьми, не раз вдаюся до рекомендацій Н. Яришевої та Т. Ковальчук, які завжди радили проводити дослідіди по етапах:

1. Спочатку ведемо підготовку дітей до дослідіду за допомогою бесіди, щоб зацікавити дошкільнят(наприклад: «Чи може людина довго не дихати?», «Чи є вода розчинником?»).
2. На другому етапі починаємо дослідіду з обговорення умов та висування припущень (наприклад: «Народна мудрість говорить про те, щоб бути здоровим, необхідно пити чисту воду. А чи завжди і всюди вона чиста? Як її охороняти у водоймах?»).

3. Третій етап – це саме хід досліду. Наприклад, дуже сподобалося дітям проводити досліди з водою: переконалися в тому, що вода є розчинником; під час цього досліду розчиняли у воді цукор, сіль, олію та пісок.

Під час ознайомлення дітей з властивостями води було проведено низку занять: «Водичко — водичко, умий моє личко», «Водиця — водиця зі студеної криниці» (про цілющі властивості води), «Природа розкриває свої таємниці»

(досліди з водою), «Стан води в природних водоймах», «Як вода надходить у наш дім».

Завжди спонукаю дітей до того, щоб вони висловлювали свої думки, при цьому підсумовували та робили висновки. Отже, вчимося разом екологічно правильно поводитися з водою: берегти її всюди, не забруднювати, економно використовувати. Хочу зауважити, що всі досліди та експерименти проводяться в ігровій формі. Такі заняття дають відчутні результати та приносять позитивні емоції, адже рівень знань та вмінь у дітей значно підвищується.

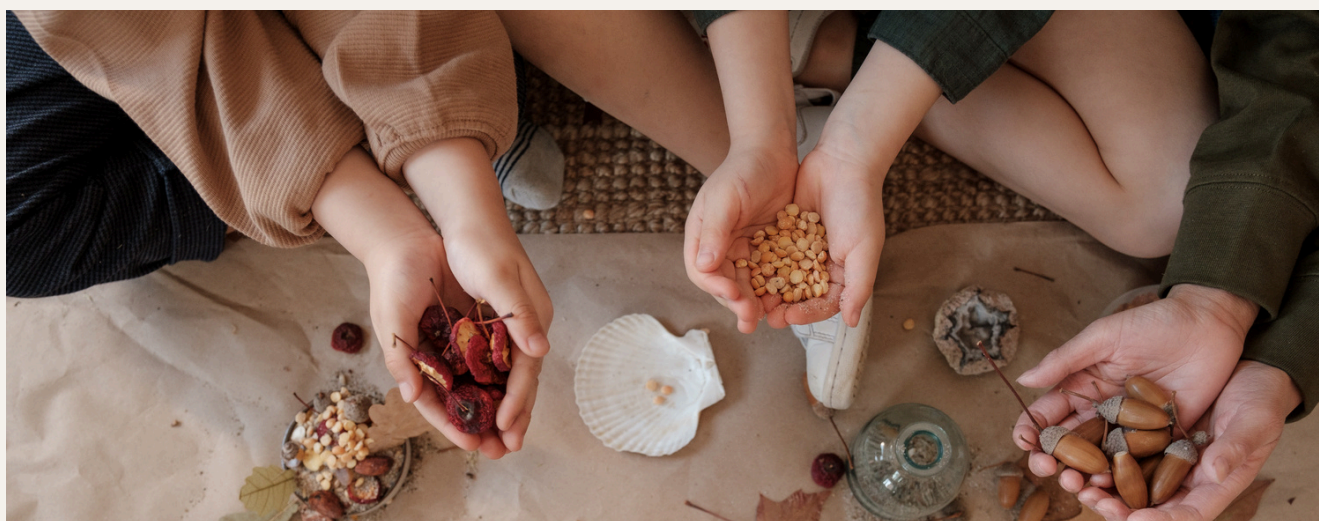
На мою думку, доступна самостійна пошуково-дослідницька діяльність відкриває широкі можливості для виховання у дошкільнят ощадливого ставлення до матінки-природи. Якщо змалечку в дітей формувати екологічний світогляд, то надалі з'являються практичні навички сталого способу життя, як-от: використання відновлювальних ресурсів, енергоефективність, енергоощадження тощо. Тому вважаю, що потрібно дітей з раннього віку вчити сортувати сміття, розповідати їм про перероблення відходів та про важливість вторинного використання ресурсів.

Дошкільний вік – це відповідальний етап у формуванні дитячої особистості: закладаються основи знань та вмінь, які служитимуть людині впродовж усього життя. У процесі ознайомлення дитини з довкіллям розвивається розуміння єдності людини й природи, взаємозв'язку живих і неживих організмів; формується відповідальне ставлення до природи та власного здоров'я.

Як педагог – практик вважаю, що екологічна освіта допомагає дитині осмислити важливість природи та розвивати ціннісне ставлення до рідного дому, до планети Земля. Ми всі повинні спільно дбати про природу (ліси, поля, річки, озера, гори) особливо зараз, під час війни, коли навколишнє середовище зазнає великих пошкоджень і забруднень. Ми є частиною природи, тому повинні завжди її оберігати, і тоді вона віддячить нам своїм добром.

Список використаних джерел:

1. Мандруємо екологічною стежиною: дослідницько – експериментальна діяльність дітей дошкільного віку в природі / авт.-упоряд.: С.Ю.Павлюк, Л.С.Русан, Г.І.Колосінська. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 168 с.
2. Барвистий світ навколо нас. Методичний посібник з питань екологічного виховання дітей дошкільних навчальних закладів. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2007. – 184 с.

SOFT SKILLS

TEAM SPIRIT

SELF-CONFIDENCE

COMMUNICATION

EMPATHY

ASSERTIVENESS

PERSONALITY

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS В ОСВІТЬОМУ ПРОСТОРИ

Оксана ЛИТКІНА,
вчитель біології та хімії КЗЗСО
«Лицей №3 імені Артема Мазура
Хмельницької міської ради»

Сучасна освіта дедалі більше акцентує не лише на формуванні жорстких технічних навичок (hard skills), а й на розвитку гнучких навичок (soft skills), які сприяють успішній комунікації, ефективній взаємодії, адаптації до змін у вирішенні складних завдань, злагоджену роботу в команді. Інтеграція гнучких навичок у навчальні програми є важливим кроком до формування творчого і креативного покоління. Soft skills – це водночас професійні, міжособистісні та внутрішньоособистісні навички, які дозволяють бути успішними у будь-якій сфері діяльності.

Основні soft skills включають:

1. Комунікація: лідерська позиція, вміння будувати стосунки зі своїм оточенням, вміння домовлятися та відстоювати свої погляди, переконувати, контролювати свої емоції, вміти активно слухати та чути співрозмовника.
2. Самоорганізація: здатність до планування, тайм-менеджменту та особиста ефективність.
3. Креативність: вміння мислити нешаблонно, знаходити нестандартні підходи до розв'язання завдань, відсутність стереотипів, критичне мислення.
4. Навички роботи з інформацією: спроможність швидко обробляти та засвоювати інформацію, навчати інших.
5. Стресостійкість: вміння адекватно реагувати у стресових ситуаціях, швидко приймати виважені рішення.

Подолання розриву між компетенціями, що формуються в закладах освіти, та потребами сучасного ринку праці залишається однією з ключових викликів. Серед причин цього явища — стрімкий технологічний розвиток, зокрема автоматизація виробничих процесів у різних сферах.

Визначити, які професії будуть потрібні в найближчому майбутньому, непросто, однак можна передбачити, які навички сприятимуть успішній адаптації до змін. Йдеться про soft skills, які можна згрупувати **в п'ять основних категорій**:

- Перша група soft skills охоплює комунікативні навички, зокрема вміння ефективно взаємодіяти, коригувати стиль спілкування відповідно до аудиторії, переконувати та вести переговори. Важливо також вміти чітко й аргументовано висловлювати свої думки, що сприяє успішній командній роботі та продуктивним діловим контактам.
- Друга група охоплює навички особистої ефективності, до яких належать тайм-менеджмент, відповідальність, стресостійкість, а також здатність досягати поставлених цілей. Важливими є також креативне та аналітичне мислення, які дозволяють знаходити нестандартні рішення та ефективно реагувати на змінювані умови.
- Третю групу складають лідерські навички, а саме стратегічне мислення, навички прийняття рішень, навички планування, управління і довіри, мотивації. В основі цієї групи навичок лежать компетентності роботи у мультидисциплінарній команді.
- Четверту групу формують стратегічні навички як уміння визначати напрямок діяльності, створювати переваги й досягати досконалості в умовах конкуренції і соціальних ризиків.
- До п'ятої групи навичок належить критичне мислення, а саме вміння ставити інформацію під сумнів, спираючись на докази, відрізнити фейки від реальності, ухвалювати раціональні рішення, що є основою для ефективного аналізу та оцінки інформації.

Формування soft skills у здобувачів освіти – це складний процес, який вимагає комплексного підходу. **Основними організаційно-педагогічними умовами є:**

- створення сприятливого освітнього середовища (довірливі відносини, заохочення, ефективна комунікація);
- використання інтерактивних методів навчання (рольові ігри, дискусії, проєктна робота, тренінги, кейси, дебати);
- залучення до практичної діяльності (екскурсії до лабораторії та підприємства, участь у конкурсах, конференціях, проєктах, волонтерство);
- розробка спеціальних програм з розвитку soft skills (коучінг та менторство);
- співпраця з іншими науковими установами (проведення спільних заходів, розробка освітніх програм та програм дуальної освіти).

Для ефективного формування soft skills у педагогічній діяльності необхідно враховувати такі практичні аспекти, як:

1. Індивідуальний підхід: кожен учень має різний тип нервової системи, який безпосередньо впливає на формування та розвиток навичок. Враховуючи тип нервової системи, іноді дія можлива лише компенсаторна, адаптивна або часткова, що вимагає розробки індивідуальних програм розвитку.
2. Постійна оцінка результатів: системна оцінка прогресу дозволяє коригувати освітній процес.
3. зворотний зв'язок: важливо надавати здобувачам освіти зворотний зв'язок щодо їхніх досягнень і помилок.
4. Мотивація: створення мотиваційного середовища сприяє активному засвоєнню нових знань і навичок. Найважливіший аспект мотивації — не боротися з собою, а досліджувати, розуміти та домовлятися з собою.

Інноваційні освітні технології активно впроваджуються в освітній простір, сприяючи підвищенню ефективності навчального процесу та якості підготовки здобувачів освіти. Деякі з них містять:

- Електронне навчання (E-learning) є-лернінг та дистанційна освіта E-learning — це метод навчання, що передбачає використання мультимедійних ресурсів, спеціалізованих онлайн-платформ і програмного забезпечення, а також інструментів електронного навчання, таких як тестування, презентації, опитування, вікторини та онлайн-лекції тощо.

Цей підхід дозволяє навчатися в будь-який час і в будь-якому місці, забезпечуючи зручність і доступність освітнього процесу.

- Дистанційне навчання – це форма освіти, коли здобувач освіти отримує знання в режимі онлайн, на відстані від педагога. В той час як онлайн освіта може здобуватись як в аудиторії, так і дистанційно. Інтерактивні платформи та стимулятори які допомагають при організації дистанційного навчання: Google Classroom, Learning Apps, Kahoot, Padlet, Canva, Wordwall та інші.
- Адаптивне навчання безпосередньо пов'язане з електронним навчанням. Індивідуалізація навчання спрямована на розвиток умінь і навичок самостійної роботи, уміння здобувати знання, вирішувати проблемні ситуації, проявляти креативність під час виконання завдань.
- Гейміфікація — це навчання в ігровій формі, яке активно сприяє розвитку soft skills, таких як робота в команді, креативність, саморефлексія, комунікативні навички, адаптивність і гнучкість, мотивація та відповідальність, самоменеджмент і планування, емоційний інтелект, самоконтроль та стресостійкість. Цей підхід дозволяє зробити навчання більш захоплюючим і ефективним, інтегруючи елементи гри в процес освоєння нових знань і навичок.
- Імерсивні методи навчання – технології віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR). Віртуальна (VR) та доповнена реальність (AR) – це передові технології, які змінюють наше сприйняття світу. VR занурює користувача в повністю штучне середовище, створене за допомогою комп'ютерних технологій (віртуальні екскурсії та музеї, вивчення будови та процесів, віртуальні лабораторні роботи тощо).
- STEM-освіта тісно пов'язана з розвитком критичного мислення, сприяючи його формуванню. Вона розвиває здатність до аналітичної та дослідницької роботи, експериментування, а також допомагає виховати гнучкість розуму і практично орієнтоване мислення. STEM підхід стимулює учнів до розв'язання складних завдань, розвиваючи їхню здатність приймати обґрунтовані рішення на основі аналізу та досліджень.
- Штучний інтелект (далі – ШІ) значно розширює можливості для розвитку гнучких компетентностей і робить цей процес інтерактивним та індивідуалізованим
- Проектні методики є ефективним інструментом для формування гнучких навичок, оскільки сприяють командній роботі, критичному мисленню, креативності, відповідальності та вмінню розв'язувати реальні завдання.

Отже, формування soft skills – це важлива задача, яка вимагає спільних зусиль зі сторони як освітніх закладів і педагогів, так і здобувачів освіти. Завдяки комплексному підходу та створенню сприятливих умов, можна успішно підготувати здобувачів освіти, які будуть успішними в сучасному динамічному світі.

Список використаних джерел:

1. Глазунова О. Г, Волошина Т. В, Корольчук В. І. Розвиток «soft skills» у майбутніх фахівців з інформаційних технологій: методи, засоби, індикатори оцінювання. Open educational e-environment of modern University. Special edition. 2019. Р. 93–106.
2. Конівіцька Т. Я. Риторична складова професійної компетентності майбутніх психологів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Вип. 49. Київ –Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2017. С. 119–122
3. Коваль К.О. Розвиток «soft skills» у здобувачів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного університету. 2015. № 2. С. 162–167. Братко М., Козир М, Педагогічна інноватика: Навчально-методичний посібник/ М.Братко К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 272 с

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННІ МАТЕМАТИКИ

Аліна ПЕТЛЮВАНА,
вчитель математики
Мацьковецької гімназії
Хмельницької міської ради
Хмельницької області

Сучасні технології активно змінюють освітній процес. Однією з найбільш перспективних інновацій є використання штучного інтелекту (ШІ), який відкриває нові можливості для викладання математики. ШІ дозволяє створювати адаптивні освітні платформи, персоналізувати навчання, автоматизувати рутинні завдання викладачів та значно підвищувати якість освітнього процесу.

У цій статті розглядаються ключові способи використання ШІ у викладанні математики, а також переваги та виклики, з якими стикаються вчителі та учні.

Застосування ШІ у викладанні математики

- Персоналізація навчального процесу. Системи ШІ, такі як адаптивні платформи (наприклад, Khan Academy, ALEKS), аналізують індивідуальні потреби учнів та пропонують завдання відповідно до їхнього рівня знань. Це допомагає учням працювати у власному темпі, зосереджуючись на тих темах, які викликають труднощі.
- Автоматизація оцінювання. Інструменти ШІ можуть швидко оцінювати тести, домашні завдання та інші роботи учнів, що економить час вчителя. Наприклад, системи можуть автоматично перевіряти розв'язання задач, аналізуючи як правильність відповіді, так і процес її отримання.
- Розробка інтерактивних навчальних середовищ. Використання чат-ботів та віртуальних помічників на основі ШІ дозволяє учням отримувати миттєвий зворотний зв'язок. Такі системи можуть пояснювати теореми, допомагати розв'язувати задачі або навіть тренувати навички критичного мислення.
- Аналіз даних для вдосконалення навчання. ШІ здатний збирати та аналізувати дані про навчальний прогрес учнів. Це дозволяє вчителям виявляти прогалини у знаннях та розробляти ефективні стратегії для їх подолання.
- Симуляції та моделювання. ШІ може створювати симуляції реальних математичних моделей, таких як побудова графіків, аналіз статистичних даних або розв'язання диференціальних рівнянь. Це дає змогу учням краще зрозуміти абстрактні поняття через практичний досвід.

До переваг використання штучного інтелекту під час викладання математики, можна віднести:

- Підвищення доступності навчання: онлайн-платформи з ШІ забезпечують учнів навчальними матеріалами незалежно від їхнього місця проживання чи графіку.
- Ефективність: автоматизація рутинних завдань дозволяє вчителям зосередитися на творчих аспектах викладання.

- Індивідуальний підхід: ШІ допомагає враховувати особисті потреби кожного учня.
- Мотивувальний ефект: інтерактивні технології зацікавлюють учнів і роблять навчання привабливішим.
- Об'єктивність оцінювання: алгоритми ШІ забезпечують прозору та неупереджену оцінку знань учнів.

Виклики впровадження ШІ у навчальний процес:

- Вартість технологій: інтеграція ШІ потребує значних фінансових інвестицій в обладнання, програмне забезпечення та навчання педагогів.
- Проблеми конфіденційності: використання ШІ вимагає збору даних про учнів, що може викликати питання щодо їхньої безпеки та приватності.
- Необхідність підготовки вчителів: педагоги мають освоїти нові технології та адаптувати їх до навчальних програм.
- Можливість технологічної залежності: надмірне використання ШІ може знизити роль живого спілкування між учителем і учнями.

Рекомендації для ефективного використання ШІ у викладанні математики

1. Штучний інтелект має доповнювати традиційні методи викладання, залишаючи за вчителем ключову роль у навчальному процесі.
2. Необхідно організувати курси підвищення кваліфікації для вчителів, щоб вони могли ефективно використовувати інструменти ШІ.
3. Слід обирати надійні та перевірені освітні системи, які відповідають освітнім стандартам.
4. Важливо забезпечити конфіденційність інформації про учнів і дотримуватися етичних норм.

Штучний інтелект відкриває широкі можливості для вдосконалення викладання математики. Персоналізація навчання, автоматизація рутинних процесів та інтерактивність сприяють підвищенню ефективності навчального процесу. Однак успішна інтеграція ШІ потребує фінансових, технічних і методичних зусиль. Вчителі залишаються ключовими учасниками освітнього процесу, тому їхня роль у навчанні залишається незамінною навіть у цифрову епоху.

Список використаних джерел:

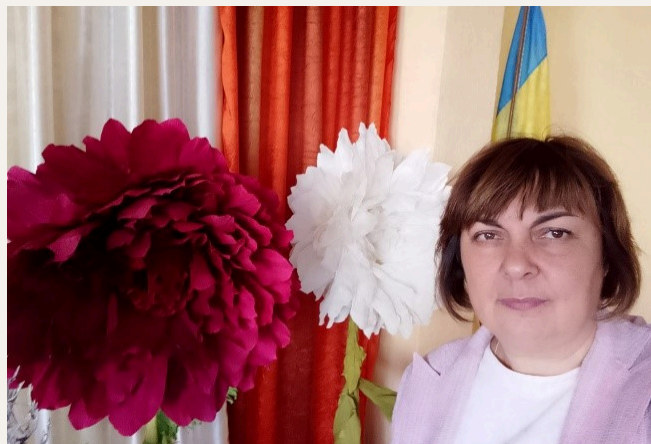
1. Андрєєва О. "Штучний інтелект в освіті: перспективи та виклики." Науковий вісник педагогіки, 2021.
2. Воронцов В. А. "Використання цифрових технологій у навчанні математики." Освітній простір України, 2022.

ПОДОРОЖ ЧАРІВНИМИ СТЕЖКАМИ УКРАЇНИ

(КОНСПЕКТ ІНТЕГРОВАНОГО ЗАНЯТТЯ
З ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОЇ ГРУПИ)

Тетяна КОНДРАТЮК,
вихователь ХЗДО № 50
«Лелеченька» міської ради»

Мета: розширити уявлення про Україну; ознайомити дітей з рідною країною, її столицею; розвивати звукову культуру мовлення, логічне мислення, творчу уяву; ознайомити дітей з прислів'ями та приказками про Україну; дати знання про обереги; виховувати любов до Батьківщини та бажання бути їй корисним.

Обладнання: політична мапа України, зображення державних символів, звукозапис «Державний Гімн України», зображення державних символів інших країн, коровай, колосок, ватман, зображення народних символів, фішки.

Хід заняття:

Вихователь: Діти у нас сьогодні з вами незвичайне заняття, до нас завітали гості.

Пригадаймо, як в нашій країні зустрічають гостей.

Гостя щиро ми стрічаєм

Короваєм на рушнику.

Шанобливо хліб підносим,

І вклонившись, щиро просим:

Любий гостю наш, приймай

Дружби символ – коровай.

Ось такий наш народ, щедрий і гостинний. Коли приїжджають поважні гості, або відбуваються державні свята, завжди гостей зустрічають з короваєм і сіллю. Діти ви знаєте, ми з вами народилися і живемо в найкращому куточку планети. А хто мені допоможе і скаже, як же називається наш із вами рідний край, наша рідна країна.

Діти: Україна.

Вихователь: Діти зараз ми пограємо в мовленнєву гру «Добери закінчення».

- Якщо це хлопчик, то він? (Українець)
- Якщо багато хлопчиків, то вони хто? (Українці)
- Якщо це дівчинка, то вона хто? (Українка)
- Якщо багато дівчат, то вони хто? (Українки)
- А ми з вами хто? (Українці)

Діти, ви молодці!!! Наша країна велика та прекрасна. Є в ній багато дивовижного і все це для нас рідне, та найкраще. Тож вирушаємо в подорож.

Вихователь: Малята, багато є красивих міст та сіл в Україні. Ось подивіться на карту, тут кожне місто позначене іншим кольором і має свою назву. Є великі міста – це Київ, Харків, Львів, Одеса, Дніпро. Наше місто Хмельницький, а сусіди наші – це місто Чернівці, Вінниця, Тернопіль.

Діти зараз ми з вами пограємо мовленнєву гру «Закінчи речення»:

- Якщо ми Хмельничани, то ми живемо де? (у Хмельницькому)
- Кияни живуть ... (у Києві)
- Харків'яни живуть ... (у Харкові)
- Львів'яни живуть ... (у Львові)

- Вінничани живуть ... (у Вінниці)
- Одесити живуть де ... (в Одесі)

Вихователь: Діти, хто відповідав отримує фішки. Фішки складаємо, вони вам будуть ще потрібні. Діти, а яке місто є столицею України?

Дитина: Київ.

Вихователь: Так, це Київ. Зверніть увагу на екран телевізора. Київ — це велике і стародавнє місто. До міста приїжджають багато гостей та туристів з інших країн. Воно дуже гарне і тому є столицею нашої країни. Діти у кожній країні є державні символи. Назвімо державні символи України.

Діти: Прапор, Герб, Гімн.

Вихователь: Ось подивіться малята, це Прапор. А що означають його кольори? Хто мені скаже?

Діти: Синій – це небо. Жовтий – колосся пшениці.

Вихователь: Так вірно. А тепер пропоную вам послухати вірш про прапор:

**Синій, як море, як день золотий!
З неба і сонця наш прапор ясний.**

Рідний наш прапор високо несім!

Хай він, уславлений, квітне усім !

Гляньте, жита в ньому золото ллють.

З жита й волошок наш прапор ясний.

З неба і сонця, як день весняний.

Погляньте, ось ще один символ. Це герб. А що зображено на гербі?

Дитина: Тризуб.

Вихователь: А на якому фоні?

Дитина: На синьому.

Вихователь: Отже, тризуб – це символ влади, соборності та єдності. Пропоную вам послухати вірш про герб.

Наш герб — тризуб.

Це воля, слава й сила.

Наш герб — тризуб.

Недоля нас косила,

Та ми зросли, ми є,

Ми завжди будем,

Добро і пісню несемо ми людям.

Вихователь: А тепер пропоную вам пограти в гру «Упізнай герб»

(Діти викладають 6 гербів різних країн перед собою на столі)

Діти ви маєте знайти Герб України. Так молодці. Всі отримають фішки. А який третій Державний символ України?

Дитина: Гімн.

Вихователь: Так Гімн – це урочиста пісня, символ нашої державної єдності. Діти, як потрібно слухати Гімн?

Дитина: Стоячи, і руку прикладаємо до серця.

Вихователь: Кожний народ має свою мов. Наша мова — українська. Діти, а як називають письменники, науковці, видатні люди нашу рідну мову (*Діти по черзі відповідають і називають: солов'їна, співуча, калинова, мелодійна*).

Вихователь: *Малята мову треба знати, любити, берегти. Дитина тільки народжується і чує голос мами.*

Руханка «Ой у лузі червона калина»

Вихователь: Скажіть, будь ласка, де ми з вами народилися? Де живемо? Це наша Батьківщина. Ось подивіться, яка у мене є книга. В ній все про нашу Батьківщину. Там описано все про нашу країну та є фотографії. Що росте, хто живе на території України? В нашій країні багато річок, є моря, гори, поля, луги, ліса — це все для нас близьке і рідне.

Діти пригадаймо прислів'я про нашу Батьківщину. (*Діти по черзі розповідають*)

- Людина без Батьківщини — як соловей без пісні.
- Батьківщина — мати, умій за неї постояти.
- У рідному краї й сонце ясніше світить.
- Де рідний край – там під ялинкою рай.

(*Діти отримують фішки*)

Пропоную пограти мовленнєву гру «Який наш народ». Виходьте на килимок, ставайте в коло. Я даю колосок першому учаснику, і ставлю запитання. Учасник відповідає і передає колосок наступному. Який наш народ? (роботящий, гостинний, розумний, дружній, щедрий, добрий, творчий, кмітливий, співучий, пісенний, красивий, веселий, мудрий). Молодці діти. Сідаємо на місце та продовжуємо подорожувати країною.

А чи знаєте ви які є народні обереги для українців? Обереги – наші прадавні символи — захисники, знаки віри у вище заступництво.

Діти: Вишитий рушник, сорочка, писанка, лялька, віночок, калина, верба.

Вихователь: А ще лелека — без них важко уявити нашу Україну. З цих символів починається Батьківщина. Зараз пропоную вам по мнемодоріжках розказати про оберіг жінок, про хустку. Хто хоче розповісти, підіймайте руку. (*Десь 3-5 дітей виходять і по черзі розповідають*).

Молодці!!! Діти, ви назбирали фішки?

Діти: Так.

Вихователь: Фішки якого кольору?

Діти: Червоного.

Вихователь: Діти подивіться на мольберт. Ось ватман. Що намальовано на ньому?

Діти: Гілка.

Вихователь: Діти зараз ви по черзі будете підходити й приклеювати фішки поруч з гілочкою. Що в нас вийшло?

Діти: Гілка калини?

Вихователь: Малята, це ще один наш оберіг – калина.

Вихователь: Діти наша подорож закінчується. Вам сподобалося подорожувати Україною?

Діти: Так!!!

Вихователь: Діти скажімо, як називається наша країна?

Діти: Україна!!!

Вихователь: Ми з вами хто?

Діти: Українці!!!

Вихователь: Діти, мова наша яка?

Діти: Українська!

Вихователь: Україну потрібно любити та оберігати. Дякую вам за гарну подорож. Тепер ви будете знати ще більше про рідну країну, нашу Батьківщину.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Авторська група : Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. - 2021. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Білан О., Возна Л., Максименко О., Овчаренко Л., Руханська Л., Самсін В. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" / О. Білан, Л.Возна, О. Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2017. – 264 с.

МНЕМОТЕХНІКА – ЛЕГКО ТА ЦІКАВО

Юлія ПРИЙМАК,
вихователь ХЗДО №40 «Сонечко»

Мнемотехніка або мнемоніка – (з грецької перекладається як мистецтво запам'ятовувати) - це система методів та прийомів, які допомагають розвивати можливості пам'яті та засвоювати великі обсяги інформації.

Мнемоніка стала відомою завдяки працям Піфагора Самоського шостого століття до нашої ери.

Суть мнемотехніки — на кожне слово або маленьке словосполучення придумується картинка, таким чином текст замальовується схематично і, дивлячись на ці схеми-малюнки, дитина легко запам'ятовує інформацію.

Мнемотехніка розвиває:

- рівнозначно роботу обох півкуль;
- образно-зорове сприйняття;
- покращує пам'ять, увагу, образне та логічне мислення, швидкість реакцій на події;
- сприяє розширенню словникового запасу та вміння послідовно висловлювати свої думки;
- сприяє різнобічному сприйняттю навколишнього світу.

Прийоми мнемотехніки:

- мнемоквадрати (картинка);
- мнемосмужки (мнемодоріжки або ланцюжок);
- мнемотаблиця;
- тактильні дощечки та шумові коробочки;
- піктограми.

У своєму досвіді роботи з дошкільнятами використовую усі прийоми мнемотехніки, залежно від віку дітей.

Починати знайомство з мнемотехнікою можна з молодшої групи, а саме з мнемокартинки чи квадрата. Квадрати ці можна використовувати на різні теми. Діти їх розглядають, називають, що намальовано та описують.

Поступово, ці мнемоквадрати складаються у мнемосмуги, за допомогою яких складаються описові речення, про певні предмети, події тощо.

За допомогою мнемотаблиць діти старшого віку можуть вивчати вірші, описувати якусь тваринку чи предмет, розповідати казку або оповідання.

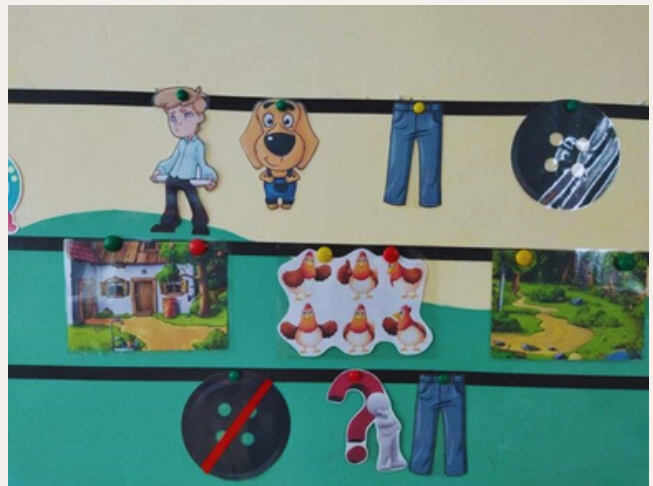
Окрім звичних нам таблиць, у роботі використовую картинки, які спеціально підбираю до будь-якого твору, видрукую та ламіную.

(до вірша «Цуцик і ґудзик» Т. Пустовар)

ЦУЦИК І ҐУДЗИК

Загубив маленький цуцик
від штанців чорненький ґудзик.

Все подвір'я обшукав,
всі курей перепитав,
всі стежинки обійшов,
але ґудзик не знайшов.
Що робити, що робити?
Як штанці йому носити?

Також я створила ілюстрації, які допоможуть дитині навчитися розповідати про свою маму чи тата. Такі зображення сприяють кращому запам'ятовуванню та розвитку мовлення ефективніше, ніж мнемотаблиці.

Мнемотехніку можна використовувати для вивчення віршів, скоромовок, потішок, знайомства з прислів'ями, відгадування загадок, під час занять з математики в іграх «На яку цифру схоже?», «Властивості предметів», у граматиці для складання речень та вивченні літер «Мнемоабетки»; мнемотехніка використовується у всіх лініях та розділах програми.

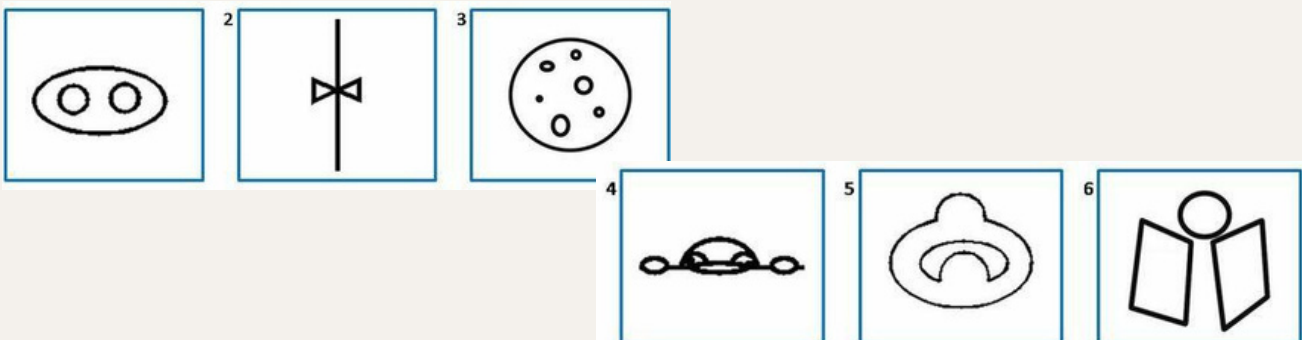
Ще одним цікавим прийомом є піктограма. Піктограма — це графічне зображення або знак, який відображає характерні ознаки чи риси предмета, людини, явища чи дії, на які він вказує.

Піктограма виглядає як схематичний знак. Такі піктограми знайомі нам з дитинства, але мало хто знає, що це їх назва, та ще й пов'язані вони з мнемотехнікою.

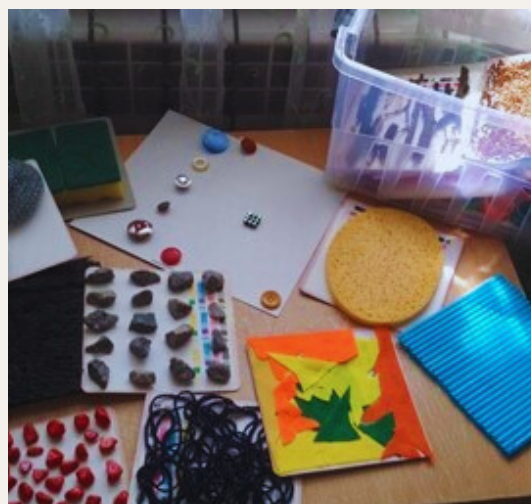
Також у своїй роботі для всебічного розвитку та вдосконалення мовлення і пам'яті, використовую гру «Шумові коробочки». Вміст цих коробочок різноманітний, діти намагаються на слух дізнатися, що всередині кожної, щоб підтвердити свої здогадки використовую відповідні картинки та, обов'язково, їх відкриваємо і перевіряємо.

Цікавою є гра «Друдли». Друдли — це серія незрозумілих, на перший, погляд картинок, якихось частин та елементів. Дивлячись на них, дитина називає (описує) те, що бачить вона. Неправильних відповідей не буває.

Не менш цікавими у роботі з дітьми є «Тактильні картки або дощечки». Дощкільнята можуть їх обстежити, розповісти з чого вони виготовлені та на що схожі, що нагадують. Потім за допомогою вихователя, а надалі і самостійно створюють, придумуть розповіді та казки.

Одним з прийомів мнемотехніки є аналогія. Діти знаходять спільні риси у предметах чи явищах за певними рисами та ознаками. Наприклад, можна показати дітям голку і вони повинні назвати, щось подібне, яке асоціюється в них з цим предметом, наприклад, їжак, голка в машинці швейній, колючка кактуса, голка-хвоїнка тощо.

**Заняття з елементами мнемотехніки та гудзикотерапії
для дітей середньої групи
«Кмітливі малюки»**

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ:

- розвивати зв'язне мовлення дітей, удосконалювати вміння відповідати на запитання;
- розвивати логічне та образне мислення, пам'ять, увагу;
- виховувати інтерес до речей, які нас оточують, допитливість, спостережливість, уважність;
- розвивати дрібну моторику рук;
- закріплювати знання кольорів, форм об'єктів, розмірів, вміння орієнтуватися у просторі;
- розвивати креативне та творче мислення, бажання пізнавати нове;
- виховувати вміння розуміти себе та інших;
- вчити вірш, використовуючи мнемотаблицю.

МАТЕРІАЛИ: різноколірні гудзики, ноутбук з фізкультхвилиною, кофта без гудзиків, вірш «Цуцик і гудзик».

ПОПЕРЕДНЯ РОБОТА: ігри та завдання з використанням гудзиків, робота з мнемотаблицями та мнемосмужками.

ХІД ЗАНЯТТЯ:

I. Організація групи

Психогімнастика «Привітання».

Діти (стають в коло, беруться за руки та посміхаються до друзів):

У садочку новий день.

Всім говоримо «Добрий день!».

«Добрий день» тобі й мені.

Усім людям на землі.

II. Мотивація діяльності. Сюрпризний момент.

Вихователь: У нашу чарівну країну проникла зла чаклунка! Я прийшла в садочок, одягаю свою улюблену кофту, а на ній немає жодного гудзика. Зла чаклунка вкрала усі гудзики. Але я знайшла дивну коробочку. Вихователь злегка трусить закриту коробку над своїм вухом і вухом дітей, прислухайтесь? У ній щось торохтить. Дізнаємося що там?!

Гра «Шумові коробочки»

Вихователь: Чуєте їх розмову? Вони розповідають один одному і нам чудові історії! Вихователь відкриває коробку і висипає діткам в пластикові тарілочки.

Вихователь: На що схожі гудзики? З чого вони складаються? Що можна робити з них? Чи подобається вам грати з гудзиками? (Відповіді дітей)

Пригадаймо правила користування гудзиками. Розглянемо наші гудзички, які вони? (Спостереження і відповіді дітей). Дійсно, гудзики різних кольорів, різної форми. Давайте з вами пограємо в ігри з гудзиками. Сідаємо за столи на свої місця.

Перед вами лежать шматочки тканини з різними лініями. Давайте їх розглянемо, які вони? Отже, вам потрібно на першій зубчастій лінії викласти гудзики на верхніх кутиках червоного кольору, а на нижніх кутиках — жовтого. На хвилястій лінії викладаємо гудзики по чергово — синій, зелений. А на рівній доріжці дівчатка викладають помаранчеві гудзики, а хлопці — білі. Молодці, справилися. Гудзики складаємо в тарілочки.

Серветки перевертаємо і посередині серветки кладемо червоний гудзик, в правому верхньому куті — синій, а в лівому нижньому куті — зелений. Завдання ви виконали.

Наступна гра — я називаю слово, ви пробуєте викласти його гудзиками в кольорі перед собою, не називаючи мені, які кольори ви викладаєте. Я все побачу. Встаньмо на ніжки і вийдемо на килимок, трошки відпочинемо, зробивши фізкультхвилинку.

Вихователь: За те, що ви так гарно попрацювали, чаклунка приготувала для вас віршик, називається він «Цуцик і Ґудзик». Послухайте, будь ласка, його уважно, ми будемо його вивчати.

ЦУЦИК І ҐУДЗИК

**Загубив маленький цуцик
від штанців чорненький ґудзик.**

**Все подвір'я обшукав
всіх курей перепитав,
всі стежинки обійшов,
але ґудзик не знайшов.**

**Що робити, що робити?
Як штанці йому носити?**

Про що був вірш? (відповіді дітей). А вивчити вірш нам допоможуть ось такі малюнки за змістом його. Давайте їх розглянемо. Вивчення вірша за мнемосхемою.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти: затверджений Наказом МОН від 12.01.2021 № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Богуш А.М. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах // А.Богуш, Н.Гавриш, Т.Котик. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 304 с.
3. Використання піктограм у роботі з дошкільниками / Використання піктограм в мовному розвитку і розвиток розумових процесів у роботі з дітьми дошкільного віку. [Електронний ресурс] – URL: [Використання піктограм у роботі з дошкільниками / Використання піктограм в мовному розвитку і розвиток розумових процесів у роботі з дітьми дошкільного віку. \[Електронний ресурс\]](http://mari-petrenko.com.ua/vikoristannya-piktogram-u-roboti-z-doshkilnikami/) mari-petrenko/ispolzovanie-piktogram.html.
4. Оліферчук Т.В. Сучасні підходи до розвитку мовлення дітей дошкільного віку / Стаття «Освіта впродовж життя» [Електронний ресурс] – URL: <http://cetext.ru/tavrijsekij.html?page=6>
5. Чепурний Г., Черешнюк О. Мнемотехніка – технологія ефективного засвоєння інформації // Вихователь – методист дошкільного закладу – 2014. - №4 – ст. 31- 35.

ГРА-СТРАТЕГІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОЇ ГРУПИ «ПОЛІКЛІНІКА»

**Іванна КУЩ –КУЛЬЧИЦЬКА,
вихователь ХЗДО № 38 «Світанок»**

Мета: учити дітей будувати гру; ознайомити дітей з діяльністю медичного персоналу; розповісти про різні напрямки медицини, обов'язки та атрибути лікарів; познайомити з професіями: головний лікар, медична сестра, хірург, стоматолог, травматолог та інші; розповісти дітям, що різні лікарі лікують різні хвороби. Вчити дітей прислухатися один до одного, діяти злагоджено, прислухатися до думки інших.

Матеріал: картинки центр міста, берег річки, у лісі; картинки лікарів: стоматолога, лора, окуліста, хірурга та інших лікарів і санітарок; інструменти із сюжетно рольової гри лікарня, сумка лікаря; картинки спеціальних машин; лялька Марія; білі халати; коректурні таблиці; можна додати загадки про різних лікарів.

Алгоритм:

- мотиваційний вступ;
- вибір розташування поліклініки;
- підбір працівників (по картинках обрати деяких лікарів та технічний персонал);
- визначення відповідних кабінетів;
- коректурна таблиця «Інструментів для лікаря»;
- визначення спеціальної машини;
- розігрування ситуації: д/г «Лялька Марія захворіла»

Хід гри:

1. Мотиваційний вступ. Перегляд уривка мультфільму «Хто найкращий лікар?» Роздум: чи важлива професія лікаря? - відповіді дітей.

2. Вибір місця розташування поліклініки.

Сьогодні пропоную вам зіграти гру «Поліклініка». Для початку подумаємо та визначимо де можна розташувати поліклініку! Розглянемо картинки: біля річки; у центрі міста; в лісі. Як ви вважаєте, де краще розташувати, таку важливу будівлю для людей? (Довести дітям, що краще розташування поліклініки у центрі міста, куди буде легко доїхати хворому та звідки буде зручно виїхати швидкій до важко хворої людини).

3. Підбір працівників. (По картинках обрати деяких лікарів та технічний персонал).

4. Визначення відповідних кабінетів.

Діти, ми з вами побудували поліклініку у центрі міста, а тепер нам потрібно визначитися, які кабінети та приміщення будуть знаходитися у цій будівлі.

У поліклініці працює безліч лікарів: сімейний лікар терапевт, педіатр, окуліст, лор, хірург, стоматолог та багато інших лікарів, які лікують певну частину тіла та органу (*називаючи лікарів показати дітям їх картинку та дати короткий опис що саме він лікує*). У

Для кожного лікаря потрібен свій кабінет та певні інструменти. Ще у лікарні працює такий кабінет «Реєстратура», у цьому кабінеті знаходяться усі карти хворих, де записані хвороби людей. У реєстратурі люди записуються до потрібного лікаря і беруть свою картку, а тоді йдуть до потрібного кабінету. Поліклініка – це місце де лікують хворих на різні хвороби, тому вона повинна бути дуже чистою. Для того, щоб хворі не заразили один одного своїми хворобами, у поліклініці працюють санітарки, які дбають про чистоту. Вони часто прибирають там миють, дезінфікують коридори та кабінети, кварцують їх спеціальним кварцом.

5. Підбір інструментів для лікаря. Використовуючи сюжетно рольову гру «Лікарня» розглянути інструменти лікарів, підібрати якому лікарю належать певні інструменти. Зіграти гру «Збери сумку лікарю на виклик».

6.Визначення спеціальної машини. Діти, ми з вами уже дізналися багато цікавого про різних працівників у поліклініці, зібрали сумку для лікаря на виклик, а чим же він поїде до хворого? – так діти нам потрібно підібрати спеціальний транспорт для хворого (розглядаємо картинки спеціального транспорту).

7.Розігрування ситуації. Дитяча гра «Лялька Марія захворіла».

8.Підсумок.

Список використаних джерел:

- 1.Базовий компонент дошкільної освіти. Авторська група : Байер О.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнеєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. - 2021.URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
- 2.Білан О., Возна Л., Максименко О., Овчаренко Л., Руханська Л., Самсін В. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" / О. Білан, Л.Возна, О. Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2017. – 264 с.
- 3.Беленька Г.В., Белкіна Е. В., Богініч О. Л. Дитина : програма виховання і навчання дітей від двох до семи років – 3-тє вид., доп. і перер. – К. : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.
- 4.Гордійчук М.С., Бабюк Т.Й. Дошкільна педагогіка і наступність роботи закладу дошкільної освіти та початкової школи: навч.-метод. посібник. Київ: Міленіум, 2019. 164 с.
- 5.Крутії К. Як віднайти «золоту середину» у вільній освітній діяльності дитини. Дошкільне виховання. 2019. № 8. С. 3–9.

ТВОРЧА МАНДРІВКА В КРАЇНУ КРЕАТИВНОЇ ГРИ (КОМПЛЕКСНЕ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ)

Леся ВОЗНЮК, вихователь
ХЗДО № 57 «Перлинка»

Мета: розвивати мовлення та комунікативні якості, мислення, творчість, креативність, пізнавальну активність, дрібну моторику рук, пам'ять, увагу та спостережливість; закріпити знання сенсорних еталонів: кольору, форми, величини; закріпити навички орієнтування в просторі, рахунку та орієнтування в числах; пригадати природні явища; активувати вміння співпрацювати в команді, дружньо спілкуватися та підтримувати один одного.

Обладнання: потяг-макет із картону; потяг складений із LEGO-цеглинок; 6 цеглинок LEGO; бокс із підручними матеріалами (нетрадиційні іграшки); дидактична гра «Збери намисто», дидактична гра «Равлик», дидактична гра «Математичний лабіринт», дидактична гра «Кольоровий килимок», дидактична гра «Пухнаста мозаїка»; сенсорна гра «Моталочки»; втулки картонні.

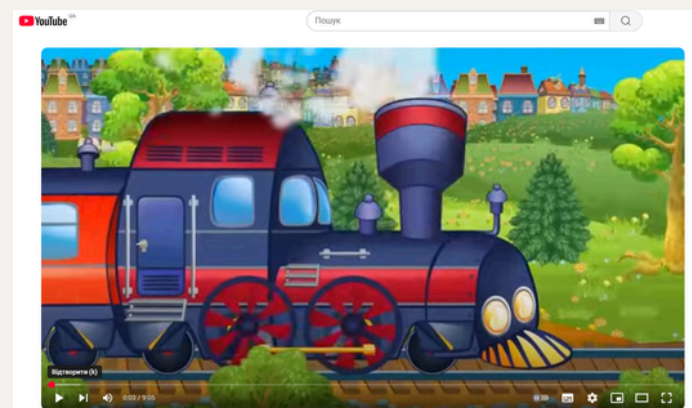
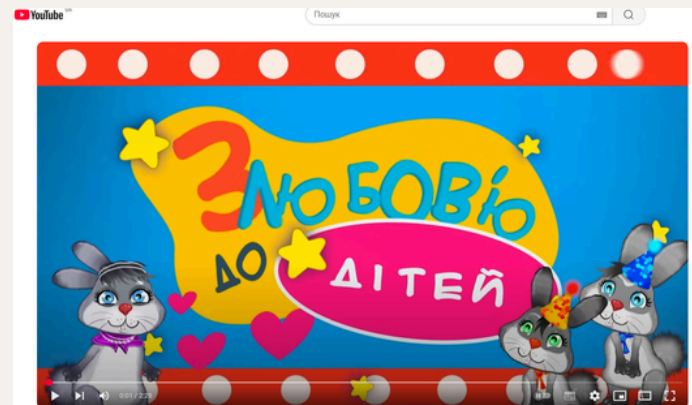
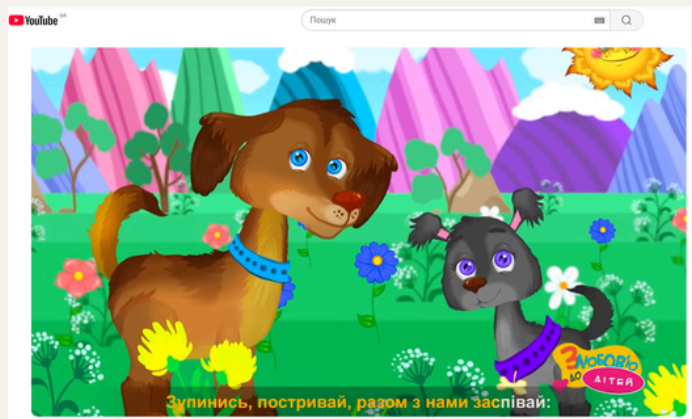
Хід заняття:

Доброго дня нашим друзям усім!
Раді що ви завітали в цей дім!
Як добре що скоро весна на порозі,
а наш LEGO - потяг уже в дорозі!
На кожній зупинці чекає нас гра,
тож розпочинаємо, прийшла вже пора!
Та щоб розпочати нам наше вітання,
пропонуємо сказати для всіх побажання!
Тож ти не зивай, і на першу літеру свого імені
побажання складай!
Улюблена гра у кожного своя,
поділитися нею зможе кожен і я!

Тож виклик приймай ти не барися,
 улюбленою грою з нами ділися!
 (Діти по черзі розповідають
 про свою улюблену гру)
 Дякую друзі, за ваш досвід безцінний!
 Адже кожна гра — крута та ідеї відмінні!
 Творча мандрівка чекає на нас!
 Потяг веселий прибуває в цей час!
 Швидше друзі у потяг сідаймо -
 Хороші емоції тут набуваймо!
 (Пісня-гра «Потяг: Чух-Чух-Чух»)
 (Діти стають один за одним,
 кладуть ручки на плечі сусіду попереду
 та під ритм пісні рухаються вперед)

З легкістю визначить кожен мастак,
 що з чого зроблено, чи не так!
 Будь-яку іграшку наосліп впізнаємо,
 адже навіть на дотик ми її відчуваємо.
 Мчить наш вагончик країною гри:
 тут заміну звичайній іграшці треба знайти!
 Трішки завдання вам ускладнюємо,
 чим будемо гратися зараз відгадаємо!
 Іграшки звичайні набридли хоч плач,
 тож альтернативу знайшли ми ось так!
 Із коробки будь-який предмет діставай,
 та як-би ти грався ним, розповідай!
 Свою креативність нам покажи,
 що ж то за гра, нам розкажи!
 (Бокс із реюз матеріалами;
 нетрадиційні іграшки)
 Матеріали для гри збирали не марно,
 підібрали ігри гарно!
 Молодці малята, вправні!
 А ми рухаємось далі!
 Наш потяг яскравий 6 вагончиків має,
 їх колір цеглинкам - леґо відповідає.
 У кожному з них цікава є гра,
 отож приготуйтеся рушати пора!
 (Пісня-гра «Потяг»)
 (Діти стають один за одним,
 кладуть ручки на плечі сусіду попереду
 та під ритм пісні рухаються вперед)

1. Тож в перший червоний вагончик сідаємо,
цікаве завдання розпочинаємо!
Кришечки кольорові в коробці знайдіть,
і на шнурочок їх наживіть!

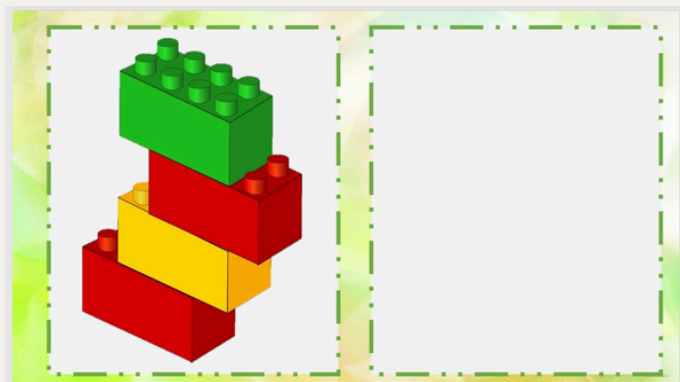
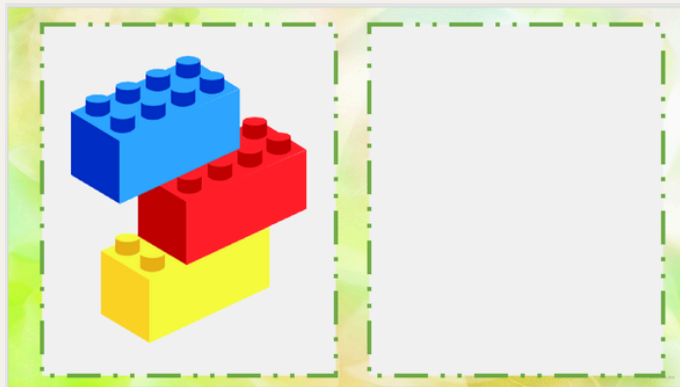
Зразок кольоровий там знизу лежить.
Швидше намисто красиве зробіть!
(Створити намисто з кришечок:
відтворити колір за зразком (картки)
(<https://vseosvita.ua/2-g55c>)

2. Вагончик помаранчевий до нас підїжджає!
Хто математику любить,
того завдання цікаве чекає!
Тут лабіринт треба пройти,
кожної цифри порядок знайти!
Кубик тут в пригоді може стати -
Із якої цифри будеш починати?
Кулька біленька лабіринтом гуляє,
до потрібної цифри у гості зазирає.
Тож не барися і до гри берися!
(діти беруть коробку із "Цифровим лабіринтом"
та нахилиючи її, проводять кульку крізь кільце
з цифрою)

3. Наступний вагончик нас жовтий чекає,
Равлик веселий тут проживає!
Акуратність треба проявити,
кульку по доріжці провести та звуки зловити.
Із серединки починай, букву чітко проспівай!

4. Знову до потяга ми вирушаємо,
і у зелений вагончик сідаємо!
Нову коробочку відкриваємо,
швидко в «моталочки» ми пограємо!
Спритність тут треба проявити,
Чимшвидше шнурочок скрутити!
Хто перший змотає, той дзвіночок натискає!
(Моталочки: бджілки та мишки)

5. Ось у блакитний вагончик сідаємо,
Зараз природні явища ми пригадаємо.
Наш килимок кольори цеглинок має,
тут кожна комашка своє місце знає.

Як дощик іде, всі швидко
під парасольку ховаються.
А як сонце пригріває —
Комашки на килимок злітаються.
Тож як чуєш грім гримить,
то притихнеш ти на мить.
А як сонечко засяє — кожен місце
відповідного кольору шукає.
(вихователь озвучує словами:
- дощ — сонечко - грім;)

6. Синій вагончик до нас підїжджає,
тут ми вас трішечки порозважаємо!
Пухнаста мозаїка тут у нас є,
слухайте уважно умови гри:
маєте у 4 колонки стати,
і у лоток помпони скласти.
Кожного кольору по 4 маємо,
і за власним бажанням їх підбираємо.
Та подумайте добре який колір обрати,
Так, щоб потім ці лотки в одну картину
зібрати.
Працювали ми старанно,
і результат отримали гарний.
Картину цікаву зложили ми враз,
тож рухатись далі прийшов вже час!
От і завершуєм нашу мандрівку.
Потяг приїхав на кінцеву зупинку.
Дякуємо нашим мандрівникам!
До нових зустрічей, кажемо вам!

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. / Авторська група : Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О.Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О.А., Рейпольська О.Д., Шевчук А.С. Під наук. керівн. д.психол.н., проф., член-коресп. НАПН України Піроженко Т. О. 2021.
2. Стельмашова І. М. Дидактична гра "Відтвори за зразком" <https://vseosvita.ua/2-g55c>
3. Чух-Чух-Чух - веселі дитячі пісні - З любов'ю до дітей. https://youtu.be/Gkzi_kAe6a4?si=YPtashXNmVLCzMI
4. Дитячі пісні та мультики українською мовою - Їде поїзд звіддалік. https://youtu.be/0IK2-dyr_8U?si=C3JWUTH5TkpHsCiA
5. Веселий поїзд кольоровий: Незабутні дитячі пісні та руханки, створені з любов'ю до дітей
6. https://youtu.be/0IK2-dyr_8U?si=JellDxko_dZb9VcU
7. Гра "Сонечко та дощик" <https://youtu.be/ZLc3UHQHnQ?si=FnP8uOeyQKmZcDAs>

ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНИХ ІГОР ДЛЯ РОЗВИТКУ МУЗИКАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Світлана МАСЛАЙ,
музичний керівник ХЗДО № 34 «Тополька»

Музика – це голос душі. Вона супроводжує нас усе життя, наповнює емоціями, надихає та об'єднує. Кожна людина народжується з унікальним характером, темпераментом і вподобаннями, але, мабуть, немає жодного, хто був би байдужий до мелодій та ритмів. Бог дарує людям різні таланти, здатності та вміння, але музика живе в серці кожного.

Музична діяльність у закладі дошкільної освіти – прекрасний спосіб виховати гармонійно розвинену дитину. Розвинена музикальність дозволяє особистості вільно орієнтуватися у сфері музичного мистецтва, адекватно сприймати та розуміти музику, багатогранно наповнювати власне життя естетичним забарвленням.

Музикальність – це не тільки гарний слух, вміння співати чи грати на музичних інструментах. У творчій музичній педагогіці, що розвивається в Україні, існує важлива концепція: «Кожна дитина – музикант!». Якщо підтримувати її природний розвиток, враховуючи потреби та можливості, то в найнесподіваніший момент вона може приємно здивувати своїм музичним талантом.

Питанням сутності музикальності, її структури, специфіки розвитку музикальних здібностей досліджувало багато науковців і практиків. Однак, дослідження сутнісних характеристик музикальності залишається недостатньо вивченим. (1)

Музичні гри є одним із засобів музичного розвитку дітей. Вони сприяють активному розвитку якостей та здібностей дитини, таких як:

- увага до звуку, його особливостей, розвиток слуху;
- увага до слова, проникнення в його суть;
- увага до навколишнього світу (навички спостереження, мислення);
- володіння інтонаційними можливостями мови;
- образне мислення;
- просторові уявлення (геометричні фігури та лінії), навички рахування;
- збагачення і тонкість емоційних реакцій, рухливість розуму та душі;
- ритмічна організаційність;
- культура рухів;
- пам'ять – зорова і слухова.

Для розвитку музичності рекомендовано використовувати такі музичні ігри:

- мовні ігри (які поділяються на ігри з буквами та звуками, ігри з іменами, ігри зі скоромовками);
- вправи на рух (які поділяються на вправи на засвоєння просторі, вправи на копіювання, театралізовані рухи);
- ритмічні ігри (які поділяються на ритмічні ігри з предметами та колові ритмічні ігри, імпровізації).

Використовувати музичні ігри потрібно з другої молодшої групи. Вони мають бути простими, доступними й цікавими. Найлегше діти молодшого дошкільного віку сприймають звуковисотні співвідношення, бо їх музична діяльність в основному пов'язана з вокальним репертуаром, виконанням пісень, мелодій. Зручно починати роботу з проведенням музичних вправ на розрізнення висоти звуків, використовуючи музичний матеріал М. Метлова (музичні драбинки), Н.Ветлугіна «На чому я граю?», «Який дзвіночок звучить?».

Мовні ігри з самими маленькими: «Хто ти?», «Я тебе знаю!», «Нумо пограємось!», «Це я!».

В ході подальших занять дітям слід пояснити, що на фортепіанній клавіатурі у вигляді довгої драбинки розташовуються звуки низькі, середні та високі. Ці ігрові вправи проводяться як на заняттях (перед співом), так і в години, відведені для самостійної діяльності. При цьому педагог використовує жестикуляцію (низькі звуки – рука на рівні поясу, середні – на рівні грудей, високі – на рівні голови), імітаційні рухи, набори карток, іграшки. Діти молодшого дошкільного віку, не зважаючи на оснащення ігрової зони настільним друкованим, музично-дидактичним матеріалом, озвученими й не озвученими іграшками, самостійно музично-дидактичних вправ і дій не проводять.

Діти середньої групи під час музичного виховання ознайомлюються з різноманітними музичними творами, набувають певних знань, вмінь та навичок зі слухання музики, співів, музично-ритмічних рухів. У дітей виховується любов до музики, формуються музичні здібності, оцінюється ставлення до музичних творів. Поступово навчаються співвідносити власне виконання з виконанням інших дітей, навчаються творчо сприймати музичний образ, а тому проводяться всі види музичних ігор включаючи вправи на рух: «Річечка», варіанти для ходьби «Змійкою», ігри копіювання – вони є дуже корисними.

Наявність певного музичного досвіду дозволяє малюкам бути досить активними в практичній діяльності, самостійно використовувати вміння, отримані на заняттях, в повсякденному житті. Діти слухають музику зацікавлено, жваво і невимушено відгукуються на ігрову форму заняття.

У старшій групі діти можуть самостійно вправлятися в музично-ігрових діях, самостійно проводити їх один з одним. З певною групою дітей можна проводити музичні ігри першого та третього видів, складати їх, пояснювати послідовність ігрових дій, формулювати правила гри, підбирати необхідну атрибутику. Найбільш обдаровані, наділені швидкою реакцією діти старшого дошкільного віку, можуть приводити самостійно ігри другого виду.

Творча діяльність, на початкових стадіях, значною мірою має наслідувальний характер. Та поступово звільняється від влади копіювання та стає творчістю. Вектор розвитку творчості можна поділити на такі етапи:

- просте наслідування, копіювання;
- творче наслідування;
- наслідувальна творчість;
- справжня творчість.

Більшість педагогів недооцінюють уміння імпровізації. Свобода, азарт, гра – все це може подарувати імпровізація.

Ось декілька технік, якими хочеться поділитися:

а) заплющить очі, і дайте своїм рукам «гуляти» по клавіатурі, не аналізуйте, граєте «красиво» або ні, даєте собі свободу. Якщо ви будете займатися подібною імпровізацією серйозно, ви зможете почути свою неповторну мову в музиці. Для дорослих рекомендовано записати все на камеру. Дитина може поділитися своїми переживаннями, уявою, і це також буде саме її музика.

б) знайдіть ноту в нижньому регістрі, яка найбільше до душі, потім натискайте її, знайдіть ритм, що відповідає вашому настрою, після чого починайте грати мелодію в правому ряду з трьох нот, з кожним разом додаючи ноту і відпускайте свою уяву. Запишіть все на камеру.

в) спробуйте зробити імпровізацію стану. Виберіть три основні емоції, які ви відчули сьогодні, і спробуйте відобразити їх в імпровізації. Відображайте кожну емоцію по черзі, не змішуючи їх. Почніть грати із заплющеними очима, потім з розплющеними. Запишіть все на камеру.

г) діалог – форма, присутня у всіх музичних творах. Виберіть для себе діалог з однією конкретною людиною, і програйте різні варіанти настрою цього діалогу: початок, розвиток, кульмінацію та завершення розмови.

Запишіть на камеру.

Ці не складні прийоми сприяють глибшому розумінню себе у різних проявах. Ефект звільнення відчутний навіть після першого разу. І діти, і дорослі перш за все мають вільно експериментувати та шукати вираження саме через музику, музикування, і вже слідом за цим придуть відчутні зміни в житті.

Список використаних джерел:

1. Малашевська І.А. Сутність, зміст і структура музичальності дітей дошкільного віку. Наука і освіта .2015. №6 С.65-66.
2. Матвієнко С.І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку/ навч.посіб Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2017. 297 с.
3. Рокитянська Т.А. Виховання звуком. Музичні заняття від 3 до 9 років. Вид – во «Національна освіта», 2015. 176 с.
4. Яковлава Е.Л. Емоційні механізми особистісного та творчого розвитку // Питання психології. 1974.№4. С.20-27.

ІНТЕГРОВАНЕ ЗАНЯТТЯ З СЕНСОРНО — ПІЗНАВАЛЬНОГО РОЗВИТКУ «КОЛЬОРОВА УКРАЇНА»

Тетяна ПАЛАМАРЧУК,
вихователь ХЗДО №32 «Росинка»

Мета: продовжувати вчити називати та розрізняти геометричні фігури; закріплювати знання основних кольорів та вміння використовувати їх у мовленні, закріпити орієнтацію у просторі (зліва, справа, вгорі); поняття «довгий», «короткий», «високий», «низький», «один-багато»; збагачувати словник дітей; розвивати дрібну моторику рук, тактильне відчуття, увагу, пам'ять, окомір, наочно — дійове мислення, пізнавальний інтерес до навколишнього та рідної України, вміння концентруватися на меті; закріпити знання про народні символи України – вербу, калину, пшеницю та про державні символи — прапор, гімн; виховувати старанність, ініціативність, активність, любов до рідного краю, інтерес і повагу до національних традицій.

Матеріали: мапа України, яка складається з 3 частин (червоного, зеленого, жовтого кольорів) – на кожній кольоровій картинці прикріплений конверт (картинки-завдання теж на липучці: зображення верби, пшениці, калини); стовбур коричневого кольору та гілочки верби на кожну дитину; макети грона калини коричневого кольору на кожну дитину; пластилін червоного кольору для ягід калини; стебло пшениці та 5 зернят-колосків на кожну дитину, полотно для роботи; «чарівний мішечок»; стрічки блакитні й жовті (відповідно кількості) дітей.

Попередня робота: кожна дитина для себе з пластиліну ліпить коричневі кетяги, макети для грона калини.

Хід заняття:

Привітання. Звертаємо увагу на карту України.

Вихователь: Найрідніша і найдорожча земля – це наша Батьківщина. Хто знає як називається наша Батьківщина? (Відповідь дітей)

Так дітки, ми живемо в Україні. А ще говорять що є мала та велика Батьківщина. Велика – це наша Україна. А як же називається мала наша Батьківщина, це саме те місто де ми живемо? (Відповідь дітей)

Молодці, все ви знаєте, розумнички. Як називається народ, що живе в Україні? (Український народ)

А яка наша рідна мова? (Українська мова).

А яка ж наша мова?

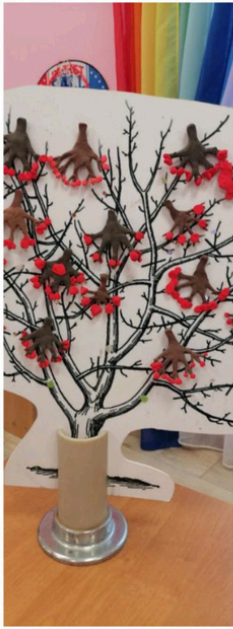
Робота з картинками

(Солов'їна, калинова, співуча, мелодійна, багата, прекрасна, ніжна, лебедина)

Робота над першою частиною карти – зеленою.

Погляньте на карту нашої України. Ой, а що ж з нею відбулося? Вона стала кольоровою. Які кольори має наша карта? (Відповідь дітей)

Але погляньте уважно, на ній ще є конвертик. Погляньмо, що ж в ньому.

(Вихователь чи дитина дістають завдання з конвертика й кріпять картку-завдання на липучку, що на конверті. Перша — картинка верби)

Верба – одне з найулюбленіших у народі дерев. Здавна вона супроводжує людські поселення й оселі. Верби над ставком – традиційна прикмета українського села. Люди давно помітили: де ростуть верби, там чисті джерела. Ось діти погляньте, які в мене є вербові гілочки. Наше з вами завдання прикрасите ось цей стовбур верби гілочками.

(Вихователь роздає дітям по гілочці)

Мовленнєва гра «Гілочки які?»

(тонкі, зелені, довгі, красиві, гладенькі....)

Вихователь: Які ви розумнички, скільки слів дібрали. А тепер вербичці допоможемо, прикрасимо її гілочками.

(Діти під музичний супровід прикрашають вербичку)

Погляньте, яка в нас гарна, красива зелена верба вийшла. Верба зелена, й ця частина карти теж зеленого кольору.

Робота над другою частиною карти – жовтою.

Але погляньте уважно, на ній ще є конвертик. Погляньмо, що ж в ньому лежить.

(Вихователь чи дитина дістають завдання з конвертика й кріпять картку-завдання на липучку, що на конверті. Друга – картинку пшениці)

Діти, що зображено на картинці? (Пшениця)

Так, Україна ще славна зерном. Хліб – це символ життя. Здавна він у великій пошані народу. Нелегко дається хліб. Справжню його ціну знають хлібороби, ті, хто до землі найближче. Хто від засіву до жнив живе сподіваннями й турботами хлібної ниви. У кого в душі вміщається весь колосковий лан. Ось і ми зараз з вами будемо хліборобами, які створять колоскове поле.

Візьміть полотно, покладіть перед собою. Тепер в тарілочці візьміть стебло. Покладіть його посередині полотна. Візьміть з тарілочки два зернятка, покладіть їх зліва від стебла. Тепер візьміть ще два зернятка. Покладіть їх справа від стебла. Скільки залишилося зернят в тарілочці? (Одне)

Візьміть це зернятко й покладіть над стебельцем. Погляньте, який гарний вийшов колосок. У кожного з вас скільки колосків? (Один)

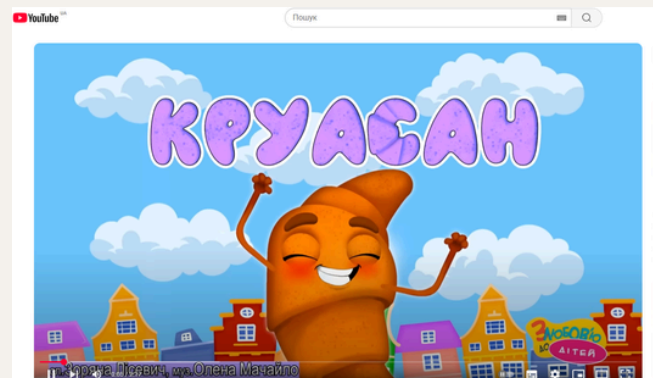
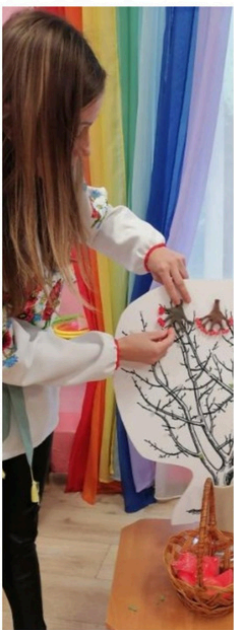
А якщо візьмемо усіх діток нашої групи, скільки колосків? (Багато)

Давайте всі разом створимо ціле пшеничне поле. А якого кольору колоски? (Жовтого).

Діти всі разом викладають свої колоски один біля одного наче поле.

Руханка «Круасан»

<https://youtube.com/watch?v=9e1JGUnln58&feature=shared>

Робота над третьою частиною карти – червоною.

Погляньмо, що ж знаходиться в червоному конверті.

(Вихователь чи дитина дістають завдання з конвертика й кріпять картку-завдання на липучку.

Друга – картинка калини)

Звертаю увагу, що у нас теж в групі є кущ калини, але без грон.

А знаєте, діти, чому кущ назвали калиною? Калинка – це ім'я української дівчинки. Ішла вона якось повз городи, луги, і натрапила на криницю. Задивилася Калинонька на свою красу, замилувалася. А з криниці – голос: «Не дивись довго у воду, калиною станеш».

Не послухалася дівчина та й зачерпнула води... І перетворилася на калину – прекрасний кущ. Зашуміла листям, потягнулася своїми гілочками до людей, до сонця, до хмар, до вітру: «Поверніть мені дівочу красу...». Але ніхто її слухати не хотів.

Минав час. Пролітав мимо журавель, задивився на калину – сумну та самотню – накинув на неї чарівне намисто і стала вона ще кращою. Так і стоїть вона до цього.

У народі цінують калину за її цілющі властивості. З ягід варять кисіль, джем, варення. Тому й садили калину біля осель. Зараз ми з вами виростимо свій кущ калини, а кожен з вас створить своє гроно. На яку фігуру схожа ягідка калини? (На коло)

Ми з вами вже готувалися до цього завдання, підготували гроно, а зараз нам потрібно прикрасити гроно ягідками.

Самостійна робота дітей під музичний супровід

(за потреби проводиться індивідуальна робота)

Яку красу ми з вами створили. Якого кольору наша калинка? (Відповідь дітей)

А тепер давайте усі разом прикрасимо наш кущ гронами калини.

(Прикріплюємо за допомогою липучок)

Ой, калина мені щось шепоче.... (Вихователь ніби прислухається)

Вона щось говорить про чарівну торбинку. Погляньте навколо. Хтось помітив чарівну торбинку?

(Той хто її помітив приносить вихователю)

Діти погляньте, що в нас в торбинці? (стрічки блакитного й жовтого кольорів відповідно кількості дітей)

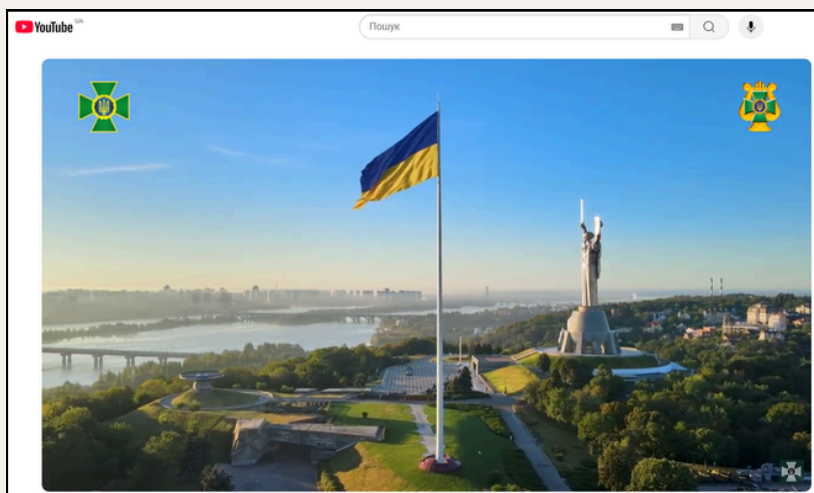
Діти, а що в нас з вами в Україні нагадує нам такі кольори? (Прапор)

Що означають ці кольори? (Відповідь дітей)

Фізкультхвилинка зі стрічками

(Пісня про прапор)

<https://youtu.be/1kFtlidvAeU?si=rE4yHb7C1F3xGaxI>

Вихователь: Зараз ми з вами викладемо наш прапор. Якого кольору мають бути стрічки вгорі, а якого внизу? (Відповідь дітей)

Підсумок заняття в колі.

Вихователь: Ми з вами дуже гарно попрацювали. Говорили про Україну, про народні символи, про прапор — державний символ нашої країни. Але ми не можемо з вами не згадати національний гімн України.

Що таке гімн? (Відповіді дітей)

Коли грає гімн — всі люди встають і слухають його уважно, стоячи. Не розмовляють й руку тримають на серці. Давайте ми, як справжні громадяни нашої країни прослухаємо його.

(Діти слухають гімн)

<https://youtu.be/aYAo18iA754>

Ми з вами сьогодні подорожували Кольоровою Україною. Багато чого дізналися й зробили. Справжній патріот повинен пам'ятати державні та національні символи своєї країни. На цьому наше заняття завершується.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Авторська група : Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнеева О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. - 2021. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Верещагіна І. Використання дидактичних ігор у сенсорному розвитку дітей раннього віку URL: <https://dspace.vspu.edu.ua> (дата звернення: 16.04.2024)
3. Пихтіна Н. П. Педагогічний потенціал дидактичних ігор та особливості їх використання на заняттях у здо. Research notes. 2023. № 3. С. 16–23. URL: <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2022-pp-3-16-23> (дата звернення: 18.04.2024)
4. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підручник – 2-ге вид., доповн. – К.: Академвидав, 2016. — 464 с. — ((Серія «Альма-матер»)).
5. Турук Н. Сенсорне виховання – основа гармонічного розвитку дитини. Матеріал до тематичного семінару для вихователів. Дитячий садок. Управління. 2016. № 11. С. 8–13.
6. Цимбалару А. Д. Освітній простір: сутність, структура і механізми створення. Український педагогічний журнал. 2016. №1. С. 41–50.

КОНСПЕКТ ІНТЕГРОВАНОГО ЗАНЯТТЯ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ «СКЛАДОВІ ЗДОРОВ'Я»

Леся БУНЕСВА,
вихователь ХЗДО №11 «Золота рибка»

Завдання: закріпити уявлення дітей про здоров'я людини; розвивати навички здорового способу життя та дотримання особистої гігієни, інтерес до подальшого пізнання себе, пізнавальну активність, мислення, уважність, зосередженість, зв'язне мовлення, вміння висловлювати власну думку. Формувати у дітей валеологічну свідомість, дбайливе та дбайливе ставлення до власного здоров'я та ресурсів планети. Виховувати позитивне ставлення до корисної їжі та активного способу життя.

Форма проведення: квест.

Обладнання: збільшувальне скло (лупа); частини «Квітки здоров'я»; цифри 1,2,3,4,5; набір смайликів, на яких зображені різні емоції; доріжка здоров'я; ялинові шишки для масажу; стільчики (для виконання комплексу вправ); глобус, ілюстрації «Вода в природі», «Вода в опадах», «Як використовують воду люди», «Збалансована тарілка»; скляні баночки з кришками для дидактичної гри «Впізнай на смак», дидактична гра «Впізнай за запахом», шарф (чи пов'язка на очі); дидактична гра «Корисне-шкідливе»; буряк, морква, яблуко, часник, цибуля, лимон; ватні диски; дерев'яні шпажки; тарілки; прозорі склянки з водою; серветки.

Хід заняття:

I. Вступна частина

(Діти сидять на килимку «по-турецьки»)

Маю до вас серйозну розмову. Учора отримала тривожну звістку від Аліси з Країни Чудес. Там відбулася справжня катастрофа. Лиха чарівниця Віхола замела глибоким снігом всю країну, наслала люті морози. А Квітку Здоров'я, яка росла у них, пошматувала і її частини заховала у різних місцях і вона зникла. Тому майже усі мешканці країни захворіли. Аліса розповіла їм про нас і про те, що ми можемо допомогти. Як? - питаєте ви. За допомогою чарівного збільшеного скла ми перетворимось на детективів-дослідників і про все дізнаємось! То, що ви згодні?

Виявляється Чарівниця Віхола заховала усі підказки у нашій групі. Тож нам залишається їх лише знайти. Перевтілюємось і вперед на пошуки *(демонстрація збільшеного скла і обігрування чарівного перетворення на детективів)*.

II. Основна частина

Подивімося ліворуч, праворуч, вгору і вниз, стільки всього. З чого ж розпочати? Нумо розв'язувати проблему по-науковому, усе починається з початку. А в математиці ми розпочинаємо усе від цифри 1. Тож, думаю, можна розпочати з неї *(дитина, яка помітила цифру у групі підходить до неї та демонструє)*.

Зупинка 1.

Що ж ховає цифра 1? (Під цифрою серединка квітки у вигляді радісного смайлика).

Що це? (Смайлик).

Що він означає? (Посмішку, гарний настрій, радість).

А чи можемо ми подарувати посмішку один одному? (Так!).

Вправа «Подаруй посмішку»

Посмішка знаходиться на кінчику носика. Передаймо її один одному, торкнувшись носиком сусіда.

Крім радості людина відчуває й інші почуття та емоції: злість, гнів, страх, образу, сум, щастя, спокій та ін.

Дидактична гра "Покажи емоцію" (діти на осліп обирають смайлик з різними емоціями, по черзі показують з допомогою міміки, а група відгадує).

Усі емоції важливі й потрібні людині, але для здоров'я необхідно перебувати у доброму настрої та якнайчастіше відчувати радість і спокій.

Зупинка 2.

Беремо пелюсточку з добрим настроєм і прямуємо далі, знайдемо наступну підказку (у спальній кімнаті на ліжечку лежить цифра 2, під нею пелюсточка із зображенням сну і відпочинку).

Чому, на вашу думку, цифра знаходиться у спальній кімнаті? Що важливого для здоров'я відбувається тут? (Відповіді дітей).

Сон, відпочинок, гімнастика пробудження, ходьба по доріжці «здоров'я», масаж долоньок за допомогою шишок. Давайте ми помасажуємо стопи ніг з допомогою нашої доріжки, а долоньки — шишками.

Зупинка 3.

Беремо пелюсточку і прямуємо далі, у пошуках цифри 3. Як не дивно, але ми опинилися на нашому килимку. Як по чудернацькому тут стоять стільчики. Ми знайшли цифру 3, що означає зображення на пелюсточці під нею? (фізичні вправи, спорт, ранкова гімнастика, сила).

Ця діяльність особливо важлива і потрібна для доброго самопочуття та здоров'я кожного з нас. Пропоную і нам покращити здоров'я, настрій і самопочуття. (Виконуємо під музичний супровід комплекс вправ на дитячих стільчиках).

Зупинка 4.

Ось ми заволоділи ще однією пелюсточкою. Вирушаймо далі! (На закритому мольберті ілюстрації на тему «Вода в житті людини»). Ось і наступна цифра (4).

Що, на вашу думку, ховається за нею? Що може означати ця пелюсточка? Чому вода важлива? Де на нашій планеті є вода? Кому ще крім людей потрібна вода для життя? Як людина використовує воду? А ще прохолодна вода важливий чинник для загартування. Миючи прохолодною водою руки, обливаючи нею тіло, ми можемо зміцнити організм та підсилити захисні механізми імунітету. Пропоную і нам зайнятись зміцненням імунітету уже зараз. Обіллємо кисті прохолодною водичкою. Але пам'ятаймо про правило «Тоненької цівочки». Використовуємо воду ощадливо та відповідально.

Зупинка 5.

Отримавши пелюсточку, рухаймося далі за жовтими стрілочками, відшукаймо цифру 5 та пелюсточку, що захована під нею. Що ж означає зображення на ній? (Збалансоване харчування).

Для того, щоб людина була здоровою, мала гарний настрій та була енергійною та активною, потрібно добре харчуватися. Розгляньмо «Тарілку здорового харчування». Що важливо вживати для користі здоров'ю?

Дидактична гра «Корисне-шкідливе»

(коли чуємо шкідливий харчовий продукт — присідаємо, коли корисний — підіймаємо руки догори)

Дидактична гра «Впізнай за запахом, на смак» (із зав'язаними очима діти відгадують що вони нюхають або що коштують).

Що станеться, якщо шматочки буряка, моркви, яблука, шпинату покласти на ватні диски? А якщо опустити шматочки буряка у воду? Пропоную поспостерігати що відбудеться.

Дослід «У якому овочі ховається фарба»

Звісно, окрім вітамінної користі, овочі містять у собі натуральні барвники і їх можна використовувати для фарбування тканин, яєць, для тонування у косметичній продукції, а ще для малювання.

III. Підсумок заняття.

Отже, ми зібрали потрібні пелюсточки, тож можемо утворити «Квітку Здоров'я», яку розшматувала. Сфотографуємось і надішлемо Алісі світлину в Країну Чудес. Ми зробили добру справу, а добрі справи та добрі вчинки покращують настрій і зміцнюють здоров'я. Тож робімо добрих справ якомога більше!

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Авторська група : Байер О.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнеєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України – Піроженко Т. О. - 2021. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20omponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. 745 ігор для дошкільників / Укладач Шевцова О.А. - «Видавнича група» «Основа», 2010. - (Серія «ДНЗ. Вихователю»)
3. Козак Н. М. Про здоров'я треба знати, про здоров'я треба дбати. Навчально-методичний посібник - Березне, 2012. - 149с.

ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ «ПОДОРОЖ У КАЗКУ»

У театрі все можливо – це будинок чудес.

Карел Чапек

Театральне мистецтво – одне з найбільш зрозумілих і найдоступніших видів мистецтва для дітей. Воно сприяє:

- творчому розвитку дитини;
- формуванню естетичного смаку та моральних цінностей;
- розвитку пам'яті, уяви, ініціативності, мовлення та комунікативних навичок;
- вихованню сили волі та душевної стійкості;
- створенні позитивного настрою, зняттю напруги та вирішенні конфліктних ситуацій через гру.

Театралізована діяльність у дитячому садку – це важливий вид діяльності, який сприяє розвитку творчості, мовлення, соціальних навичок та емоційної виразності у дітей. Вона включає різноманітні форми театральної гри та виступів.

Валентина ПИЛИПЕНКО,
вихователь ХЗДО №38
«Світанок»

Свій досвід роботи з театралізованої діяльності в дитячому садку я висвітлила у навчально — методичному посібнику «Подорож у казку». Цей посібник допоможе організувати театралізовану діяльність у ЗДО з дітьми усіх вікових груп, розвивати пам'ять, уяву, творчі здібності кожної дитини, комунікативні навички, емоційно-вольову сферу та буде сприяти розвитку дитини в цілому.

Посібник містить освітні завдання театралізованої діяльності та зміст роботи з дітьми, розроблений план театралізованої діяльності для середньої та старшої групи, орієнтовну тематику художніх творів для ігор інсценізацій, основні напрямки роботи з дітьми.

Роботу над інсценізаціями творів провожу в п'ять етапів:

- *Перше заняття за твором — «Слухаємо казку»*

На ньому знайомлю дітей з новою казкою, розглядаємо з малюками ілюстрації, або показую її на столі за допомогою одного з видів театру.

Після знайомства із казкою обговорюємо з дітьми її зміст : що в ній відбувається; якщо у дітей виникли запитання за змістом або були незрозумілі слова, вирази, пояснюю.

Наступний етап — питання про персонажів казки: зовнішній вигляд, характер, про що свідчать їх вчинки.

- *Друге заняття — «Розповідаємо казку»*

На початку заняття — колективний переказ казки: діти розповідають казку за мнемотаблицею або за серією ілюстрацій. Під час переказу казки за потреби допомагаю: починаючи фразу, підказую нові слова, повідомляю черговість переказу.

Після переказу переходимо до дидактичних ігор, які допомагають розвитку в дітей психологічних процесів: уваги, пам'яті, мислення. Під час заняття провожу рухливі ігри, які удосконалюють загальну та дрібну моторику. Але всі завдання та вправи повинні бути пов'язані із сюжетом казки.

- *Третє заняття - «Показуємо казку»*

Це час підготовки до вистави, коли розподіляються ролі, обираються декорації та атрибути. Під час заняття провожу роботу над тестом, відпрацьовую з дітьми діалоги. Дітей ділю на підгрупи спочатку одні «артисти», а інші - «глядачі». Пізніше – навпаки, або глядачами можуть бути іграшки. Вихователь — режисер, ведучий.

Але перед репетицією обов'язково провожу вправи з пантоміми, психогімнастики, артикуляційної гімнастики, розвивальні вправи (на спостережливість, уміння переvertлюватися, відтворення голосів героїв казки).

- *Четверте заняття — «Репетиція казки»*

Заняття починаю артикуляційними вправами. Перед початком репетиції діти розповідають про своїх героїв, про їх характери. Під час репетиції діти самостійно працюють на сцені. Заняття завершуємо обговоренням, що сподобалося, а що — ні та чому.

- *П'яте заняття — «Наш театр»*

На заняття запрошуємо дітей з інших груп, батьків. Проводимо інсценізацію. Після перегляду вистави глядачі висловлюють свої враження. Того ж дня (або наступного) діти малюють свої враження від вистави.

Розподіл кількості занять є умовним. Занять з однієї теми може бути декілька, це залежить від багатьох факторів: настрою дітей, їх розуміння казки та інше.

Пропоную зразок планування з театралізованої діяльності для дітей старшої групи на березень місяць:

1.Тема: «Слухаємо казку «Заєць та їжак»

Мета: ознайомити дітей з методом «шести капелюхів», продовжувати вчити дітей уважно слухати твір, відповідати на запитання за його змістом, оцінювати поведінку героїв, закріпити знання про жанри (вірш, казка, оповідання), їх відмінність, пригадати знайомих письменників, за допомогою «шести капелюхів»; розвивати мовлення, творчу уяву, фантазію; виховувати доброзичливість, вміння слухати товариша.

Матеріал: аудіо запис, м'яч, ілюстрації до казки, шість капелюхів, квітка.

Зміст

- Психогімнастика «Усмішка»
- Слухання «Звуків лісу»
- Гра «М'яч тримай казку називай»
- Бесіда «Що ми знаємо про літературні твори» (вірш, оповідання, казку)
- Гра «Якого автора ви знаєте?»
- Слухання казки
- Гра «Чарівні капелюшки»
- Завдання Білого капелюха «Хто мене одягнув відповідай» (запитання за змістом казки)
- Завдання Червоного капелюха «Визнач настрої героя казки»
- Завдання Чорного капелюха «Назви негарний вчинок»
- Завдання Жовтого капелюха «Назви хороші вчинки»
- Завдання Зеленого капелюха «Що було, якби»
- Завдання Синього капелюха «Що казка нас навчила»
- Вивчення прислів'я
- Гра «Квітка доброти» (діти передають по колу квітку і називають яким має бути друг.

2.Тема: «Розповідаємо казку «Заєць та їжак»

Мета: допомогти дітям запам'ятати сюжет казки «Заєць і їжак» за допомогою серії картинок, продовжити вчити виразно, передавати діалоги персонажів, виховувати вміння розуміти сенс образних виразів в загадках; розвивати творчість; виховувати інтерес до театралізованої діяльності.

Матеріал: презентація до казки «Заєць та їжак», серія картинок до казки, смайлики з різними настроями, ляльки рукавички.

Зміст

- Психогімнастика «Ми усі одна сім'я»
- Загадки про звірят
- Перегляд презентації «Казка «Заєць та їжак»
- Переказ казки дітьми за серією картинок
- Артикуляційна гімнастика
- Ігри діалоги «Заєць та їжак» «Їжак з їжачихою»
- Гра «Покажи настрої»
- Вправлення дітей з ляльками рукавичками «Покажи героя казки»
- Рухлива гра за мотивами казки

3.Тема: Показуємо казку «Заєць та їжак»

Мета: Продовжувати вчити дітей узгоджувати свої дії з діями партнерами під час ляльководіння, стимулювати розвиток творчої індивідуальності дітей, удосконалювати дрібну моторику; продовжувати розвивати інтонаційне мовлення, розвивати слухову та зорову увагу, тренувати швидкість реакції; виховувати любов до театралізованої діяльності.

Матеріал: ширма, ляльки рукавички.

Зміст

- Психогімнастика «Я всміхаюсь сонечку»
- Артикуляційна гімнастика
- Пальчикова гімнастика
- Розподіл ролей
- Показ лялькової вистави
- Обговорення вистави

4. Тема: «Підготовка до свята гумору у садочку»

Мета: дати дітям знання про історію виникнення свята гумору, створити веселий, емоційний настрій у дітей, викликати бажання розважатися, вчити керувати своїми емоціями, використовуючи вербальні та невербальні засоби виразності; виховувати почуття дружби.

Матеріал: мікрофон, маски.

Зміст

- Психогімнастика «Другу руку простягни»
- Бесіда «Історія дня сміху»
- Розповідь «З чого можна сміятися, як треба жартувати»
- Гра «Розсміши друга»
- Гра – розповідь «Смішна історія з мого життя» (конкурс розповідей)
- Артикуляційна гімнастика
- Вивчення гуморесок
- Розігрування сценок за текстом гуморесок
- Гра «Дзеркало» (повтори за другом)
- Творча гра «Нісенітниця»

Аналізуючи роботу з театралізованої діяльності можна зробити такі висновки, що у дошкільнят активно:

- проявляється свобода дій і моральної поведінки;
- розвивається пізнавальна культура;
- вдосконалюються психічні процеси (пам'ять, уява, мислення, мовлення);
- розширюється світогляд;
- розвиваються естетичні здібності;
- опановуються навички спілкування й колективної творчості.

Системний підхід до організації театралізованої діяльності дає можливість дітям стати впевненим у собі, творчо використовувати набути знання й уміння в інших видах діяльності.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільньої освіти. Авторська група : Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Косенчук О. Г., Корнєєва О.Л., Левінець Н. В., Машовець М.А., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С. Під науковим керівництвом Піроженко Т. О. - 2021. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20omponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Макаренко Л. В. Театр і театралізована діяльність у сучасному дошкільньому закладі освіти: монографія. Донецьк: ЛАНДОН-ХХІ, 2011. 211 с.
3. Тимофєєва О. О. Лялькова вистава чудова забава. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 27 с

ВПРОВАДЖЕННЯ МОДУЛЯ «COOL GAMES» НА СУЧАСНИХ УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Олександр НАЦУБСЬКИЙ та Сергій СТАДНИК,
учителі фізичної культури КЗЗСО «Лицей №3
ім. Артема Мазура Хмельницької міської ради»

Метою освітньої галузі «Фізична культура» є гармонійний фізичний розвиток особистості учня, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок, розширення рухового досвіду через формування стійкої мотивації учнів до занять фізичною культурою і спортом. Одним із засобів реалізації мети є впровадження в навчальну програму нових модулів навчання, зокрема «Cool Games».

Cool Games засновані в Україні у 2018 році. Cool Games сприяє створенню цікавих та яскравих уроків фізичної культури і масовому залученню учнівської молоді до рухової активності завдяки осучасненим та адаптованим естафетам, включає змагання в командних іграх та естафетах, поряд зі змаганнями включає культурний компонент. Також сюди включено можливість учасників презентувати свої регіони, поспілкуватися між собою, встановити дружні стосунки, ознайомитися з різноманітними видами рухової активності поза змаганнями.

Cool Games – це унікальний український проєкт, який проводиться Комітетом з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України, покликаний сприяти створенню цікавих та яскравих уроків фізичної культури та масово залучає учнівську молодь до рухової активності.

Щоб зацікавити учнів до фізичної активності, вчителі - «фізкультурники» вдаються до впровадження в повсякденну роботу елементів «Cool Games», адже це дозволяє конкурувати з комп'ютерними іграми. В цьому проєкті присутній дух змагальності.

Особливістю «Cool Games» є те, що йому притаманні:

- широкий спектр ігор і естафет, які розраховані на різні вікові групи та рівні фізичної підготовки; класичні естафети з бігом та естафети з перешкодами; інноваційні ігри, що розвивають логіку та кмітливість;
- формування командного духу: учасники вчаться довіряти один одному, підтримувати та мотивувати, працюючи разом над досягненням спільної мети;
- розвиток фізичних навичок: естафети спрямовані на підвищення загальної фізичної підготовки, розвиток витривалості, швидкості, сили та координації;
- елементам гри: Cool Games притаманні веселощі та ігрові процеси, що допомагають залучати навіть тих дітей, які традиційно не проявляють інтересу до фізичних вправ;
- виховні та лідерські якості: через участь в естафетах діти мають можливість проявити навички лідера, вчитися відповідальності за себе та команду, а також розвивати вміння приймати рішення в стресових ситуаціях;

- практична реалізація здійснюється через шкільні заходи та літні табори, місцеві спортивні клуби, а також як частина масових заходів на свіжому повітрі;
- важливим аспектом є також забезпечення позитивної та взаємодружньої атмосфери, щоб кожен учасник міг почувати себе важливою частиною команди.

Особливою популярністю серед школярів користуються наступні естафети: «Біатлон», «Великі складнощі», «Гулівер», «Класики», «Коло», «Конвеєр», «Котигорошко», «Лови та біжи», «Переправа», «Ягоди», «Хватько», «Черепаха».

Зокрема, естафета «Великі складнощі» передбачає командні дії: ведення ф'єтбольного м'яча двома учасниками за допомогою передач. В естафеті «Гулівер» потрібні вміння стрибків у довжину з місця, а «Ягоди» - передбачають спритність в ході розкладання та збирання м'ячиків. «Переправа» передбачає командну роботу з використанням гімнастичних кілець. За допомогою естафети «Черепаха» учні навчаються вести м'яч гімнастичним кільцем. Засобами «Котигорошка» учні розвивають спритність та вміння котити ф'єтбольний м'яч.

Як і будь-який вид спорту, Cool Games мають свої правила змагань, майданчик, правила суддівства, жести суддів та реквізити.

Майданчик для проведення ігор має чітко визначену розмітку та специфіку її використання у кожній з естафет. При порушенні правила гри учаснику оголошується «Аут» (положення «Поza гроу»). В цьому положенні будь-які дії учасника не зараховуються як вдалі. Особливістю передачі естафети є те, що обидва учасники повинні одночасно торкатись естафетної мітки, а стопи учасника, що приймає естафету, мають бути за лінією старту. В більшості естафет забороняється перетинати середню лінію ігрового поля.

Змагання командні та проходять в трьох вікових дивізіонах. Для кожного з них є перелік своїх естафет. Команди змагаються до двох перемог. Нічийного результату в естафеті бути не може. Командоутворення – ключ Cool Games, тому всі змагання будуються за естафетним принципом що дає можливість кожному учаснику пройти свій маршрут та зробити власний вклад в результат команди. **Естафети доволі різноманітні, їх можна розділити на певні групи:**

- естафети простих рухів, які використовують тільки фізичні якості та елементарні рухи;
- слаломі-естафети, які дозволяють швидко рухатись, проте потребують вміння оминати перешкоди.;
- біатлони – естафети, поєднують вміння швидко рухатись та влучати в ціль;
- концентрація та дрібна моторика – естафети в яких потрібно доставити щось незручне для транспортування;
- інтелект – естафети, поєднують вміння думати та рухатись;
- комбінації всіх попередніх естафет.

Естафети Cool Games стали популярним засобом не тільки для фізичного розвитку дітей, але й для формування важливих соціальних навичок, що допомагає їм у подальшому житті. Це чудовий спосіб зробити процес фізичного навчання та розвитку веселим, цікавим і змістовним. Головне, відвертає увагу дитини від комп'ютерних ігор, що є важливим в наш час.

Список використаних джерел:

1. Естафети "Cool Games" - як правильно грати. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=NPfYAt-74tw>
2. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Педан О.С., Коломоєць Г. А., Боляк А. А., Ребрина А. А., Деревянко В. В., Стеценко В. Г., Остапенко О. І., Лакіза О. М., Косик В. М. та інші) URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetar.z.2022/Fiz.kult.5-6.kl.Pedan.ta.in.22.08.2022.pdf>
3. Методичні рекомендації щодо проведення естафет Cool Games. URL: <https://sportmon.org/wp-content/uploads/2021/12/metodychka-2.pdf>

СКЛАДНОПІДРЯДНІ РЕЧЕННЯ З ПІДРЯДНИМИ ОБСТАВИННИМИ. СИНОНІМІЧНІСТЬ СКЛАДНОПІДРЯДНИХ І ПРОСТИХ РЕЧЕНЬ З ВІДОКРЕМЛЕНИМИ ЧЛЕНАМИ (ОБСТАВИНАМИ) УКРАЇНСЬКА МОВА. КОНСПЕКТ УРОКУ. 9 КЛАС

Тетяна ЗЕЛЕНІНА,
вчитель української мови та літератури КЗЗСО
«Лицей №11 Хмельницької міської ради»

Тема: Складнопідрядні речення з підрядними обставинними. Синонімічність складнопідрядних і простих речень з відокремленими членами (обставинами).

Мета: (формувані компетентності):

- предметні: систематизувати й узагальнити знання про складнопідрядне речення з підрядними обставинними та розділові знаки в ньому, удосконалити вміння розрізняти складнопідрядні речення та прості речення з відокремленими обставинами;
- ключові: спілкування державною мовою, вміння вчитися впродовж життя, інформаційно-комунікаційна, математична;
- інформаційні: навички лінгвістичного мислення в процесі засвоєння особливостей складнопідрядних речень з підрядними обставинними;
- загальнокультурні: шанобливе та відповідальне ставлення до мови, до рідного слова, на основі мовленнєво-комунікативного дидактичного матеріалу виховувати інтерес до сучасної підліткової української літератури.

Тип уроку: узагальнення і систематизація навчального матеріалу.

Формат уроку: бібліохаб.

Обладнання: підручник, експрес-зошит, мультимедійна презентація.

Інтеграція: українська література.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Організаційний момент

Слово вчителя

Добрий день! Сьогодні у нас незвичайний урок, адже я хочу запросити вас помандрувати сторінками книг сучасних українських дитячих письменників у своєрідному креативному просторі – бібліохабі. ХАБ – вільний творчий простір для розвитку.

II. Мотивація навчальної діяльності

Слово вчителя

Ця мандрівка допоможе вам систематизувати знання про складнопідрядні обставинні речення та відкриє світ сучасного українського художнього слова. Протягом уроку ви працюватимете в експрес-зошитах.

III. Актуалізація

1. Асоціативна головоломка «Кроссенс»

1. Часу (Асоціації до слова годинник. Отже, вид підрядного часу).
2. Місця (Проскурівська для хмельничан – це...).
3. Причини (Якщо ви захворієте, то у школу не підете. Ваша хвороба стане... чим?).
4. Мети (усі ми прагнемо чогось. Це прагнення можна назвати іншими словами...).
5. Порівняльне (дівчина і калина, дівчина як калина...).
6. Умови (якщо піде дощ-квітка цвістиме. Це?).
7. Наслідку (необережне поводження з сірниками призводить до...пожежі. Це є що?).
8. Спосіб дії (Дівчинка читає як?).

Асоціативна головоломка нового покоління «Кроссенс»

Які види обставинних речень ми не назвали? (Способу дії, міри та ступеня, допустове).

IV. Повідомлення теми й мети уроку

Слово вчителя

Знання про такі речення ми узагальнимо на сьогоднішньому уроці. Розгорніть зошити і запишіть тему.

V. Основна частина уроку

Спостереження — аналіз «Сторінками улюблених книг»

Проаналізуйте подані речення. Визначте вид підрядної частини. Номер речення запишіть у праву колонку. Розставте розділові знаки, підкресліть сполучники та сполучні слова.

1. Якщо тобі не дзвонив, то мені – тим більше.
2. Ліна таке вже відчувала тоді, коли вони з батьками поїхали на море «дикунами».
3. По жерстяних пластах так тарабанило, що можна було оглухнути.
4. Ліна ледве встигала повертати голову туди, куди показувала подруга.
5. Дівчина дивилася на Стаса знизу вгору з відкритим ротом і не могла поворухнутися, ніби її паралізувало (За О. Саліпою).

Види речень	Номери речень
Способу дії, міри і ступеня	
Часу	
Порівняльне	
Умови	
Місця	

Під час виконання цієї вправи ми мандрували сторінками книги Ольги Саліпи «Скарби». Якщо ви з цим твором ще не знайомі, раджу його прочитати, адже це історія про подруг-суперниць, дивних дорослих та перші стосунки, а також про зовсім недитячі питання.

Запам'ятаймо, які сполучники та сполучні слова вживаються в реченнях таких видів.

Робота в парах. «Бібліопазли»

Сучасна дівчинка із сучасними проблемами у сучасному світі. Тема близька і цікава. Сподіваюся, що роман Марини Павленко «Моя класнюча дівчинка» посяде почесне місце серед ваших улюблених книг.

Працюємо в парах. Знайдіть та поєднайте частини речень. Визначте типи підрядних частин, запишіть речення в зошит. Підкресліть граматичні основи. Пара, яка першою складе речення, запише їх на дошці.

1. Все це шуміло в Юльчиній спантеличеній голові, наче гудів бджолиний рій.
2. Незважаючи на те що Юлька боялася бджіл, вона постійно допомагала дідусеві.
3. Юлька, фарбуючись уперше, перетримала фарбу, так що волосся вийшло чорне, як смола.
4. Якщо Юлька стане у соцмережі Діаною, то зможе теревенити про моду і хлопців (За М.Павленко).
5. Книжкова полиця

Ми навчилися з вами спостерігати, аналізувати, бачити певні мовні явища, але у житті так важливо вміти слухати та чути.

Я зачитаю вам уривок з повісті Сергія Гридін «Не такий» про хлопця-підлітка зі стандартним набором проблем. З тексту запишіть 10 будь-яких слів, які зараз важливі для вас.

Одні люди виявляють характер і змагаються з течією, а інші – плывуть за нею і при цьому вважають, що саме вони керують своїм життям.

Денис Потапенко вирішив плывти проти течії. Ні, він не збирався фарбувати в рожевий чи в чорний колір волосся, ставати емо чи готом. Найперше Потап мусив трохи схуднути. А далі буде видно...

Хлопець вирішив серйозно підготуватися до втілення свого рішення в життя...

Виберіть 3 слова.

Озвучте їх. З ними складіть речення за схемами.

- а) [тоді], (коли) – підрядне часу; б) [там], (де) – підрядне місця;
в) [], (щоб) – підрядне мети.

Лінгвістичне дослідження

Прочитайте речення, поставте розділові знаки.

Коли Потап подружився із Самохою, то відчув захищеність.

Подружившись із Самохою, Потап відчув захищеність (За С. Гридіним).

Що спільного у цих реченнях? Що відмінного? Чи можна у тексті було б одне речення використати замість іншого? Як би ви назвали такі речення?

VI. Рефлексійно-підсумковий етап

Тестування із взаємоперевіркою/онлайн-тестування

Рефлексія

Виконаймо вправу «Дельта-плюс». Під знаком «+» запишіть позитивні моменти уроку, під знаком «Δ» - моменти, які б ви хотіли змінити.

Підсумки, самооцінювання та інструктаж з виконання домашнього завдання

Слово вчителя

Сподіваюся, що урок приніс вам задоволення і користь. Любіть українську, читайте українською, бо вона, як мед, солодка, квіткова і корисна для здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Авраменко О. Українська мова : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Олександр Авраменко. — К. : Грамота, 2017. — 160 с. : іл.
2. Гридін С. Не такий / Сергій Гридін. – Львів: Видавництво Старого Лева. – 201 с.
3. Павленко М. Моя класнюча дівчинка / Марина Павленко. – К. : Wise Bee, 2016. – 304 с.
4. Саліпа О. Скарби. Таємниця замку-корабля / Ольга Саліпа. – Кн.1. – Харків: Фоліо, 2023. – 206 с.:іл.

РОЗВИТОК КЛЮЧОВИХ НАВИЧОК ЧЕРЕЗ ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ

Олена ПУЦАЛО - КАЗІМІРКО,
учитель трудового навчання і
технологій СЗОШ №12

Як зробити урок трудового навчання не просто корисним, а й захопливим? Як запалити в очах учнів іскорку натхнення і довести, що справжня магія народжується у власних руках? Відповідь криється в поєднанні інтерактивних технологій, проблемного навчання та елементів STEM-освіти.

Сучасний світ вимагає від дітей не лише знань, а й умінь креативно мислити, працювати в команді, розв'язувати проблеми й експериментувати. Використання інтерактивних методів на уроках трудового навчання допомагає формувати ці навички.

Один із найефективніших підходів — проблемне навчання. Учень стає дослідником, перед яким постає завдання: як створити святкову вазу у техніці декупажу, щоб вона гармонійно вписалася в інтер'єр? Або як підібрати кольори для квітів із гофрованого паперу, щоб вони виглядали максимально природно?

На своїх уроках я створюю умови, за яких учні стають не просто виконавцями, а справжніми дослідниками й творцями. Проблемне навчання дає їм змогу самостійно шукати відповіді на запитання, аналізувати варіанти рішень і експериментувати. Наприклад, коли ми працювали з технікою декупажу, я пропонувала учням не просто прикрасити предмет, а розробити власний дизайн, який гармонійно впишеться в конкретний інтер'єр (їхньої кімнати).

Це вимагає від них уважності до деталей, розуміння стилістики та поєднання кольорів.

Так само, створюючи квіти з гофрованого паперу, діти аналізують природні відтінки, вивчають гармонію кольорів і експериментують з відтворенням текстури. Я лише спрямовую їх, пропоную джерела натхнення та навчаю технічних прийомів, а вони вчаться ухвалювати рішення, пробувати різні варіанти й оцінювати власну роботу. Завдяки такому підходу школярі не тільки здобувають практичні навички, а й розвивають креативність, просторове мислення та естетичний смак, що є важливими компонентами сучасної освіти.

STEM — це не лише про робототехніку чи програмування, це ще й про практичне застосування знань із природничих наук, математики, інженерії та технологій. На перший погляд, яке відношення STEM має до виготовлення новорічного віночка, патріотичного птаха чи пасхальної композиції? А ось і має!

На своїх уроках я охоплюю ідеї STEM-освіти та вивчаю з учнями такі аспекти:

- Взаємозв'язок фізичних властивостей матеріалів і їх практичного використання. Фізика: чому гарячий клей швидко застигає, а фарба проникає в поверхню вази?
- Використання математичних розрахунків для точного створення виробів. Математика: як правильно розрахувати розміри деталей композиції, щоб усе виглядало гармонійно?
- Дослідження хімічних процесів у фарбуванні та обробці матеріалів.
- Біологія: як колірна гама впливає на сприйняття виробу? Вплив кольорів і текстур на естетичне сприйняття виробів.
- Інженерія: як правильно закріпити декоративні елементи, щоб композиція була стійкою?

Одна з найкращих форм інтерактивного навчання — **майстеркласи**. Вони дають змогу не лише отримати знання, а й закріпити їх у практичній діяльності.

Майстерклас для колег-вчителів

Виготовлення новорічних сніжинок як спосіб творчої релаксації та натхнення.

Нещодавно мала нагоду провести майстер-клас для своїх колег-вчителів Хмельницької області. Цей досвід ще раз переконав мене в тому, що максимально ефективною та надихаючою може бути форма навчання. Адже поєднання творчості, практичної діяльності та невимушеного спілкування сприяє не лише професійному розвитку, а й психологічному розвантаженню.

Під час заходу учасники ознайомилися з теоретичними основами техніки вирізання сніжок, дізналися про різні підходи та стилі виконання, а головне – потребу власноруч створити унікальні паперові візерунки. Атмосфера була наповнена натхненням та спільним прагненням до творчості. Учасники активно ставили запитання, обговорювали різні технічні аспекти та одразу отримували відповіді, які сприяли ефективному засвоєнню матеріалу.

Отже, розвиток ключових навичок учнів через інтерактивні технології та проблемне навчання є ефективним підходом до сучасної освіти. Інтерактивні методи сприяють активному залученню учнів у навчальний процес, формуванню критичного мислення, творчості та комунікативних навичок. Проблемне навчання допомагає розвивати аналітичні здібності, вміння самостійно знаходити рішення та працювати в команді. Поєднання цих методів дозволяє зробити освіту динамічною, практичною та орієнтованою на реальні виклики сучасного світу.

Список використаних джерел:

1. Інтерактивні технології на уроках трудового навчання. Методично практичний посібник. — Полтава: ПОІППО. – 2007. – 120 с.
2. Коберник О.М., Г.В. Терещук Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: Навч. - метод. посібник. // - Умань: СПДЖовтий, 2008.- 212 с.
3. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн./ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред. О.І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 192с.: іл.
4. Ящук С. Виконання основних етапів проєктування на уроках трудового навчання. Трудова підготовка в закладах освіти. 2002. № 2. С. 13–16. Додаток П

СТОРІНКА ТВОРЧОСТІ

ЯК ПРОФЕСІЇ «ЛІКУВАЛИ» ГАННУСЮ (ВІРШОВАНА СЦЕНКА ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ)

Усі професії важливі! Особливо це відчувається, коли хтось потребує допомоги. Ця віршована інсценізація розповідає історію дівчинки Ганнусі, яка захворіла. Завдяки турботі лікарів, аптекарів, продавців, садівника, пасічника, фермера та інших небайдужих людей вона швидко видужала.

Ця постановка не тільки знайомить дітей із супер професіями, а й виховує доброту, вдячність і повагу до праці інших. Запрошуємо вас поринути у світ щирості, взаємодопомоги та теплих людських стосунків!

Сонечко: Буду всіх сьогодні зігрівати.

Півника будити, підіймати.

Ведучий: Півник радо сонечко зустрів.

Всіх він вранці весело збудив.

Півник: Прокидайтесь всі. Ку-ку-рі-ку!

Всім співаю пісеньку таку.

Ведучий: На подвір'ї гуси гелготали.

Булька біля будки ще дрімала.

Мурчик кіт біля будинку став.

Дівчинку Ганнусю він чекав.

Кіт: Щось не йде вона. Няв-няв...

За тобою я засумував...

Ведучий: А Ганнуся раптом захворіла.

В неї сильно горлечко боліло.

Матуся: Будемо тебе ми лікувати.

Лікаря додому викликати.

Ведучий: дочекались лікаря:

Лікар: Ангіна.

Треба лікувати неодмінно!

Я рецепт виписую. Беріть.

За пігулками в аптеку швидко йдіть..

Ведучий: Там аптекар ліки віддавала.

Як приймати їх розповідала.

Аптекар: Горлечко потрібно полоскати.

І пігулки вчасно всі приймати.

Ведучий: Дуже швидко ми додому мчали,

Водію адресу ми назвали.

По дорозі їдем в магазин.

Безліч там прилавків та вітрин.

Продавець іграшок:

Я даю вам лялечку красиву,

Щоб Ганнуся ще була щаслива!

Олена ЛЕГЕНЧУК,
вихователь ХЗДО № 53
«Веселка»

Оксана ГОРБАЦЬКА,
вихователь ХЗДО № 53
«Веселка»

Ведучий: Щось цікаве треба почитати.
До книгарні треба завітати.

Продавець книг: Для Ганнусі книжечку придбайте.
Їй цікаві казочки читайте.

Ведучий: Пасічник машину зупиняє,
З нами про Ганнусю розмовляє:

Пасічник: Хочу меду дівчинці я дати.
Щоб вона могла покуштувати.

Ведучий: По узбіччю йшла тітка Тамара.
Продавчиня вона на базарі.

Продавець: Дам Ганнусі свіжого м'ясяця.
Щоб пройшла уся хвороба ця.

Ведучий: Нам назустріч садівник Макар.
Ніс у кошику він свій товар.

Садівник: Для Ганнусі яблущка та сливи,
Щоб була здорова та щаслива..

Ведучий: По дорозі нам кондитер Галя
Тістечка Ганнусі передала.
Вихователь телефонувала.

Та одужання швидкого побажала.

Потім бачили ми фермера Грицька.

Фермер: Передам Ганнусі молока.

Ведучий: Врешті-решт додому приїжджали.
І Ганнусі все передавали.

Швидко сплинув час. Ганнуся зранку

Мурчика зустріла тут на ганку.

Мурчик ластиться, хвостом махає.

А Ганнуся всім розповідає:

Ганнуся: Всі професії мені допомагали.

І лише добра мені бажали.

Дякую! Всім хочу я сказати...

Ведуча: І побігла з Мурчиком гуляти....

«Всі професії важливі!»

Кожна людина в суспільстві виконує свою важливу роль. Хтось навчає, хтось будує, а хтось забезпечує нас продуктами. Іноді ми навіть не замислюємося, наскільки кожна професія важлива та як вона впливає на наше життя. Цей віршований твір всім дітям розуміє різноманіття професій, їхню значущість та взаємозалежність. Поетична розповідь не тільки розширює уявлення дітей про світ дорослих, а й навчає їх поваги до будь-якої праці. Вона розуміє, що кожна професія має свою цінність, і лише завдяки спільній праці людей світ стає кращим.

Двоє дівчаток в парку зустрілись.
Гуляли та грались... І посварились.
Розмова одна їх зачепила.
Ї на два береги їх розділила...
Про роботу батьків вони говорили.
І сперечались. Яка більш важлива.
Марічка каже: - Мама важлива!
Вона банкір. Уважна, красива.
Все знає про гроші. Фінанси, кредит.
Розумно завжди проведе аудит.
- Моя мама краща, — каже Оля, -
Вона щодня працює в полі.
Смачні там овочі вирощує мама.
Її професія важлива так само!
На лавці сусідній блогер сидів.
Дівчат помирити він захотів.
Він їм сказав: - Годі вам сперечатись.
В моєму блозі все можемо дізнатись.
- Хто ти? Блогер? Ведеш свій блог?
- Це професія. Маленький урок.
У блозі людей я можу навчати,
Або цікаве розповідати.
І подорож ця буде незвичайна.
Нова, сучасна та віртуальна.
В ній про професії зможемо дізнатись.
На кого в майбутньому будемо навчатись.

1. Заходимо з вами у магазин.
Багато сучасних та гарних вітрин.
У відділах різних стоять продавці,
Свого товару справжні знавці.
Все допоможуть людям обрати:
Морозиво, хліб, молоко та халати.
Все зможеш купити. На смак обирай.
Гривні скоріше ти діставай!

2. Ось в перукарню ми завітали.
Стати красивими ми забажали.
Сіли у крісло, почалась робота.
Нам дуже гарними бути охота.
Ножиці, фен тут потрібні в роботі,
Фарба та лаки стануть в пригоді.
Там перукар постриже, пофарбує.
До свята дорослих, дітей підготує.

3. Наступна професія дуже цікава:
Готують котлети, борщі та какао.
Кухар уміє усе нарізати,

Варити, пекти та на стіл подавати.
В роботі потрібні каструля, черпак,
Пательня, плита, сіль та перець на смак.
Хочеш в майбутньому кухарем стати.
Вчись різні страви приготувати.

4. Сонечко вийшло. Дітки встають.
І в дитсадочок батьки їх ведуть.
Там вихователь малят зустрічає,
З ними співає, і грає, й навчає.
Слухають казки, ліплять, малюють.
У світ природи разом мандрують.
Весело час тут до школи спливає.
Там вже учитель дітей всіх чекає.

5. Хто про хвороби та ліки все знає?
Одужати хворим усім допомагає?
Це лікар! Він знає про мазі та бинт.
Пігулки в рецепті виписує він.
У кабінеті усіх він приймає,
Як лікуватись розповідає.
Радить на вулиці більше гуляти.
І про здоров'я своє добре дбати.

6. Якщо цуценятко у вас захворіло,
А в кошенятка вушко боліло.
Ветеринар всіх уважно приймає
Усім тваринам допомагає.
Дякує кролик і хом'ячок.
Здорові і лапки, і хвіст, і бочок.
Із добрим серцем усіх він лікує.
Їхні хвороби одразу відчує.

7. Важлива професія – дім будувати!
Жителям всім по квартирі давати.
Щоб у будинку жили родини,
Були щасливими кожної днини.
Цементом швидко цеглу змастили,
Зробили кімнати, кухню зробили.
Виріс будинок – гарний, сучасний,
Затишний, теплий і суперкласний!

8. Продовжимо з професії дуже важливої,
Мужньої, сильної, а також сміливої.
Може не кожний воїном стати.
Потрібно військову справу вивчати,
Зброю тримати, техніку знати.
Дрони наводити, в ціль попадати.

Захисники українські знають:
Машинами, танками всі управляють.
Сильна, могутня наша держава!
Слава Україні! Героям слава!

Час швидко сплинув. Сварки нема.
Експерсія видно пройшла не дарма.
Професії різні у світі бувають.
Потрібні усі! Тепер вони знають.
Швачки і пекарі, і машиністи,
Льотчики і водії, й трактористи.
Коли усі діти почнуть підростати.
Зможуть професію гідну обрати.
Щоб професію обрати -
Треба вчитись. Працювати.
Не потрібно лінуватись,
Підростати, готуватись.
Все батькам допомагати,
Іграшки свої збирати.
Все на місце розкладати.
Рученята тренувати.
Вихователь, кухар, пекар,
Лікар, вчитель та аптекар...
Знають всі — дорослі й діти:
Всі професії потрібні!

НАШИМ МАЙБУТНІМ СПІВАВТОРАМ

Як і у кожного креативного педагога, у вас, безсумнівно, виникає безліч цікавих ідей та думок, які ви крок за кроком утілюєте в педагогічну працю: навчаєте, виховуєте, розвиваєте, впроваджуєте, формуєте. У вас є свій індивідуальний стиль проведення уроку, навчального заняття чи виховного заходу, крутецька освітня ідея, цінний досвід, перевірений часом, своя особлива манера спілкування з дітьми... Тобто, все те, що робить вас справжніми майстрами своєї справи. То ж поділіться своїм досвідом з колегами!

Вимоги до публікації:

- опишіть родзинки свого педагогічного досвіду/ ефективну методику чи навчальний прийом/ цікаву розробку навчального заняття чи виховного заходу;
- матеріал публікації має бути таким, що відповідає чинним програмам та може використовуватися у закладах освіти, інноваційним та актуальним;
- обсяг – до 3-х друкованих сторінок формату А4, шрифт Times New Roman, кегель 14 пт, 1 міжрядковий інтервал;
- додайте окремим файлом кілька світлин чи графічних зображень гарної якості в форматах JPG або PNG ;
- мультимедійний контент (презентації, відео, сценарії/розробки, які великі за обсягом) розмістіть на власному Google-диску, надайте спільний доступ та додайте посилання до публікації;
- обов'язково додайте відповідно оформлений список використаних джерел (приклад оформлення: <https://drive.google.com/file/d/1fib0yABba-SM3EILE2BJ5fcWqbAXeOwj/view?usp=sharing>)
- перевірте матеріал на наявність орфографічних, пунктуаційних, стилістичних помилок;
- не забудьте вказати свої дані (прізвище, ім'я, повну назву закладу освіти, посаду та особистий номер телефону), додайте своє фото в форматах JPG або PNG;
- надішліть матеріали за адресою: khmcenterteachers@gmail.com (обов'язково з поміткою «Для газети») до 20 числа кожного місяця.

До публікації НЕ ПРИЙМАЮТЬСЯ матеріали, що містять ознаки плагіату, не відповідають вимогам щодо обсягу та формату, матеріали, що містять помилки. Ми поважаємо авторські права, тому просимо дотримуватися академічної доброчесності.

3 питань розміщення матеріалів звертатися за тел. **+38 (097) 4004907, +38 (097) 2092791**

Ел. пошта: **khmcenterteachers@gmail.com**

Головний редактор: **Оксана РАТУШНЯК**

Редактор: **Вікторія СТАНЕЦЬКА**

Редакція залишає за собою право редагувати отримані матеріали, повертати їх авторам у разі невідповідності вимогам до публікації або виявлення академічної недоброчесності та не несе відповідальності за їх зміст.

ОСВІТНІЙ ФОКУС

<https://www.facebook.com/@khmcenterteachers2021.khm>

м. Хмельницький, вул. Свободи, 2/1
[+38 \(097\) 400-49-07](tel:+380974004907)

khmcenterteachers@gmail.com

khmcenterteachers@gmail.com